

Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego

**Raport z realizacji w latach 2021-2022
Programu Ochrony Środowiska
Województwa Warmińsko-Mazurskiego
do roku 2030**

Olsztyn, 2024

Dokument został opracowany w Departamencie Ochrony Środowiska
Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego
w Olsztynie
w Biurze Polityki Ekologicznej i Przyrody

Autor opracowania: Marcin Proniewicz

Spis treści

1. Wykaz skrótów	5
2. Wprowadzenie.....	8
2.1.Podstawa prawna i cel opracowania Programu Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2030.....	8
2.2.Podstawa prawna i cel opracowania Raportu z realizacji w latach 2021-2022 Programu Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2030.....	9
2.3.Metodyka opracowania Raportu z realizacji w latach 2021-2022 Programu Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2030.....	10
3. Ocena realizacji obszarów i kierunków interwencji oraz zadań określonych w Programie	15
3.1.Obszar interwencji 1: Ochrona klimatu i jakości powietrza.....	15
3.1.1.Cel: Poprawa jakości powietrza przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu	15
3.2.Obszar interwencji 2: Zagrożenia hałasem	30
3.2.1.Cel: Poprawa klimatu akustycznego w województwie warmińsko- mazurskim.....	30
3.3.Obszar interwencji 3: Pola elektromagnetyczne	36
3.3.1.Cel: Ochrona przed polami elektromagnetycznymi.....	37
3.4.Obszar interwencji 4: Gospodarowanie wodami	38
3.4.1.Cel: Osiągnięcie celów środowiskowych dla jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) – rzecznych, jeziornych, przejściowych i jednolitych części wód podziemnych (JCWPd)	39
3.4.2.Cel: Ochrona przed niedoborami wody i powodzią poprzez zwiększenie zasobów dyspozycyjnych wodnych i zmniejszenie ryzyka powodziowego	49
3.5.Obszar interwencji 5: Gospodarka wodno-ściekowa.....	59
3.5.1.Cel: Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej.....	59
3.6.Obszar interwencji 6: Zasoby geologiczne.....	65
3.6.1.Cel: Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi	65
3.7.Obszar interwencji 7: Gleby	67

3.7.1.Cel: Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu.....	68
3.8.Obszar interwencji 8: Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	74
3.8.1.Cel: Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, uwzględniając zrównoważony rozwój województwa warmińsko-mazurskiego	75
3.9.Obszar interwencji 9: Zasoby przyrodnicze	79
3.9.1.Cel: Ochrona różnorodności biologicznej oraz krajobrazowej	80
3.9.2.Cel: Prowadzenie trwale zróżnicowanej gospodarki leśnej.....	92
3.9.3.Cel: Zwiększanie lesistości	95
3.10. Obszar interwencji 10: Zagrożenia poważnymi awariami.....	96
3.10.1. Cel: Ograniczanie ryzyka wystąpienia poważnych awarii oraz minimalizacja ich skutków.....	96
4. Źródła finansowania przewidzianych do realizacji zadań	101
4.1.Finansowanie z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie	101
4.2.Dofinansowanie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020.....	104
4.3.Dofinansowanie w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020.....	107
4.4.Dofinansowanie w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.....	117
5. Podsumowanie i wnioski z realizacji w latach 2021-2022 <i>Programu Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2030</i>	121
6. Spis tabel	128
7. Spis rysunków	129

1. Wykaz skrótów

ARiMR	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
B(a)P	benzoalfapiren
BAT	najlepsza dostępna technologia
BZT ₅	biochemiczne zapotrzebowanie tlenu w ciągu 5 dób
ChZT	chemiczne zapotrzebowanie tlenu
DK	droga krajowa
Dz.U.	Dziennik Ustaw
Dz. Urz.	Dziennik Urzędowy
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
GDDKiA	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
GDOŚ	Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
GIOŚ	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
GIOŚ RWMŚ	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska
GIS	System Informacji Geograficznej (ang. Geographic Information System)
GJ	gigadżul, tj. 10 ⁹ dżuli – jednostek pracy, energii oraz ciepła w układzie SI
GUS	Główny Urząd Statystyczny
GZWP	główny zbiornik wód podziemnych
ha	hektar
IMGW-PIB	Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowy Instytut Badawczy
IOL	Instrukcja Ochrony Lasu
IOŚ-PIB	Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy
IUNG	Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa
ISL	inwentaryzacja stanu lasu
JCW	jednolite części wód
JCWP	jednolite części wód powierzchniowych
JCWPd	jednolite części wód podziemnych
JST	jednostka samorządu terytorialnego
KE	Komisja Europejska
KOWR	Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa
kW	kilowat, tj. 10 ³ watów – jednostek mocy lub strumienia energii w układzie SI
L _{DWN}	długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB), wyznaczony zgodnie z ISO 1996-2: 1987 w ciągu wszystkich dób w roku (rozumianym jako dany rok kalendarzowy w odniesieniu

	do emisji dźwięku i średni rok w odniesieniu do warunków meteorologicznych), z uwzględnieniem pory dnia (rozumianej jako przedział czasu od godz. 6 ⁰⁰ do godz. 18 ⁰⁰), pory wieczora (rozumianej jako przedział czasu od godz. 18 ⁰⁰ do godz. 22 ⁰⁰) oraz pory nocy (rozumianej jako przedział czasu od godz. 22 ⁰⁰ do godz. 6 ⁰⁰); wskaźnik ten służy do określenia ogólnej dokuczliwości hałasu
LED	dioda elektroluminescencyjna
L _N	długookresowy średni poziom dźwięku A, wyrażony w decybelach (dB), wyznaczony zgodnie z ISO 1996-2: 1987 w ciągu wszystkich pór nocy (rozumianych jako przedział czasu od godz. 22 ⁰⁰ do godz. 6 ⁰⁰) w roku (rozumianym jako dany rok kalendarzowy w odniesieniu do emisji dźwięku i średni rok w odniesieniu do warunków meteorologicznych); wskaźnik ten służy do określenia zaburzenia snu
Mg	megagram (tona), 10 ⁶ gramów
MPEC	Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej
mpzp	miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego
MW	megawat, tj. 10 ⁶ watów – jednostek mocy lub strumienia energii w układzie SI
NFOŚiGW	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
ODR	ośrodek doradztwa rolniczego
OSChR	Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza
OUG	Okręgowy Urząd Górniczy
OZE	odnawialne źródła energii
PEM	pole elektromagnetyczne
PGW	Państwowe Gospodarstwo Wodne
PIG	Państwowy Instytut Geologiczny
PIG-PIB	Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy
PGL LP	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe
PKB	produkt krajowy brutto
PKP	Polskie Koleje Państwowe
PM _{2,5}	mieszanina zawieszonych w powietrzu cząsteczek o średnicy nie większej niż 2,5 μm
PM ₁₀	mieszanina zawieszonych w powietrzu cząsteczek o średnicy nie większej niż 10 μm
PMŚ	Państwowy Monitoring Środowiska
POliŚ	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
Poś	ustawa <i>Prawo ochrony środowiska</i>
PPSPA	pozostali potencjalni sprawcy poważnych awarii
PROW	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
PSP	Państwowa Straż Pożarna

RDLP	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych
RDOŚ	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
RPO WiM	Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury
RZGW	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
SILP	System Informacyjny Lasów Państwowych
suikzp	studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego
SUW	stacja uzdatniania wody
UE	Unia Europejska
UPUL	uproszczony plan urządzenia lasu
URE	Urząd Regulacji Energetyki
WFOŚiGW	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WIOŚ	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska (w Olsztynie)
WMODR	Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego
WMBPP	Warmińsko-Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego w Olsztynie
WPGO	wojewódzki plan gospodarki odpadami
ZDR	zakład o dużym ryzyku wystąpienia poważnych awarii przemysłowych
ZZR	zakład o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnych awarii przemysłowych

2. Wprowadzenie

2.1. Podstawa prawna i cel opracowania *Programu Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2030*

Program Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2030 (nazywany dalej *Programem*) stanowi realizację art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku *Prawo ochrony środowiska* (Dz.U. z 2024 r. poz. 54). *Program* został przyjęty uchwałą Nr XXIV/382/21 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 16 lutego 2021 r.

Program Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2030 jest aktualizacją poprzedniego programu opracowanego na lata 2016-2020, który został przyjęty Uchwałą XIX/445/16 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 sierpnia 2016 r.

W *Programie* uwzględniono wymogi *Wytycznych do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska* Ministerstwa Środowiska, w szczególności w zakresie problematyki nasilających się zmian klimatycznych oraz wyznaczania kierunków adaptacji do zmian klimatu.

Głównym celem opracowania *Programu* było dążenie do poprawy stanu środowiska w województwie, ograniczenie negatywnego wpływu zanieczyszczeń na środowisko, ochrona i rozwój walorów środowiska, a także racjonalne gospodarowanie jego zasobami. *Program* służy także realizacji celów na poziomie regionalnym, które zostały przyjęte w dokumentach strategicznych na poziomie krajowym, ze szczególnym uwzględnieniem przyjętej *Polityki ekologicznej państwa 2030*. Wyznaczone do realizacji cele wynikają również z wymogów prawnych w zakresie dotrzymywania standardów jakości środowiska w poszczególnych obszarach interwencji, a także zidentyfikowanych problemów i potrzeb.

Zasadniczymi częściami *Programu* są:

- Wstęp, zawierający wprowadzenie, podstawę prawną i cel opracowania oraz metodykę sporządzania *Programu* (rozdział 1);
- Streszczenie *Programu* (rozdział 2);
- Opis krajowych i wojewódzkich dokumentów o charakterze strategicznym i programowym (rozdział 3);

- Ocena stanu środowiska, w poszczególnych obszarach interwencji (rozdział 4):
 - 4.1. Ochrona klimatu i jakości powietrza,
 - 4.2. Zagrożenia hałasem,
 - 4.3. Pola elektromagnetyczne,
 - 4.4. Gospodarowanie wodami,
 - 4.5. Gospodarka wodno-ściekowa,
 - 4.6. Zasoby geologiczne,
 - 4.7. Gleby,
 - 4.8. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów,
 - 4.9. Zasoby przyrodnicze,
 - 4.10. Zagrożenia poważnymi awariami przemysłowymi;
- Cele Programu Ochrony Środowiska, zadania i ich finansowanie (rozdział 5);
- Wdrażanie, zarządzanie i monitoring realizacji założeń Programu (rozdział 6);
- Monitoring realizacji Programu (rozdział 7).

2.2. Podstawa prawna i cel opracowania *Raportu z realizacji w latach 2021-2022 Programu Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2030*

Raport z realizacji w latach 2021-2022 Programu Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2030 (zwany dalej *Raportem*), obejmuje podsumowanie okresu sprawozdawczego 2021-2022.

Podstawą prawną do przygotowania *Raportu* jest art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku *Prawo ochrony środowiska* (Dz.U. z 2024 r. poz. 54). Zgodnie z powyższym Zarząd Województwa co dwa lata przedkłada Sejmikowi Województwa *Raport* z wykonania *Programu*, po czym *Raport* jest przekazywany do ministra właściwego do spraw klimatu.

Celem wykonania *Raportu* jest diagnoza stanu oraz zmian zachodzących w środowisku województwa warmińsko-mazurskiego, a także określenie stopnia realizacji zadań wyznaczonych w *Programie*. Na tej podstawie możliwe jest wyciągnięcie wniosków oraz przedstawienie propozycji zmian do aktualizacji *Programu*.

2.3. Metodyka opracowania *Raportu z realizacji w latach 2021-2022 Programu Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2030*

Do sporządzenia *Raportu* posłużono się niezbędną literaturą oraz materiałami pochodzącymi z jednostek rządowych, jednostek samorządu terytorialnego oraz z innych instytucji. Dzięki temu możliwe było pełne, rzetelne pozyskanie danych obrazujących stan środowiska w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2021-2022 oraz informacji dotyczących przedsięwzięć podjętych w celu realizacji w tych latach działań określonych w *Programie*.

Monitoring komponentów środowiska oraz działań mających wpływ na środowisko prowadzony jest przez wyznaczone instytucje w sposób ciągły w ramach działalności wynikającej z przepisów prawa. Monitoring prowadzą m.in. Inspekcja Ochrony Środowiska, Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna, Stacja Chemiczno-Rolnicza, Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej, a także – w zakresie przestrzegania przez podmioty przepisów ochrony środowiska – Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego (Departament Ochrony Środowiska Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie).

Dane służące weryfikacji realizacji celów *Programu* pochodzą ponadto ze starostw powiatowych oraz urzędów miast i gmin znajdujących się w województwie, Wojewody Warmińsko-Mazurskiego, Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska – Regionalnego Wydziału Monitoringu Środowiska w Olsztynie, Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Olsztynie, Głównego Urzędu Statystycznego, Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Olsztynie, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie, Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Olsztynie, Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Olsztynie, Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku, Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Toruniu, Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Gdańsku, Warmińsko-Mazurskiego Biura Planowania Przestrzennego w Olsztynie, Warmińsko-Mazurskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Olsztynie, Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie (Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Białymstoku), Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej w Olsztynie, Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad Oddziału

w Olsztynie, Zarządu Dróg Wojewódzkich w Olsztynie, Agencji Rozwoju i Modernizacji Rolnictwa, Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego, Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowego Instytutu Badawczego, Okręgowego Urzędu Górniczego w Warszawie, Instytutu Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowego Instytutu Badawczego, PKP Polskie Linie Kolejowe S.A., Polskiego Związku Wędkarskiego, Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego w Kętrzynie oraz przedsiębiorstw: Egger Biskupiec, Michelin Polska, ENERGA KOGENERACJA, MPEC Sp. z o.o. w Olsztynie, Ostróda Yacht, VEOLIA PÓLNOC, Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Giżycko, Lubawska Spółka Komunalna, Stocznia Jachtowa Delphia, Elbląskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej, Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej w Braniewie, Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej w Ełku, Komunalna Energetyka Ciepła „KOMEK” Kętrzyn.

Podczas tworzenia *Raportu* zostały wykorzystane poniższe źródła:

1. Ankiety dla gmin i powiatów województwa

Jednym z pierwszych etapów prac nad *Raportem* było opracowanie ankiet, skierowanych do jednostek samorządu terytorialnego (gmin, powiatów, a także miast na prawach powiatu).

Konstrukcja ankiet adresowanych do JST umożliwiła pozyskanie kluczowych z punktu widzenia przygotowania *Raportu* informacji na temat działań prowadzonych na ich terenie mających wpływ na stan środowiska.

Pismo z prośbą o wypełnienie i przekazanie ankiet zostało skierowane do wszystkich jednostek samorządowych w województwie. Do wyznaczonego dnia otrzymano wypełnione ankiety z dużej części jednostek samorządowych w województwie. Część jednostek przesłała ankiety po wskazanym terminie, jednak te również zostały wykorzystane przy opracowywaniu *Raportu*. Ostatecznie pozyskano w ten sposób informacje ze 111 jednostek (tj. powiatów, miast oraz gmin wiejskich i miejsko-wiejskich), co stanowi ponad 82 procent wszystkich jednostek.

Ankiety skierowane do gmin, miast, powiatów uwzględniały informacje na temat realizacji wszystkich obszarów interwencji przewidzianych w *Programie* oraz zmian zachodzących w różnych komponentach ochrony środowiska.

2. Ankiety dla jednostek rządowych, instytucji oraz przedsiębiorstw

Ankiety skierowane do jednostek rządowych, instytucji oraz wybranych dużych przedsiębiorstw działających na terenie województwa warmińsko-mazurskiego dotyczyły zadań przewidzianych dla nich do realizacji w *Programie*. Dzięki zebranych informacjom określono, które zadania były realizowane przez inne niż JST jednostki, instytucje i przedsiębiorstwa. Wypełnione ankiety otrzymano z niemal 83 procent jednostek rządowych i instytucji oraz z 75 procent przedsiębiorstw, do których skierowano zapytania.

3. Roczne sprawozdania z działalności Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie

Sprawozdania z działalności WFOŚiGW w Olsztynie były źródłem niezbędnym przy dokonywaniu oceny źródeł finansowania inwestycji z zakresu ochrony środowiska na różnych szczeblach samorządowych.

4. Roczniki statystyczne oraz Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Informacje udostępniane przez GUS były konieczne dla wykonania analizy części wskaźników oceny realizacji *Programu*. Analiza ta była przewidziana w *Programie*, jako sposób podstawowego monitorowania jego realizacji.

5. Informacje pozyskane z dostępnych publikacji, opracowań i rejestrów Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Olsztynie, Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego, Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Olsztynie, Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Olsztynie, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie, w tym baz danych dotyczących środowiska (prowadzonych m.in. przez WIOŚ, GDOŚ i RDOŚ).

Informacje pochodzące z powyższych źródeł dostarczyły wiedzy potrzebnej do zdiagnozowania zmian zachodzących w środowisku na obszarze województwa w roku 2021 i 2022. Informacje te posłużyły również do wykonania analizy wskaźników oceny realizacji *Programu*.

Podczas prac nad wykonaniem *Raportu* posłużono się następującymi pozycjami literatury:

- „Roczna ocena jakości powietrza w województwie warmińsko-mazurskim – raport wojewódzki za rok 2021” Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska – Regionalnego Wydziału Monitoringu Środowiska w Olsztynie,
- „Roczna ocena jakości powietrza w województwie warmińsko-mazurskim – raport wojewódzki za rok 2022” Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska – Regionalnego Wydziału Monitoringu Środowiska w Olsztynie,
- Rocznik statystyczny „Ochrona środowiska 2022” Głównego Urzędu Statystycznego,
- Rocznik statystyczny „Ochrona środowiska 2023” Głównego Urzędu Statystycznego,
- „Raport z oceny stanu jednolitych części wód podziemnych w dorzeczach – stan na rok 2019” Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego,
- „Ocena poziomów pól elektromagnetycznych w Polsce w roku 2021 opracowana na podstawie pomiarów wykonanych przez Inspekcję Ochrony Środowiska” Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska,
- „Ocena poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku w roku 2021 w województwie warmińsko-mazurskim” Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska – Regionalnego Wydziału Monitoringu Środowiska w Olsztynie,
- „Ocena poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku w roku 2022 w województwie warmińsko-mazurskim” Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska – Regionalnego Wydziału Monitoringu Środowiska w Olsztynie,
- „Ocena stanu akustycznego środowiska w województwie warmińsko-mazurskim w 2021 roku” Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska – Regionalnego Wydziału Monitoringu Środowiska w Olsztynie,
- Ocena stanu jednolitych części wód rzek i zbiorników zaporowych w latach 2016-2021 na podstawie monitoringu Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska,
- Ocena stanu jednolitych części wód jezior w latach 2016-2021 na podstawie monitoringu Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska,
- Ocena stanu wód przejściowych i przybrzeżnych w latach 2016-2021 Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska,

- „Stan sanitarno-higieniczny województwa warmińsko-mazurskiego w roku 2021” Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Olsztynie,
- „Stan sanitarno-higieniczny województwa warmińsko-mazurskiego w roku 2022” Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Olsztynie,
- Obszarowa ocena jakości wody w wodociągach z terenu województwa warmińsko-mazurskiego w 2022 roku Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Olsztynie,
- „Sprawozdanie z działalności Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie za 2021 r.”,
- „Sprawozdanie z działalności Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie za 2022 r.”,
- „Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego” przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego nr XXXIX/832/18 z dnia 28.08.2018 r.

3. Ocena realizacji obszarów i kierunków interwencji oraz zadań określonych w Programie

3.1. Obszar interwencji 1: Ochrona klimatu i jakości powietrza

Dla obszaru interwencji 1 – Ochrona klimatu i jakości powietrza przy monitorowaniu stopnia realizacji *Programu* określono 1 cel:

- Poprawa jakości powietrza przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu.

3.1.1. Cel: Poprawa jakości powietrza przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu

Wskaźniki	Jednostka miary / źródło danych	Wartość wskaźnika w 2019 r. (*lub 2018 r.)	Wartość wskaźnika na koniec 2022 r. (lub okres badań)	Oczekiwana wartość wskaźnika w 2024 r.	Oczekiwana wartość wskaźnika w 2030 r.	Oczekiwany trend w wyniku realizacji POŚ
liczba stref z przekroczeniami stężeń dopuszczalnych i docelowych na terenie województwa	szt. / GIOŚ	PM10 – 2; B(a)P – 2*	PM10 - 1 B(a)P - 1	PM10 – 1; B(a)P – 0	PM10 – 0; B(a)P – 0	↓
liczba przeprowadzonych akcji edukacyjnych	szt. / gminy	-	783	-	-	↑
liczba osób objętych działaniami informacyjnymi i edukacyjnymi	szt. / gminy	-	326 937	-	-	↑
liczba wymienionych nieefektywnych źródeł ciepła	szt. / gminy	-	3826 [^]	-	-	↑
liczba przyłączy do sieci gazowej (budynki mieszkalne)	szt. / GUS	46 660*	53 397	48 500	50 000	↑
udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem	% / GUS	85,7	95,6	-	-	↑
sprzedaż energii ciepłej na cele komunalno-bytowe	GJ/rok / GUS	7 361 499*	7 536 795	7 700 000	8 000 000	↑
długość ścieżek rowerowych	km / GUS	554*	802,4	580	600	↑
liczba przewozów pasażerskich komunikacją miejską	mln os. / GUS	65,1*	51,5	66,5	67,0	↑

Wskaźniki	Jednostka miary / źródło danych	Wartość wskaźnika w 2019 r. (*lub 2018 r.)	Wartość wskaźnika na koniec 2022 r. (lub okres badań)	Oczekiwana wartość wskaźnika w 2024 r.	Oczekiwana wartość wskaźnika w 2030 r.	Oczekiwany trend w wyniku realizacji POŚ
emisja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych	Mg/rok / GUS	1 723 250	1 610 597	1 710 000	1 700 000	↓
emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych	Mg/rok / GUS	631	637	560	500	↓

^ - na podstawie sprawozdań z realizacji programów ochrony powietrza dla województwa warmińsko-mazurskiego z uwzględnieniem wskaźników z Europejskiego Urzędu Statystycznego oraz Głównego Urzędu Statystycznego

Zmiana pozytywna	Brak zmian	Zmiana negatywna
------------------	------------	------------------

W oparciu o *Roczną ocenę jakości powietrza w województwie warmińsko-mazurskim – Raport Wojewódzki za rok 2022* w ocenie pod kątem ochrony zdrowia ludzi dwie strefy zakwalifikowano jako strefy o klasie A pod kątem pyłu zawieszonego PM10, natomiast jedna strefa została zakwalifikowana jako strefa o klasie C. Pomiar zanieczyszczenia pyłem zawieszonym PM10 w województwie warmińsko-mazurskim w roku 2022 był prowadzony na 10 stacjach pomiarowych tj.: Elbląg, Olsztyn, Ełk, Iława, Nidzica, Ostróda, Gołdap, Puszcza Borecka, Nowe Miasto Lubawskie oraz Szczytno. Na żadnej ze stacji nie stwierdzono przekroczenia średniorocznego stężenia pyłu zawieszonego PM10. Natomiast na jednej stacji w Nowym Mieście Lubawskim stwierdzono przekroczenie dopuszczalnej liczby dni w roku, z wartością stężenia pyłu powyżej 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Strefy w województwie warmińsko-mazurskim biorąc pod uwagę średnią roczną zostały zaklasyfikowane do Klasy A. Strefa miasto Olsztyn i miasto Elbląg, biorąc pod uwagę kryterium liczby dni, w których stężenie średniodobowe było większe od 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ zostały zaklasyfikowane do klasy A, a strefa warmińsko-mazurska do klasy C.

Wskaźniki dotyczące liczby przeprowadzonych akcji edukacyjnych, liczby osób objętych działaniami informacyjnymi i edukacyjnymi oraz liczby wymienionych nieefektywnych źródeł ciepła, których źródłem danych są gminy nie miały wartości początkowych, a ponadto ich monitorowanie również jest trudne z powodu braku zunifikowanego monitoringu tych informacji przez poszczególne gminy. Tym niemniej uzyskane w wyniku ankiet liczby wskazują, że skala działań edukacyjnych

oraz zmierzających do wymiany nieefektywnych źródeł ciepła była duża. W tabeli wskaźników przy wskaźniku dotyczącym liczby wymienionych nieefektywnych źródeł ciepła podano tym samym wartość wyliczoną na podstawie sprawozdań z realizacji programów ochrony powietrza dla województwa warmińsko-mazurskiego z uwzględnieniem wskaźników z Europejskiego Urzędu Statystycznego oraz Głównego Urzędu Statystycznego

Liczba przyłączy do sieci gazowej budynków mieszkalnych wzrosła w 2022 r. o blisko 7 tysięcy do wartości 53 397 sztuk, przekraczając tym samym oczekiwaną wartość wskaźnika w 2030 r.

Do oceny udziału energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem wykorzystano dane Głównego Urzędu Statystycznego a nie Urzędu Regulacji Energetyki, bo tylko GUS gromadzi i udostępnia takie dane. Udział OZE w produkcji energii elektrycznej w województwie warmińsko-mazurskim wzrósł wyraźnie między 2019 r. a 2022 r. z 85,7% do 95,6%. Ma na to wpływ w dużej mierze znaczący wzrost liczby farm fotowoltaicznych, jak również wykorzystania produkcji energii z OZE w mikroinstalacjach przez osoby fizyczne i przedsiębiorstwa.

Sprzedaż energii cieplnej na cele komunalno-bytowe wzrosła z 7 361 499 GJ/rok w roku 2018 do 7 536 795 GJ/rok w roku 2022, co stanowi wypełnienie oczekiwanego trendu zmian wskaźnika.

Długość ścieżek rowerowych wzrosła znacząco (z 554 km w roku 2018 do 802,4 km w roku 2022 r.). Wpływ na tak duży wzrost miała m.in. realizacja inwestycji o nazwie „Mazurska Pętla Rowerowa”, dzięki której entuzjaści rowerowych wycieczek zyskali nowe możliwości zwiedzania Krainy Wielkich Jezior Mazurskich.

Liczba przewozów pasażerskich w 2022 r. była mniejsza niż w bazowym 2018 r. Należy jednak podkreślić, że rok 2022 r. był trzecim rokiem obowiązywania w Polsce stanu epidemii COVID-19, co wpłynęło na korzystanie z komunikacji miejskiej. Niektóre osoby przeszły na pracę zdalną, inni zdecydowali się na dojazd do pracy innymi formami transportu. Analizując wartość wskaźnika rok do roku można zauważyć, że najniższa wartość przypadła na rok 2020, a w latach 2021 i 2022 wartość ponownie wzrastała.

Nie sposób wskazać trendu zmian wskaźników dotyczących emisji zanieczyszczeń z zakładów szczególnie uciążliwych. Z jednej strony emisja zanieczyszczeń gazowych w 2022 r. zmalała względem 2019 r. o 6,5%, ale z drugiej strony emisja zanieczyszczeń pyłowych wzrosła w tym samym okresie o 0,9%.

Nr zadania	Zadanie	Podmioty odpowiedzialne
Kierunek interwencji – OKJP.1. Zarządzanie jakością powietrza w województwie warmińsko-mazurskim		
OKJP.1.1.	Opracowanie, aktualizacja i monitorowanie programów ochrony powietrza i planów działań krótkoterminowych	Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego
OKJP.1.2.	Opracowanie, aktualizacja i monitorowanie Programów ograniczania niskiej emisji lub Programów Gospodarki Niskoemisyjnej	gminy
OKJP.1.3.	Prowadzenie monitoringu jakości powietrza (w tym monitoringu uzupełniającego)	GIOŚ, gminy
OKJP.1.4.	Uwzględnianie w dokumentach planistycznych (mpzp, suikzp) zapisów wpływających na ograniczenie emisji zanieczyszczeń	Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego (WMBPP), gminy
OKJP.1.5.	Edukacja ekologiczna w zakresie jakości powietrza oraz promocja zasad efektywności energetycznej, a także kształtowanie prawidłowych zachowań dotyczących szkodliwości spalania odpadów oraz paliw niskiej jakości w piecach i kotłach indywidualnych	Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, gminy, powiaty, organizacje pozarządowe
OKJP.1.6.	Kontrola przestrzegania zakazu spalania odpadów w piecach domowych	gminy (straże gminne i miejskie)

[OKJP.1.1.] W latach 2021-2022 Zarząd Województwa corocznie monitorował realizację programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych dla strefy warmińsko-mazurskiej, stref miasto Olsztyn oraz miasto Elbląg. Wójtowie, burmistrzowie, prezydenci miast oraz starostowie zobowiązani byli do sporządzenia sprawozdań z realizacji działań naprawczych wskazanych w ww. dokumentach w danym roku za rok poprzedni i przekazania ich Zarządowi w terminie do 15 lutego każdego roku. Wyniki monitoringu wykazały, że w latach 2021-2022 większość gmin realizowała działania obligatoryjne tj.:

- Obniżenie emisji substancji z procesu wytwarzania energii cieplnej dla potrzeb ogrzewania i przygotowania ciepłej wody w lokalach mieszkalnych, handlowych, usługowych oraz użyteczności publicznej, poprzez wymianę źródeł ciepła;
- Inwentaryzację źródeł niskiej emisji;
- Edukację ekologiczną.

Ponadto w strefie miasto Olsztyn w latach 2021-2022 zostały wykonane działania obligatoryjne wyznaczone tylko dla tej strefy tj.:

- Wprowadzenie zapisów w planach zagospodarowania przestrzennego dotyczących ograniczenia emisji benzo(a)pirenu i pyłu PM10;
- Utrzymanie czystości i porządku na terenie miasta Olsztyn;
- Mycie i czyszczenie ulic;
- Zwiększenie udziału zieleni;
- Kontrola inwestycji budowlanych.

Starostwa powiatowe w *Programie ochrony powietrza dla strefy warmińsko-mazurskiej* były zobligowane jedynie do wykonania edukacji ekologicznej i we wskazanym okresie wykonały działanie poprzez umieszczanie informacji dotyczącej wymiany źródeł ciepła, szkodliwości spalania odpadów itp. na swoich stronach internetowych, poprzez wywieszanie plakatów, rozdawanie ulotek, a także organizację festynów czy spotkań, na których zachęcano do wymiany nieefektywnych źródeł ciepła.

W zakresie *Planów działań krótkoterminowych* jednostki wyznaczone do realizacji działań podczas wystąpienia danego alertu informowały mieszkańców o zagrożeniach i sposobie postępowania w związku z ryzykiem przekroczenia lub przekroczeniem poziomu dopuszczalnego lub docelowego substancji w powietrzu.

Na podstawie przekazywanych sprawozdań z realizacji działań naprawczych i alertów z GIOŚ RWMŚ w Olsztynie, Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego przekazał Ministrowi Klimatu i Środowiska w 2021 oraz 2022 roku, w terminie do 31 marca, za poprzedni rok kalendarzowy okresowe zbiorcze sprawozdanie z realizacji działań naprawczych wynikających z programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych.

Ponadto w IV kwartale 2022 r. Zarząd Województwa rozpoczął prace nad opracowaniem *Aktualizacji Programu ochrony powietrza dla strefy warmińsko-mazurskiej ze względu na przekroczenie poziomu dopuszczalnego PM10 i poziomu docelowego benzo(a)pirenu zawartego w pyłe PM10 wraz z planem działań krótkoterminowych*.

[OKJP.1.2.] Spośród ankietowanych gmin 30% zadeklarowało opracowywanie, aktualizację i monitorowanie programów ograniczania niskiej emisji lub programów gospodarki niskoemisyjnej, przy czym wśród gmin miejskich odsetek ten wyniósł 75%.

[OKJP.1.3.] Główny Inspektorat Ochrony Środowiska prowadził monitoring na 10 stacjach monitoringu powietrza (9 należących do GIOŚ i jednej należącej do IOŚ-PIB). Ilość stanowisk pomiarowych była zgodna z wymogami rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 11 grudnia 2020 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu (Dz.U. z 2020 poz. 2279). Wyniki wszystkich pomiarów GIOŚ publikuje na swojej stronie internetowej. Ponadto część gmin prowadzi monitoring jakości powietrza przy wykorzystaniu specjalnych czujników jakości powietrza mierzących przede wszystkim stężenie pyłów PM2,5

oraz PM10. Wyniki tych pomiarów najczęściej dostępne są na stronach internetowych gmin oraz operatorów czujników, a także w bezpłatnej aplikacji na telefony komórkowe.

[OKJP.1.4.] Uwzględnianie w dokumentach planistycznych (miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego) zapisów wpływających na ograniczenie emisji zanieczyszczeń zadeklarowało 41% ankietowanych gmin. Część z gmin wskazała, że w okresie lat 2021-2022 nie uchwałała nowych dokumentów planistycznych, a niektóre gminy informują, że w ogóle nie mają takich dokumentów obowiązujących na ich terenach.

[OKJP.1.5.] Prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie jakości powietrza oraz promocji zasad efektywności energetycznej, a także kształtowania prawidłowych zachowań dotyczących szkodliwości spalania odpadów oraz paliw niskiej jakości w piecach i kotłach indywidualnych było realizowane w 88% ankietowanych gmin i 94% ankietowanych powiatów. Działania edukacyjne najczęściej prowadzone były w placówkach oświatowych podczas zajęć szkolnych, na stronach internetowych, przez plakaty i ulotki, a także przez organizację lub wspieranie akcji ekologicznych i różnego rodzaju konkursów. Edukacji ekologicznej służyły także gminne punkty konsultacyjno-informacyjne programu „Czyste Powietrze”, które służyły promocji wymiany nieefektywnych źródeł ciepła oraz termomodernizacji budynków, a także świadczyły pomoc przy składaniu wniosków i rozliczaniu projektów.

[OKJP.1.6.] Kontrole przestrzegania zakazu spalania odpadów w piecach domowych prowadzone były najczęściej doraźnie w przypadku otrzymania zgłoszeń o nieprawidłowościach. Realizację tego zadania zadeklarowało 43% ankietowanych gmin. Najwięcej kontroli przeprowadzono w największych miastach regionu. W Olsztynie w latach 2021-2022 przeprowadzono 588 kontroli, w wyniku których 128 razy stwierdzono spalanie odpadów i w związku z tym wystawiono 92 mandaty karne i 36 pouczeń. Straż Miejska w Elblągu w latach 2021-2022 przeprowadziła 1632 kontrole, w trakcie których stwierdziła 345 wykroczeń z art. 191 ustawy o *odpadach*, co skutkowało nałożeniem 269 mandatów karnych, sporządzeniem 4 notatek urzędowych do postępowania wyjaśniającego przed sądem oraz w 72 przypadkach zastosowaniem środków oddziaływania wychowawczego.

Nr zadania	Zadanie	Podmioty realizujące
Kierunek interwencji – OKJP.2. Poprawa efektywności energetycznej oraz zmniejszenie emisji zanieczyszczeń z produkcji ciepła		
OKJP.2.1.	Modernizacja, likwidacja lub wymiana konwencjonalnych źródeł ciepła na niskoemisyjne w budynkach mieszkalnych, publicznych i innych	Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego (w ramach własnego zasobu budynków oraz zasobów jednostek podległych), gminy, powiaty, właściciele i zarządcy nieruchomości przedsiębiorstwa, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe
OKJP.2.2.	Tworzenie systemów zachęt i wsparcia dla mieszkańców w celu wymiany i dalszej eksploatacji niskoemisyjnych źródeł ciepła (w szczególności dla mieszkańców zagrożonych ubóstwem energetycznym)	Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego (w ramach RPO WiM), gminy
OKJP.2.3.	Rozwój sieci gazowej i ciepłowniczej	przedsiębiorstwa produkujące energię cieplną, dystrybutorzy gazu, gminy
OKJP.2.4.	Inwentaryzacja źródeł niskiej emisji – ogrzewania lokali mieszkalnych, handlowych, usługowych oraz użyteczności publicznej	gminy
OKJP.2.5.	Wytwarzanie, dystrybucja i promowanie energii elektrycznej i ciepłej pochodzącej ze wszystkich źródeł odnawialnych	Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego, gminy, powiaty, zakłady energetyczne, przedsiębiorstwa, mieszkańcy
OKJP.2.6.	Poprawa efektywności energetycznej (w tym termomodernizacja) w budynkach oraz kompleksowe zarządzanie energią w budynkach publicznych, w tym audyty energetyczne	Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego (w ramach własnego zasobu budynków oraz zasobów jednostek podległych), gminy, powiaty

[OKJP.2.1.] Aż 85% samorządów gminnych i 59% samorządów powiatowych wskazało na prowadzenie w latach 2021-2022 działań zmierzających do modernizacji, likwidacji lub wymiany konwencjonalnych źródeł ciepła na niskoemisyjne w budynkach mieszkalnych, publicznych i innych. Najczęściej wymieniano stare piece i kotłownie na węgiel na niskoemisyjne kotły gazowe, kotły na pellet klasy 5 lub spełniające wymogi ekoprojektu oraz na pompy ciepła.

[OKJP.2.2.] Część z gmin realizowała własne programy dotacji celowych na dofinansowanie kosztów związanych ze zmianą systemu ogrzewania na ogrzewanie proekologiczne. Poza własnymi programami dopłat gminy najczęściej wspierały realizację takich programów jak „Czyste Powietrze” (dla właścicieli i współwłaścicieli domów jednorodzinnych, lub wydzielonych w budynkach jednorodzinnych lokali mieszkalnych z wyodrębnioną księgą wieczystą na termomodernizację i wymianę źródeł ciepła oraz na wykonanie audytu energetycznego). Łącznie 76% gmin zadeklarowało tworzenie systemów zachęt i wsparcia dla mieszkańców w celu wymiany i dalszej eksploatacji niskoemisyjnych źródeł ciepła.

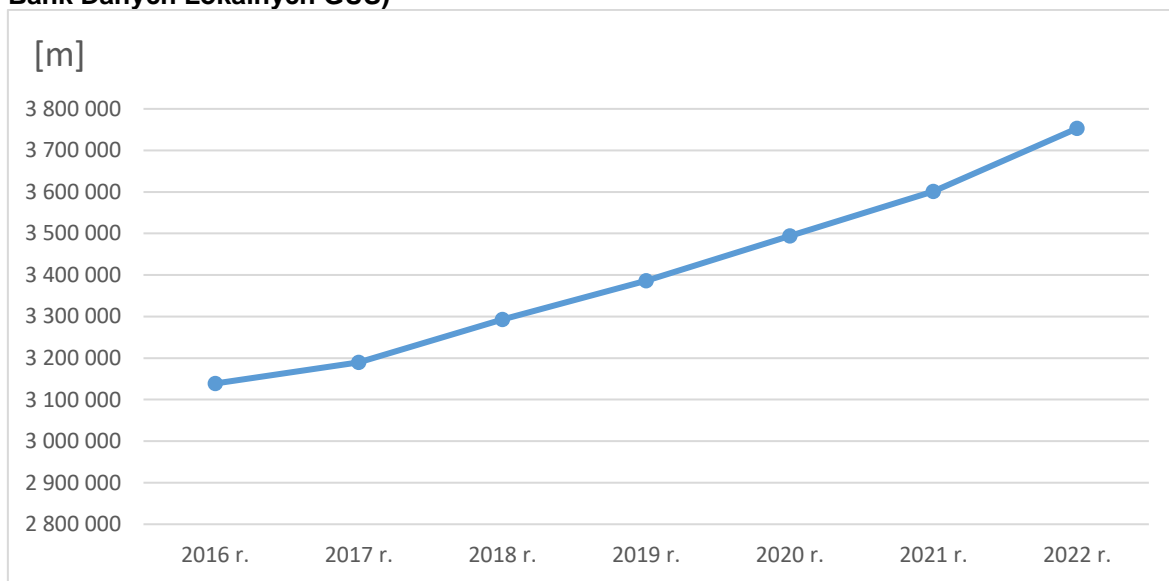
[OKJP.2.3.] Rozwój sieci gazowej i ciepłowniczej zanotowano w 28% ankietowanych gmin, przy czym naturalnie zdecydowanie częściej zadanie to było

realizowane na terenie gmin miejskich (81% ankietowanych gmin), a najrzadziej w gminach wiejskich, gdzie dominuje zabudowa rozproszona (8% ankietowanych gmin).

Tabela 1. Długość czynnej sieci gazowej w województwie warmińsko-mazurskim oraz liczba czynnych przyłączy i ludności korzystającej z sieci gazowej (źródło: Bank Danych Lokalnych GUS)

	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Długość czynnej sieci ogółem [m]	3 138 939	3 189 929	3 292 840	3 386 160	3 494 333	3 601 133	3 752 997
Czynne przyłącza do budynków mieszkalnych	44 362	45 503	46 660	48 089	50 137	51 996	53 397
Czynne przyłącza do budynków ogółem (mieszkalnych i niemieszkalnych)	49 208	50 845	52 360	54 281	56 666	58 647	60 346
Ludność korzystająca z sieci gazowej	612 235	609 732	616 339	606 093	599 476	599 892	591 592

Rysunek 1. Długość czynnej sieci gazowej w województwie warmińsko-mazurskim (źródło: Bank Danych Lokalnych GUS)

W latach 2021-2022 utrzymał się trend wzrostowy długości czynnej sieci gazowej w województwie warmińsko-mazurskim. Dalsze przyrosty odnotowano także w zakresie czynnych przyłączy do budynków mieszkalnych oraz do budynków ogółem (mieszkalnych i niemieszkalnych). Zauważalny jest za to spadek ludności korzystającej z sieci gazowej.

[OKJP.2.4.] W ramach inwentaryzacji źródeł niskiej emisji – ogrzewania lokali mieszkalnych, handlowych, usługowych oraz użyteczności publicznej gminy wprowadzały dane do Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków prowadzonej

przez Główny Urząd Nadzoru Budowlanego. Inwentaryzacja prowadzona była w formie tabelarycznego zestawienia uwzględniającego tzw. karty inwentaryzacyjne oraz deklaracje dotyczące źródeł ciepła i spalania paliw.

[OKJP.2.5.] Do promowania energii elektrycznej i ciepłej ze źródeł odnawialnych w znacznym stopniu przyczyniały się działania wdrażane przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie:

- program „Jakość powietrza – Mała termomodernizacja”, w którym dofinansowanie w formie dotacji obejmowało wymianę, budowę lub modernizację systemów grzewczych z wykorzystaniem OZE, w tym montaż kotłów na biomasę, montaż kolektorów słonecznych, pomp ciepła oraz instalacji fotowoltaicznych; program skierowany do organizacji pozarządowych i kościołów, kościelnych osób prawnych i ich stowarzyszeń oraz innych związków wyznaniowych;
- program dotacyjno-pożyczkowy „50 kW dla dobrej energii” – wspierający przedsięwzięcia z zakresu odnawialnych źródeł energii dla średnich, małych i mikroprzedsiębiorców polegające na budowie mikroinstalacji fotowoltaicznych, tj. instalacji o mocy do 50kW;
- dofinansowanie w formie preferencyjnej pożyczki przedsięwzięć zgodnych z obszarem priorytetowym „Transformacja energetyczna gospodarki” – transformacja i modernizacja sektora energetycznego oraz ciepłowniczego poprzez budowę, rozbudowę i modernizację źródeł wytwarzających energię z OZE (modernizacja istniejących kotłowni przez spółki ciepłownicze oraz podmioty prywatne, budowa i rozbudowa sieci ciepłowniczych, budowa instalacji fotowoltaicznych).

Przedsiębiorstwa produkujące energię na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w coraz większym stopniu wykorzystywały odnawialne źródła energii. Na przykład Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej w Ełku Sp. z o.o. w 2021 r. rozpoczęło zadanie pn. „Wymiana kotła węglowego WR 25 na kocioł biomasowy”. Coraz liczniej powstawały także elektrownie fotowoltaiczne.

Działania promocyjne, a także własne wytwarzanie energii na mniejszą skalę zadeklarowało ponadto 45% gmin biorących udział w ankiecie.

Tabela 2. Wytwórcy biogazu rolniczego na terenie województwa warmińsko-mazurskiego uwzględnieni w rejestrze wytwórców biogazu rolniczego (źródło: Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa, stan na 19.12.2023 r.)

Nazwa przedsiębiorcy	Miejsce wykonywania działalności	Roczna wydajność instalacji do wytwarzania biogazu rolniczego (m ³ /rok)	Łączna moc zainstalowana elektryczna instalacji (MW _e)
Biogal sp. z o.o.	Boleszyn 7A 13-308 Mroczno	7 840 000	2,000
	Boleszyn 7A 13-308 Mroczno	3 136 000	0,800
	Boleszyn 7A 13-308 Mroczno	3 136 000	0,800
MINEX KOGENERACJA sp. z o.o.	Łęguty 15 11-036 Gietrzwałd	5 000 000	1,200
Agro Bio sp. z o.o.	Sławkowo 15 11-400 Kętrzyn	1 850 000	0,400
„ECO-PROGRES” sp. z o.o.	Giże 4 19-400 Olecko	4 200 000	1,200
„UPAŁTY-ROL” sp. z o.o.	Upałty Małe 7A 11-500 Giżycko	-	0,499
	Upałty Małe 7A 11-500 Giżycko	8 700 000	0,999
BIO-NIK ELEKTRA sp. z o.o.	ul. Szkolna 17 14-220 Kisielice	4 450 000	0,999
EKOWOOD sp. z o.o.	Zajdy 15A 19-400 Olecko	3 900 000	1,200
EKODAMIR Sp. z o.o. sp. k	Jarnońtowo 73 14-330 Małdyty	1 100 000	0,250
	Jarnońtowo 73 14-330 Małdyty	5 000 000	1,000
Przedsiębiorstwo Rolne „PERKUN” sp. z o.o.	Pierkunowo 1 11-500 Giżycko	2 200 000	0,499
LOREGA BIO Sp. z o.o.	Brzeźnica 1 11-420 Srokowo	3 800 000	0,999
Przedsiębiorstwo Wielobranżowe "Marszał" Tomasz Marchalewski	Zawroty 21 14-300 Morąg	5 000 000	0,499
	Zawroty 21 14-300 Morąg	-	0,499
PGB Energetyka 6 sp. z o.o.	Falknowo 12A 14-240 Susz	4 380 000	0,999
	Falknowo 12A 14-240 Susz	4 380 000	0,999

Wymienione instalacje wytwarzają energię elektryczną z biogazu rolniczego w układzie kogeneracyjnym.

[OKJP.2.5.] Do promowania energii elektrycznej i ciepłej pochodzącej ze źródeł odnawialnych przyczynił się między innymi Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie poprzez realizację programów „Jakość powietrza – Mała termomodernizacja” oraz „50 kW DLA DOBREJ ENERGII. Program wspierający przedsięwzięcia z zakresu odnawialnych źródeł energii dla średnich, małych i mikroprzedsiębiorców”. Ponadto dofinansowywano w formie preferencyjnej pożyczki przedsięwzięcia zgodne z obszarem priorytetowym „Transformacja energetyczna gospodarki”.

Produkcję energii z OZE deklarują m.in. ENERGA Kogeneracja – produkcja w kotle parowym ze spalaniem biomasy, Fotowoltaika Gryźliny Sp. z o.o. – elektrownia słoneczna o mocy 1 MWp, Lubawska Spółka Komunalna – użytkująca trzy instalacje fotowoltaiczne o mocy 50 kW, czy Ostróda Yacht – użytkująca panele solarne w części socjalno-biurowej dwóch hal produkcyjnych.

W promocję lub wykorzystywanie we własnym zakresie OZE angażowały się także samorzady gminne. Realizację tego typu działań zadeklarowało 45% z nich.

[OKJP.2.6.] Samorzady gminne i powiatowe prowadziły liczne prace dotyczące kompleksowych termomodernizacji budynków użyteczności publicznej. Prace obejmowały przede wszystkim wykonywanie izolacji cieplnej ścian zewnętrznych, ocieplania dachu, wymiany stolarki okiennej i drzwiowej, instalacji systemów centralnego ogrzewania, wymiany instalacji elektrycznej. Na poprawę efektywności energetycznej wskazało 63% ankietowanych gmin oraz 59% powiatów.

Nr zadania	Zadanie	Podmioty realizujące
Kierunek interwencji – OKJP.3. Zmniejszenie emisyjności w transporcie oraz zwiększenie dostępności i atrakcyjności transportu publicznego		
OKJP.3.1.	Budowa i przebudowa dróg krajowych, wojewódzkich oraz gminnych i powiatowych	Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego (Zarząd Dróg Wojewódzkich), gminy, powiaty, zarządcy dróg
OKJP.3.2.	Rozwój transportu rowerowego w tym rozbudowa spójnego systemu dróg i ścieżek rowerowych, ciągów pieszo-rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą (np. wypożyczalnie rowerów)	Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego (Zarząd Dróg Wojewódzkich), gminy, powiaty, zarządcy dróg, przedsiębiorstwa
OKJP.3.3.	Rozwój połączeń kolejowych na terenie województwa	Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego, zarządzający liniami kolejowymi
OKJP.3.4.	Opracowanie i wdrażanie planów zrównoważonej mobilności miejskiej	gminy
OKJP.3.5.	Przygotowanie infrastruktury komunikacyjnej miast do obsługi samochodów elektrycznych (m.in. punktów ładowania samochodów osobowych)	gminy, przedsiębiorstwa, zarządzający parkingami
OKJP.3.6.	Dostosowanie floty pojazdów do wymogów odnośnie elektromobilności	gminy, przedsiębiorstwa komunikacji publicznej
OKJP.3.7.	Poprawa funkcjonowania systemu komunikacji publicznej, m.in. budowa, przebudowa chodników, zatok autobusowych, postojowych, centrów przesiadkowych, węzłów multimodalnych, parkingów P&R itp.	gminy, zarządcy dróg, zarządzający komunikacją miejską
OKJP.3.8.	Czyszczenie powierzchni jezdni w okresach bezdeszczowych oraz po okresie zimowym w ciągach ulic głównych w miastach powiatowych	miasta powiatowe oraz na prawach powiatu

[OKJP.3.1.] Lata 2021-2022 stanowiły kontynuację licznych inwestycji w budowę i przebudowę dróg. W zakresie dróg krajowych Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad wskazała na wybudowane i oddane do ruchu: drogi S61 na odcinku m. Szczuczyn – w. Ełk Południe i na odcinku w. Wysokie – m. Raczki, S5 na odcinku

Ornowo – Wirwajdy, a także obwodnic: Nowego Miasta Lubawskiego, Giżycka i Smolajń. Ponadto rozbudowana została droga krajowa nr 53 na odcinku Kośno – Tylkowo, a także dokonano budowy przepustu wraz z likwidacją osuwiska w ciągu drogi krajowej nr 16 od km 272+520 do km 272+680.

Zarząd Dróg Wojewódzkich w Olsztynie wskazał na realizację następujących inwestycji:

- rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 507 Braniewo – Pieniężno na odcinku Wola Lipowska – Pieniężno (28,46 km);
- rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 512 na odcinku Pieniężno – Bartoszyce (47,94 km);
- rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 527 na odcinku Łukta – Olsztyn (21,65 km);
- rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 604 na odcinku Robaczewo – Drogowy Odcinek Lotniskowy – Wielbark (32,50 km);
- rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 513 na odcinku Lidzbark Warmiński – Wozławki (19,91 km);
- rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 527 na odcinku granica województwa – Kwietniewo (6,21 km);
- przebudowa drogi wojewódzkiej nr 509 na odcinku Wilczęta – Gładysze (0,52 km).

Aż 88% ankietowanych samorządów zadeklarowało prowadzenie prac w zakresie budowy i przebudowy dróg.

[OKJP.3.2.] Ważną inwestycją z zakresu rozwoju transportu rowerowego jest rozpoczęta w 2021 r. budowa Mazurskiej Pętli Rowerowej łączącej miejscowości Szlaku Wielkich Jezior Mazurskich. Ponadto lokalne inwestycje w ścieżki rowerowe deklarowane były przez 42% samorządów.

[OKJP.3.3.] W ramach rozwoju połączeń kolejowych na terenie województwa realizowano następujące inwestycje:

- „Modernizacja układu torowo – peronowego i infrastruktury kolejowej na stacji Olsztyn Główny” w ramach projektu pn.: „Prace na linii kolejowej nr 216 na odcinku Działdowo – Olsztyn” – dokonano wymiany ponad 7 km torów, przebudowy 4 peronów i przejścia pod torami – koszt około 35 mln zł;
- Przebudowa stacji Ełk w ramach projektu „Prace na linii E 75 na odcinku Białystok – Suwałki – Trakiszki (granica państwa), etap I odcinek Białystok – Ełk, faza I” – dokonano wymiany 45 km torów i 118 rozjazdów, przebudowy

5 peronów i przejścia pod torami, budowy 2 nowych wiaduktów kolejowych i wiaduktu drogowego, przebudowy wiaduktu kolejowego i mostu – koszt w 2021 r. – ok. 81,5 mln zł, koszt w 2022 r. – ok. 260,8 mln zł;

- „Prace na linii kolejowej nr 38 odcinek Ełk – Giżycko wraz z elektryfikacją” – dokonano wymiany 4 km torów, rozpoczęto przebudowę peronów oraz elektryfikację, koszt – około 111,1 mln zł;
- „Prace na liniach kolejowych nr 220/221 na odcinku Olsztyn – Gutkowo – Dobrze Miasto” – dokonano wymiany ponad 6 km torów, przebudowy/budowy 4 peronów, budowy przejścia pod torami oraz 3 ekranów akustycznych, koszt w 2021 r. – ok. 42 mln zł, koszt w 2022 r. – ok. 82 mln zł.

[OKJP.3.4.] Opracowanie i wdrażanie planów zrównoważonej mobilności miejskiej zadeklarowało 7% ankietowanych gmin, w szczególności dotyczy to największych miast w regionie:

- Miasto Olsztyn w 2021 r. rozpoczęło prace nad „Planem Zrównoważonej Mobilności dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna 2030+” (SUMP);
- Miasto Elbląg realizowało przyjętą w 2020 r. „Strategię rozwoju elektromobilności Elbląga 2020+”;
- Miasto Ełk realizowało „Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Miasta i Gminy Ełk oraz Gminy Stare Juchy na lata 2019-2022” przyjęty w 2019 r.

[OKJP.3.5.] Rozwój elektromobilności wymusza przygotowanie infrastruktury komunikacyjnej miast do obsługi samochodów elektrycznych, w tym m.in. punktów ładowania samochodów osobowych. Województwo warmińsko-mazurskie podobnie jak cała Polska jest w tym zakresie wciąż zdecydowanie mniej rozwinięte niż kraje Europy Zachodniej, jednak w latach 2021-2022 w największych miastach regionu dało się zaobserwować powstanie nowych ogólnodostępnych stacji ładowania pojazdów. 19% gmin miejskich zadeklarowało prowadzenie takich działań, jednak jedynie 4% gmin miejsko-wiejskich.

[OKJP.3.6.] W ramach zadania dotyczącego dostosowania floty pojazdów do wymogów odnośnie elektromobilności 38% gmin miejskich deklaruje podjęcie działań, w tym m.in.:

- Miasto Olsztyn – w ramach Programu Operacyjnego Polska Wschodnia 2014-2020 (projekty „Rozwój transportu zbiorowego – trakcja szynowa”

i „Rozwój transportu zbiorowego - łańcuchy ekomobilności”) oraz Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 (projekt „Rozwój łańcuchów ekomobilności w Olsztynie poprzez rozbudowę infrastruktury rowerowej i zakup taboru”) – zakupiono 12 sztuk taboru tramwajowego o łącznej wartości ponad 107 mln zł;

- Miasto Elbląg – w 2021 r. zakończono etap wymiany taboru tramwajowego obejmujący zakup 5 nowych wagonów tramwajowych;
- Miasto Iława – zakupiono 2 autobusy elektryczne;
- Miasto Kętrzyn – zakupiono 4 autobusy elektryczne;
- Miasto Lidzbark Warmiński – zakupiono 2 autobusy elektryczne;
- Gmina wiejska Giżycko – zakupiono 3 autobusy elektryczne.

[OKJP.3.7.] Odnośnie zadania mającego na celu poprawę funkcjonowania systemu komunikacji publicznej, m.in. przez budowę, przebudowę chodników, zatok autobusowych, postojowych, centrów przesiadkowych, węzłów multimodalnych, parkingów P&R itp. na podjęcie stosownych działań wskazało 39% samorządów gminnych i 53% samorządów powiatowych. Wśród realizowanych inwestycji dominują budowy i modernizacje chodników wraz z remontami jezdni oraz zatok autobusowych.

[OKJP.3.8.] Czyszczenie powierzchni jezdni w ciągach ulic głównych w miastach powiatowych odbywało się głównie po okresach zimowych, a także w miarę potrzeb w okresach bezdeszczowych.

Nr zadania	Zadanie	Podmioty realizujące
Kierunek interwencji – OKJP.4. Ograniczanie emisji zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych oraz energetyki zawodowej oraz produkcji ciepła		
OKJP.4.1.	Budowa i modernizacja instalacji przechwytywania zanieczyszczeń powietrza, pochodzących z emisji punktowej	przedsiębiorstwa
OKJP.4.2.	Modernizacja instalacji technologicznych oraz instalacji spalania paliw do celów technologicznych	przedsiębiorstwa

[OKJP.4.1.] Budowa i modernizacja instalacji przechwytywania zanieczyszczeń powietrza, pochodzących z emisji punktowej była realizowana przez m.in.:

- Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Olsztynie – projekt pn. „Modernizacja Ciepłowni Kortowo w celu ograniczenia emisji” w ramach programu priorytetowego NFOŚiGW nr 5.8.1 „Wsparcie

przedsięwzięć w zakresie niskoemisyjnej i zasobooszczędnej gospodarki Część 1) E-KUMULATOR Ekologiczny Akumulator dla Przemysłu”. Głównym celem projektu była modernizacja źródła ciepła i dostosowanie go do poziomu wymaganego przepisami prawa, w szczególności Dyrektywą IED oraz Konkluzjami BAT. W ramach projektu wykonano roboty budowlane związane m.in. z wybudowaniem instalacji odazotowania dla dwóch kotłów WR-25 oraz instalacji odsiarczania i instalacji odpylania dla trzech kotłów WR-25, nowego komina, rozbiórką komina istniejącego oraz modernizacją jednego kotła WR-25 w technologii ścian szczelnych. Szczegółowe cele projektu obejmowały ograniczenie emisji: dwutlenku siarki o ok. 217,77 Mg/rok, tlenków azotu o ok. 29,38 Mg/rok oraz pyłów o średnicy w przedziale 2,5-10 mikrometra o ok. 15,73 Mg/rok;

- Lubawska Spółka Komunalna Sp. z o.o. – system aparatury kontrolno-pomiarowej i automatycznego sterowania pracą kotłów w części wodnej, zabezpieczenia kotła, nadmuchów powietrza, odzūżlania i odprowadzenia spalin poprzez baterię cyklonów i zespół filtracyjny filtrów workowych, oraz system odsiarczania spalin dla 2 kotłów mialowych po 2,5 MW każdy;
- Ostróda Yacht – modernizacja instalacji odpylania stanowisk obróbki laminatu (urządzenia filtrowentylacyjne z impulsowym zrzutem pyłu do zbiornika);
- Spółdzielnia Mieszkaniowa „Świt” w Ełku – wymiana baterii cyklonów i zastąpienie ich filtrami workowymi na dwóch kotłach węglowych WR-10. Modernizacja w celu znaczącego ograniczenia emisji pyłów.

[OKJP.4.2.] Modernizacja instalacji technologicznych oraz instalacji spalania paliw do celów technologicznych była realizowana przez m.in.:

- Michelin Polska Sp. z.o.o. – uruchomienie drugiego kotła gazowego OG55, wyłączenie pracy dwóch kotłów węglowych OP-70, dwóch kotłów WR-25;
- Veolia Północ Oddział Lidzbark Warmiński – rozpoczęcie budowy kotłowni gazowej 2,83 MW, kogeneracji 2,38 MW;
- Egger Biskupiec – w przypadku stwierdzenia odchyleń w ramach cyklicznych przeglądów (usterek urządzeń, zużycia urządzeń) wykonywane były prace, których celem było przywrócenie urządzenia do jego znamionowej pracy.

3.2. Obszar interwencji 2: Zagrożenia hałasem

Dla obszaru interwencji 2 – **Zagrożenia hałasem** przy monitorowaniu stopnia realizacji *Programu* określono 1 cel:

- Poprawa klimatu akustycznego w województwie warmińsko-mazurskim.

3.2.1. Cel: Poprawa klimatu akustycznego w województwie warmińsko-mazurskim

Wskaźniki	Jednostka miary / źródło danych	Wartość wskaźnika w 2019 r. (*lub 2018 r.)	Wartość wskaźnika na koniec 2022 r. (lub okres badań)	Oczekiwana wartość wskaźnika w 2024 r.	Oczekiwana wartość wskaźnika w 2030 r.	Oczekiwany trend w wyniku realizacji POŚ
liczba osób narażonych na ponadnormatywny hałas w województwie (wskaźnik L_{DWN})	os. / Programy ochrony środowiska przed hałasem	47 540	5946	40 000	33 278	↓
liczba osób narażonych na ponadnormatywny hałas w województwie (wskaźnik L_N)	os. / Programy ochrony środowiska przed hałasem	46 200	3800	42 000	40 000	↓

Zmiana pozytywna	Brak zmian	Zmiana negatywna
------------------	------------	------------------

Wartości wskaźnika w 2019 r. nie da się porównać do wartości na koniec 2022 r., ponieważ zmieniła się metodyka wskazywania liczby mieszkańców narażonych na ponadnormatywny hałas, a także strategiczne mapy hałasu objęły szerszy zakres źródeł hałasu np. po raz pierwszy został uwzględniony na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego hałas pochodzący z linii kolejowych, a także ciągle poszerza się sieć głównych dróg.

Wartość wskaźnika na koniec 2022 r. została określona na podstawie strategicznych map hałasu wykonanych w terminie do dnia 30 czerwca 2022 r. przez zarządzających głównymi drogami, liniami kolejowymi oraz prezydentów miast o liczbie mieszkańców większej niż 100 tys.

Nr zadania	Zadanie	Podmioty realizujące
Kierunek interwencji – ZH.1. Zarządzanie jakością klimatu akustycznego w województwie		
ZH.1.1.	Sporządzanie map akustycznych dla terenów, dla których istnieje obowiązek prawny	Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego (Zarząd Dróg Wojewódzkich), starostowie, zarządcy dróg, linii kolejowych, lotnisk
ZH.1.2.	Wdrożenie, aktualizacja i monitorowanie programów ochrony środowiska przed hałasem	Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego
ZH.1.3.	Monitoring hałasu na terenie województwa warmińsko-mazurskiego	GIOŚ
ZH.1.4.	Stosowanie zasad ochrony przed hałasem oraz uwzględnianie wyników map akustycznych w nowotworzonych planach zagospodarowania przestrzennego	gminy
ZH.1.5.	Prowadzenie edukacji ekologicznej dot. klimatu akustycznego: w zakresie szkodliwości hałasu oraz promowania ruchu pieszego, jazdy na rowerze i transportu publicznego	Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego, gminy, powiaty, organizacje pozarządowe, placówki edukacyjne

[ZH.1.1.] W związku ze zmianą ustawy *Prawo ochrony środowiska* strategiczne mapy hałasu (dawniej mapy akustyczne) zostały sporządzone i przekazane Marszałkowi Województwa Warmińsko-Mazurskiego w terminie do dnia 30 czerwca 2022 r. przez Prezydenta Olsztyna, Prezydenta Miasta Elbląg, Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad w Olsztynie, Zarząd Dróg Wojewódzkich w Olsztynie, Zarząd Dróg Powiatowych w Giżycku oraz PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.

[ZH.1.2.] Na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego wdrażane są dwa programy ochrony środowiska przed hałasem – w zakresie dróg wojewódzkich i krajowych. Od jednostek wskazanych w tych programach wymaga się sporządzenia i przedłożenia Marszałkowi Województwa raportów z ich realizacji.

Pierwszy raport z *Aktualizacji „Programu ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami, położonych wzdłuż dróg krajowych oraz wojewódzkich na terenie województwa warmińsko-mazurskiego o obciążeniu ponad 3 mln pojazdów rocznie, których eksploatacja spowodowała negatywne oddziaływanie akustyczne w wyniku przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu określonych wskaźnikami LDWN i LN”* określonego Uchwałą Nr III/42/14 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 grudnia 2014 r. – w zakresie dróg krajowych sporządzony został po okresie 2,5 roku od dnia jego uchwalenia tj. w terminie do 26 maja 2022 r. Do wykonania sprawozdania zostały zobowiązane organy i podmioty wskazane w ww. dokumencie, będące w zasięgu oddziaływania źródła hałasu, jakim są drogi krajowe.

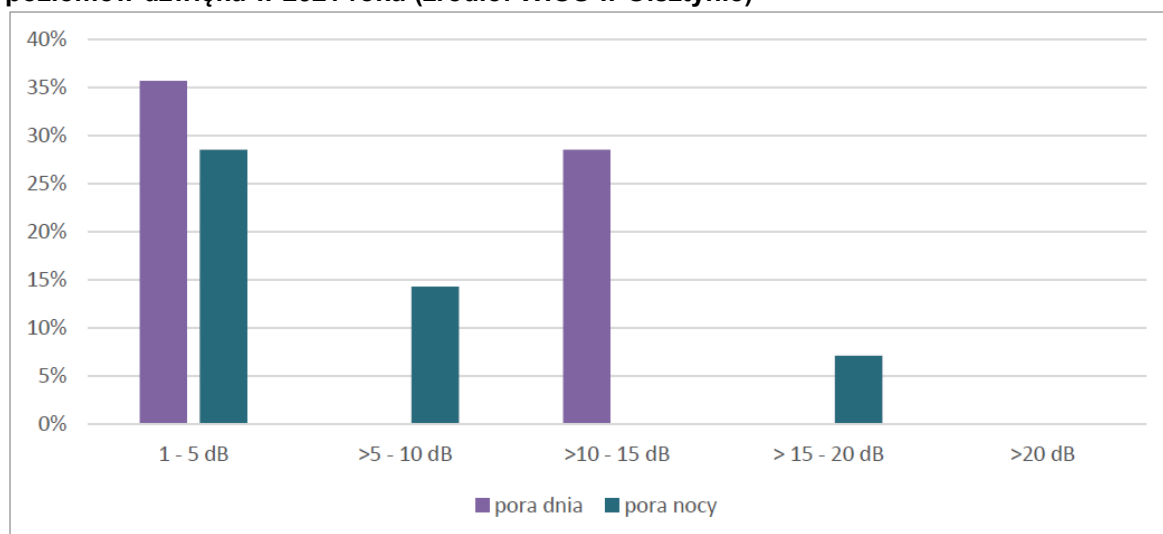
W okresie od 26 listopada 2019 r. do 26 maja 2022 r. GDDKiA w Olsztynie realizowała działanie główne wskazane w dokumencie tj. wprowadzenie

ograniczenia prędkości ruchu. Natomiast komendy powiatowe policji, rady gmin, rady miast oraz starostowie zrealizowali działania wspomagające tj.: uwzględnienie zasady ochrony przed hałasem w nowotworzonych planach zagospodarowania przestrzennego, wykonywanie przeglądów nawierzchni drogowej i utrzymywanie jej w dobrym stanie technicznym, kontrola prędkości na odcinkach dróg objętych *Programem*.

[ZH.1.3.] Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w 2021 r. prowadził badania monitoringowe hałasu komunikacyjnego zgodnie z Programem Państwowego Monitoringu Środowiska. Nie zrealizowano w całości programu badań w Lidzbarku Warmińskim – badania uzupełniono pomiarami w 2022 roku. Na podstawie pomiarów przeprowadzonych w 2021 roku w Ełku GIOŚ wykonał uproszczoną mapę akustyczną dla tego miasta.

GIOŚ gromadzi również wyniki pomiarów hałasu przemysłowego wykonywanego w ramach kontroli wykonywanych przez WIOŚ w Olsztynie oraz w ramach automonitoringu określonego w decyzjach i pozwoleniach na działalność firm. Według danych udostępnionych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie w 2021 roku kontrolą pod kątem emisji hałasu do środowiska objęto 88 zakładów przemysłowych w całym województwie warmińsko-mazurskim. W 29 podmiotach wykonano pomiary kontrolne hałasu, zaś 37 dostarczyło sprawozdania z pomiarów zgodnie z obowiązkiem nałożonym przepisami prawa lub wydanymi decyzjami organów środowiska. Przeprowadzone czynności kontrolne ujawniły przekroczenia dopuszczalnych poziomów dźwięku w 14 zakładach. 6% skontrolowanych obiektów emitowało ponadnormatywny hałas w porze nocnej, a 2% zarówno w porze dnia jak i nocy. Ogółem przekroczenia stanowią 15,6% wszystkich kontroli z czego w porze nocnej 8%. Uciążliwość dla otoczenia powodowały instalacje w sektorze przemysłu drzewnego, przetwórstwa mleka, handlu hurtowego i detalicznego, usług a także bicie dzwonów w obiektach kultu religijnego.

Rysunek 2. Procentowy udział zakładów w przedziałach przekroczeń dopuszczalnych poziomów dźwięku w 2021 roku (źródło: WIOŚ w Olsztynie)

[ZH.1.4.] Stosowanie zasad ochrony przed hałasem oraz uwzględnianie wyników map akustycznych w nowotworzonych planach zagospodarowania przestrzennego zadeklarowało 31% biorących udział w ankiecie samorządów gminnych. Przykładem dobrej praktyki w tym zakresie jest miasto Olsztyn, w którym w nowo tworzonych planach zagospodarowania przestrzennego są ustalane:

- dopuszczalne poziomy hałasu dla określonych terenów zainwestowania;
- wymagania dla terenów, na których występują przekroczenia wartości dopuszczalnych poziomów hałasu, konieczność zastosowania środków ochrony przed hałasem, jak: wałów ziemnych, zieleni izolacyjnej, lokalizowania usług w parterach budynków z wycofaniem kondygnacji mieszkaniowych oraz odpowiednie rozwiązania technologiczne w budynku – np. stolarka dźwiękoszczelna.

[ZH.1.5.] Edukacja ekologiczna dotycząca klimatu akustycznego: w zakresie szkodliwości hałasu oraz promowania ruchu pieszego, jazdy na rowerze i transportu publicznego prowadzona była głównie w ośrodkach miejskich – taką działalność zadeklarowało 56% ankietowanych gmin. Spośród gmin miejsko-wiejskich na prowadzenie tego typu edukacji wskazało 24% gmin a wśród gmin wiejskich jedynie 15%.

Nr zadania	Zadanie	Podmioty realizujące
Kierunek interwencji – ZH.2. Poprawa standardów klimatu akustycznego		
ZH.2.1.	Stosowanie zabezpieczeń przeciwhałasowych (np. ekranów dźwiękochłonnych, przekryć akustycznych, wałów ziemnych i przekopów) i utrzymywanie nawierzchni w dobrym stanie technicznym	gminy i powiaty, zarządzający drogami
ZH.2.2.	Wprowadzanie ograniczeń prędkości ruchu na terenach zabudowanych oraz inteligentnego sterowania ruchem	gminy i powiaty, zarządzający drogami
ZH.2.3.	Poprawa jakości infrastruktury transportu publicznego (szynobusów, autobusów i tramwajów)	Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, gminy, przedsiębiorstwa komunikacji miejskiej
ZH.2.4.	Wprowadzanie ograniczeń wjazdu pojazdów ciężarowych do centrów miast i terenów osiedli mieszkaniowych	gminy i powiaty, zarządzający drogami
ZH.2.5.	Stosowanie nowoczesnych nawierzchni niskohałasowych, w przypadku remontów i przebudów odcinków drogowych	Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego (Zarząd Dróg Wojewódzkich), gminy i powiaty, zarządzający drogami
ZH.2.6.	Poprawa dostępności komunikacyjnej na terenach wiejskich – uruchomienie połączeń transportu zbiorowego	gminy i powiaty, zarządzający drogami
ZH.2.7.	Wprowadzanie ograniczeń emisji hałasu na obszarach i akwenach cennych przyrodniczo	rady powiatów

[ZH.2.1.] Stosowanie zabezpieczeń przeciwhałasowych (np. ekranów dźwiękochłonnych, przekryć akustycznych, wałów ziemnych i przekopów) było realizowane przy okazji inwestycji drogowych w miejscach przekroczeń dopuszczalnych norm hałasu. Regularnie prowadzone były także na terenie całego województwa prace remontowe mające na celu utrzymywanie nawierzchni w dobrym stanie technicznym.

[ZH.2.2.] Wprowadzanie ograniczeń prędkości ruchu na terenach zabudowanych oraz inteligentnego sterowania ruchem zadeklarowało 50% gmin miejskich biorących udział w ankiecie oraz 33% wszystkich ankietowanych gmin. Część podmiotów wskazało na ustanawianie stref uspokojonego ruchu w ścisłych centrach miast lub na drogach osiedlowych.

[ZH.2.3.] Poprawę jakości infrastruktury transportu publicznego (szynobusów, autobusów i tramwajów) zadeklarowało 50% gmin miejskich biorących udział w ankiecie. Miasto Olsztyn dokonało zakupu 12 sztuk taboru tramwajowego o niższej emisji hałasu w stosunku do dotychczas używanego modelu. Inne gminy zgłosiły zakup nowych autobusów: elektrycznych wraz ze stacjami ładowania (np. Gmina Giżycko, Miasto Szczytno), hybrydowych i niskoemisyjnych.

[ZH.2.4.] W wielu miastach w regionie już przed analizowanym w tym raporcie okresem sprawozdawczym funkcjonowały ograniczenia wjazdu pojazdów ciężarowych do centrów miast i terenów osiedli mieszkaniowych. Lokalne

samorządy monitorowały sytuację związaną z ruchem samochodów ciężarowych i w miarę potrzeb wprowadzały stosowne ograniczenia.

[ZH.2.5.] W przypadku remontów i przebudów odcinków drogowych stosowano nowoczesne nawierzchnie niskohałasowe, np. Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad zastosowała nawierzchnię o zmniejszonej hałaśliwości (SMA8) na obwodnicy Nowego Miasta Lubawskiego, a Zarząd Dróg Wojewódzkich w Olsztynie użył warstwy ścieralnej SMA podczas rozbudowy drogi wojewódzkiej nr 604 na odcinku Robaczewo – Drogowy Odcinek Lotniskowy – Wielbark oraz drogi wojewódzkiej nr 527 na odcinku Łukta-Olsztyn.

[ZH.2.6.] Poprawę odnotowano w zakresie dostępności komunikacyjnej na terenach wiejskich. Uruchomienie połączeń transportu zbiorowego zadeklarowało 47% gmin wiejskich i 40% gmin miejsko-wiejskich. Do sfinansowania realizacji tego zadania często pozyskiwano środki z Funduszu Rozwoju Przewozów Autobusowych.

[ZH.2.7.] W powiecie olsztyńskim uchwałą Nr XXI/241/2021 Rady Powiatu w Olsztynie z dnia 26 lutego 2021 r. w *sprawie wprowadzenia zakazu używania jednostek pływających z silnikami spalinowymi na niektórych akwenach wodnych powiatu olsztyńskiego* (dla 31 jezior i 1 rzeki) uchyloną i zastąpioną przez uchwałą XXII/246/2021 Rady Powiatu w Olsztynie z dnia 26 marca 2021 r. w *sprawie wprowadzenia zakazu używania jednostek pływających z silnikami spalinowymi na niektórych akwenach wodnych powiatu olsztyńskiego* (dla 32 jezior i 1 rzeki) wprowadzono zakaz używania jednostek pływających z silnikami spalinowymi.

Podobne zakazy obowiązują w powiatach:

- działdowskim (Uchwała Nr XXXVII/297/18 z 30 maja 2018 r. – 1 jezioro);
- ełckim (Uchwała Nr IX.74.2015 z 27 sierpnia 2015 r. – 79 jezior);
- giżyckim (Uchwała Nr XIX/118/2008 z dnia 29 maja 2008 r. – 26 jezior i 1 rzeka);
- gołdapskim (Uchwała nr XXIV/44/02 z dnia 7 października 2002 r. – 7 jezior);
- lidzbarskim (Uchwała Nr 219/XXXI/09 z dnia 2 września 2009 r. – 2 jeziora);
- mrągowskim (Uchwała Nr VII/30/03 z dnia 26 marca 2003 r. z późn. zm. – 25 jezior i 2 rzeki);
- nidzickim (Uchwała Nr VII/37/03 z dnia 23 kwietnia 2003 r., Uchwała Nr XIV/76/03 z dnia 29 grudnia 2003 r. – 7 jezior);

- nowomiejskim (Uchwała Nr XXII/205/2012 z dnia 26 kwietnia 2012 r. – 11 akwenów);
- oleckim (Uchwała Nr XVI/118/04 z dnia 22 kwietnia 2004 r. – 12 jezior);
- ostródzkim (Uchwała Nr XV/148/2020 z dnia 30 czerwca 2020 r. – 20 jezior);
- piskim (Uchwała Nr XXV/162/12 z dnia 28 listopada 2012 r., – 10 jezior);
- szczycieńskim (Uchwała Nr 36/IV/2003 z 26 lutego 2003 r. zmieniona Uchwałą Nr XV/138/2012 z dnia 5 czerwca 2012 r. – 24 akweny).

Nr zadania	Zadanie	Podmioty realizujące
Kierunek interwencji – ZH.3. Ograniczanie hałasu przemysłowego		
ZH.3.1.	Stosowanie rozwiązań technicznych ograniczających emisję hałasu w procesach technologicznych (np. obudowy dźwiękochłonne, tłumiki dźwięku, izolacje akustyczne)	przedsiębiorstwa

[ZH.3.1.] Przedsiębiorstwa produkcyjne działające na terenie województwa warmińsko-mazurskiego ograniczały emisję hałasu w procesach technologicznych na swoich obiektach w celu spełniania zapisów pozwoleń zintegrowanych. Stosowanymi rozwiązaniami technicznymi ograniczającymi emisję hałasu są m.in.:

- stosowanie ekranów akustycznych,
- stosowanie wysokiej izolacyjności ścian budynków produkcyjnych,
- stosowanie elastycznych podkładów pod urządzenia zapewniające izolację przeciwdrganiową,
- stosowanie szybkozamykających się bram samojezdnych,
- stosowanie obudów dźwiękochłonnych i izolacyjnych na wentylatorach filtrów workowych,
- ograniczanie prędkości dla pojazdów poruszających się po drogach wewnętrznych,
- ograniczanie dostaw surowców i wywozu towarów do pory dziennej.

3.3. Obszar interwencji 3: Pola elektromagnetyczne

Dla obszaru interwencji 3 – **Pola elektromagnetyczne** przy monitorowaniu stopnia realizacji *Programu* określono 1 cel:

- Ochrona przed polami elektromagnetycznymi.

3.3.1. Cel: Ochrona przed polami elektromagnetycznymi

Wskaźniki	Jednostka miary / źródło danych	Wartość wskaźnika w 2019 r. (*lub 2018 r.)	Wartość wskaźnika na koniec 2022 r. (lub okres badań)	Oczekiwana wartość wskaźnika w 2024 r.	Oczekiwana wartość wskaźnika w 2030 r.	Oczekiwany trend w wyniku realizacji POŚ
udział ogólnej liczby punktów pomiarowych, w których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych	% / GIOŚ	0	0	0	0	↔

Zmiana pozytywna	Brak zmian	Zmiana negatywna
------------------	------------	------------------

Podobnie jak w latach poprzednich w roku 2022 w żadnym z punktów pomiarowych nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych. Poziom pól elektromagnetycznych w środowisku w roku 2022 kształtował się na niskim poziomie, chociaż obserwacje prowadzone od 2008 roku wskazują, że średnie arytmetyczne natężenie PEM dla województwa warmińsko-mazurskiego systematycznie wzrasta, co ma związek z rozbudowywaną infrastrukturą telekomunikacyjną.

Nr zadania	Zadanie	Podmioty realizujące
Kierunek interwencji – PEM.1. Ograniczanie oddziaływania pól elektromagnetycznych		
PEM.1.1.	Kontynuacja monitoringu poziomu pól elektromagnetycznych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego	GIOŚ, podmioty zobowiązane do prowadzenia pomiarów
PEM.1.2.	Wprowadzanie do planów zagospodarowania przestrzennego zapisów dot. ochrony przed polami elektromagnetycznymi	Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego (WMBPP), gminy

[PEM.1.1.] Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska zrealizował w 100% badania zaplanowane w Programie Państwowego Monitoringu Środowiska.

Dotychczasowe zasady prowadzenia monitoringu od 2021 roku uległy zmianie. Zmieniły się m.in. zasady wyboru punktów pomiarowych, czas pomiarów a same pomiary monitoringowe zostały podzielone na dwa systemy: stały system monitoringu i monitoring badawczy. W pierwszym dwuletnim cyklu pomiarowym stałej sieci monitoringu po zmianach przepisów pomiary w ramach PMŚ przeprowadzono w 71 punktach w ramach stałej sieci monitoringu. Najwyższe

natężenie pól elektromagnetycznych zostało stwierdzone w 2022 roku i wynosiło 2 V/m. Większość prowadzonych pomiarów jest poniżej progu oznaczalności sondy pomiarowej. W żadnym punkcie pomiary nie wykazały przekroczenia poziomów dopuszczalnych PEM w środowisku.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie w 2021 roku przeprowadził dwie planowe kontrole z pomiarem oraz skontrolowano 404 sprawozdania z pomiarów dostarczonych do urzędu na podstawie art. 122a ustawy *Prawo Ochrony Środowiska*. Zarówno w kontrolach terenowych jak i dokumentacyjnych nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych poziomów PEM w środowisku. W 2022 roku WIOŚ w Olsztynie przeprowadził trzy planowe kontrole (w tym dwie z pomiarem) oraz skontrolowano 380 sprawozdań z pomiarów dostarczonych do urzędu na podstawie art. 122a ustawy *Prawo ochrony środowiska*. Zarówno w kontrolach terenowych jak i dokumentacyjnych nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych poziomów PEM w środowisku.

[PEM.1.2.] W *Planie zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego* (Dz. Urz. Woj. W-M z 2018, poz. 4173) wyznaczono kierunki, zasady i działania dotyczące ochrony przed polami elektromagnetycznymi. Deklarację wprowadzania do planów zagospodarowania przestrzennego zapisów dotyczących ochrony przed polami elektromagnetycznymi złożyło w ankietach 20% samorządów gminnych.

3.4. Obszar interwencji 4: Gospodarowanie wodami

Dla obszaru interwencji 4 – **Gospodarowanie wodami** przy monitorowaniu stopnia realizacji *Programu* określono 2 cele:

- Osiągnięcie celów środowiskowych dla jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) – rzecznych, jeziornych, przejściowych i jednolitych części wód podziemnych (JCWPd),
- Ochrona przed niedoborami wody i powodzią poprzez zwiększenie zasobów dyspozycyjnych wodnych i zmniejszenie ryzyka powodziowego.

3.4.1. Cel: Osiągnięcie celów środowiskowych dla jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) – rzecznych, jeziornych, przejściowych i jednolitych części wód podziemnych (JCWPd)

Do celu „Osiągnięcie celów środowiskowych dla jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) – rzecznych, jeziornych, przejściowych i jednolitych części wód podziemnych (JCWPd)” nie przyporządkowano wskaźników w *Programie Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2030*. Poniższa tabela przedstawia dane do oceniania stanu jakości wód powierzchniowych z wykorzystaniem jako źródeł danych Głównego Urzędu Statystycznego oraz Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska.

Tabela 3. Wybrane wskaźniki jakości wód w województwie warmińsko-mazurskim (źródła: GUS, WIOŚ)

Wskaźniki	Jednostka miary	Stan na koniec 2016 r. (lub okres badań)	Stan na koniec 2020 r. (lub okres badań)	Stan na koniec 2022 r. (lub okres badań)	Źródło informacji o wskaźnikach
Ładunek zanieczyszczeń w ściekach odprowadzany do wód lub ziemi	Mg/rok	BZT ₅ – 325,6	BZT ₅ – 348,3	BZT ₅ – 299,5	GUS
		ChZT – 2779,1	ChZT – 2815,9	ChZT – 2737,1	
		zawiesina – 453,1	zawiesina – 530,4	zawiesina – 438,3	
		azot ogólny – 561,5	azot ogólny – 514,7	azot ogólny – 539,8	
		fosfor ogólny – 35,3	fosfor ogólny – 39,7	fosfor ogólny – 36,0	
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków	% ogółu ludności	75,7%	77,7%	78,4%	GUS
Dobry stan ekologiczny jednolitych części wód (rzeki, kanały)	% ogólnej liczby ocenianych JCW (rzeki, kanały)	0% – stan bardzo dobry 10,7% – stan dobry	0% - stan bardzo dobry 5,3% - stan dobry (2019 r.)	0% - stan bardzo dobry 2,9% - stan dobry (2021 r.)	WIOŚ, PMŚ
Dobry stan ekologiczny jednolitych części wód jeziornych	% ogólnej liczby ocenianych JCW jeziornych	5,4% - stan bardzo dobry 10,8% - stan dobry	0,8% - stan bardzo dobry (2019 r.)	0% - stan bardzo dobry 16,6% - stan dobry (2021 r.)	WIOŚ, PMŚ
			21,3% - stan dobry (2019 r.)		
Dobry stan ekologiczny jednolitej części wód przejściowych (Zalew Wiślany)	stan ekologiczny	zły	zły	zły	WIOŚ, PMŚ

Wskaźniki	Jednostka miary	Stan na koniec 2016 r. (lub okres badań)	Stan na koniec 2020 r. (lub okres badań)	Stan na koniec 2022 r. (lub okres badań)	Źródło informacji o wskaźnikach
Dobry stan chemiczny i ilościowy jednolitych części wód podziemnych	% ogólnej ilości JCWPd w województwie	83,3% (2016 r.)	100% (2019 r.)	100% (2019 r.)	WIOŚ, PIIG, PMS

Zmiana pozytywna	Brak zmian	Zmiana negatywna
------------------	------------	------------------

W porównaniu do 2016 roku na koniec 2022 r. odsetek ludności województwa warmińsko-mazurskiego korzystającej z oczyszczalni ścieków wzrósł o 2,7 punktu procentowego, co oznacza utrzymanie trendu wzrostowego z 2020 r. o dalsze 0,7 punktu procentowego. W aktualnym okresie badań zanotowano poprawę wartości większości wskaźników ładunku zanieczyszczeń w ściekach odprowadzanych do wód lub ziemi:

- BZT₅ spadł o 14,0% (z 348,3 Mg/rok do 299,5 Mg/rok) względem 2020 r. oraz o 8,0% względem 2016 r. (z 325,6 Mg/rok),
- ChZT spadł o 2,8% (z 2815,9 Mg/rok na 2737,1 Mg/rok) względem 2020 r. oraz o 1,5% względem 2016 r. (z 2779,1 Mg/rok),
- zawiesina spadła o 17,4% (z 530,4 Mg/rok na 438,3 Mg/rok) względem 2020 r. oraz o 3,3% względem 2016 r. (z 453,1 Mg/rok),
- azot ogólny wzrósł o 4,9% (z 514,7 Mg/rok na 539,8 Mg/rok) względem 2020 r., ale spadł o 3,9% względem 2016 r. (z 561,5 Mg/rok),
- fosfor ogólny spadł o 9,3% (z 39,7 Mg/rok na 36,0 Mg/rok) względem 2020 r., ale wzrósł o 2,0% względem 2016 r. (z 35,3 Mg/rok).

Pogorszenie wyników odnotowano w stosunku do stanu ekologicznego jednolitych części wód – rzek i kanałów. Podobnie jak w wynikach z 2019 r. spośród ocenianych JCW rzek i kanałów w 2021 r. żadnej nie zakwalifikowano do bardzo dobrego stanu ekologicznego, jednak do dobrego stanu ekologicznego zaliczono w 2021 r. 2,9% ocenianych rzek i kanałów (spadek o 2,4 punktu procentowego względem roku 2019). W ramach oceny jednolitych części wód jeziornych liczba JCW jeziornych o bardzo dobrym stanie ekologicznym spadła z 0,8% w roku 2019 do 0% w roku 2021 (brak jezior o bardzo dobrym stanie ekologicznym) i jednocześnie spadła liczba jezior o dobrym stanie ekologicznym (z 21,3% w roku 2019 do 16,6% w roku 2021). Trzeba jednak zauważyć, że lista akwenów podlegających ocenie w poszczególnych latach ulega zmianom, więc nie należy

analizować wyników w sposób bezpośredni, a jedynie jako wyrażenie pewnego trendu. Jednocześnie niezmiennie zły stan ekologiczny utrzymuje się dla jednolitej części wód przejściowych – na Zalewie Wiślanym.

W oparciu o wyniki kompleksowych badań stanu chemicznego i ilościowego jednolitych części wód podziemnych w obszarze województwa warmińsko-mazurskiego z 2019 r. wszystkie dwanaście JCWPd znajdujące się na obszarze województwa wykazują dobry stan chemiczny i ilościowy wód. Do czasu sporządzenia raportu nie opublikowano nowszych wyników badań stanu chemicznego i ilościowego JCWPd.

Nr zadania	Zadanie	Podmioty realizujące
Kierunek interwencji – GW.1. Poprawa jakości wód powierzchniowych		
GW1.1.	Realizacja założeń aktualizacji Planu Gospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Wisły, Banówki i Świeżej na lata 2022-2027	RZGW (w Białymstoku, w Gdańsku, w Warszawie) oraz podmioty wskazane w Planie
GW.1.2.	Monitorowanie stanu i chemizmu wód powierzchniowych	GIOŚ
GW.1.3.	Ustanawianie stref ochronnych dla ujęć wód powierzchniowych	Zarządy Zlewni PGW Wody Polskie, Wojewoda Warmińsko-Mazurski
GW.1.4.	Ograniczenie zużycia wody na terenach miejskich, w przemyśle i rolnictwie (np. recyrkulacja wody, zamykanie obiegu wody)	przedsiębiorstwa, mieszkańcy, rolnicy
GW.1.5.	Ograniczenie wpływu rolnictwa na wody poprzez wdrażanie: „Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzenia rolniczego”, kodeksu dobrych praktyk rolniczych, wspieranie i edukację w zakresie rozwoju rolnictwa ekologicznego (ograniczenie spływu azotu ze źródeł rolniczych)	mieszkańcy, gminy, ARiMR, ODR, WIOŚ w Olsztynie
GW.1.6.	Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi	Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego, WIOŚ, powiaty, RZGW (w Białymstoku, w Gdańsku, w Warszawie)
GW.1.7.	Ochrona stref brzegowych jezior – tworzenie stref wolnych od zabudowy nad brzegami zbiorników oraz ochrona i odtwarzanie roślinności przybrzeżnej	właściciele i użytkownicy gruntów, rolnicy, gminy
GW.1.8.	Prowadzenie zrównoważonej gospodarki rybackiej sprzyjającej utrzymaniu równowagi ekologicznej wód	użytkownicy rybacy: gospodarstwa rybackie, PZW, inne
GW.1.9.	Rekultywacja zanieczyszczonych zbiorników wód powierzchniowych	właściciele i zarządzający wodami

[GW.1.1.] Na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego nie realizowano działań wynikających z aktualizacji Planu Gospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Wisły, Banówki i Świeżej na lata 2022-2027.

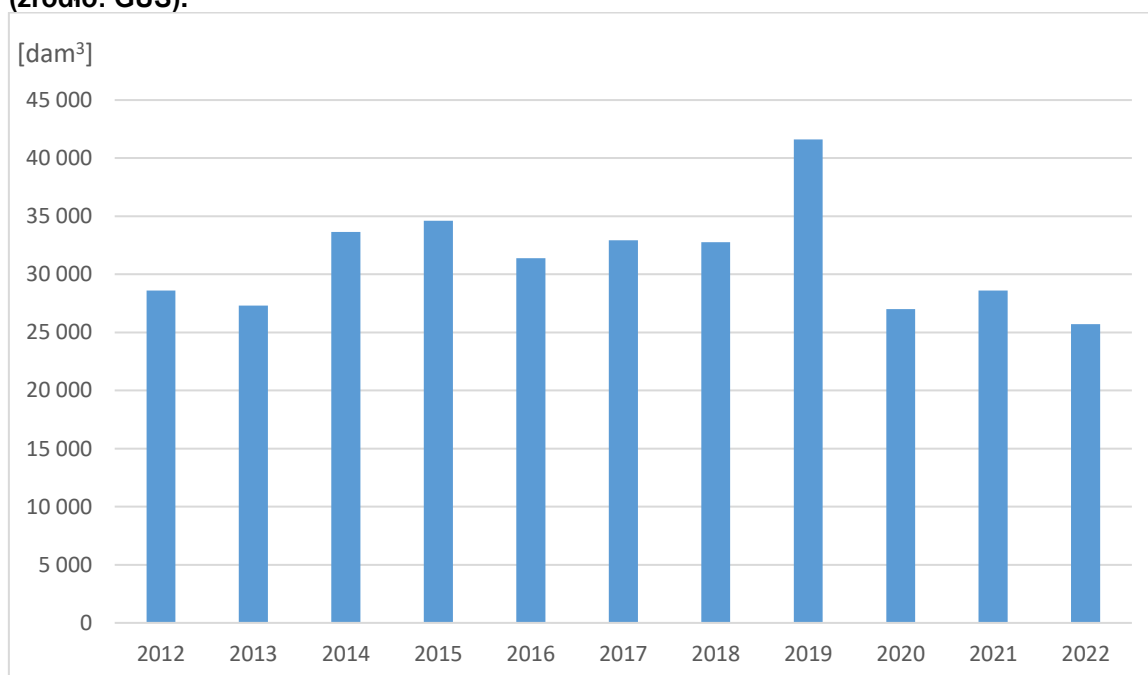
[GW.1.2.] Monitoring jakości wód powierzchniowych zgodnie z Programem Państwowego Monitoringu Środowiska realizowany był przez Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska. Nie wykonano monitoringu w pełnym zakresie ze względu na ograniczenia w finansowaniu GIOŚ.

[GW.1.3.] W analizowanym okresie dokonano ustanowienia jednej strefy ochronnej dla ujęcia wody powierzchniowej – rozporządzeniem Wojewody Podlaskiego i Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 4 kwietnia 2022 r. *w sprawie ustanowienia obszaru ochronnego zasobów wodnych Jeziora Bocznego.*

[GW.1.4.] W nowoczesnych zakładach produkcyjnych stosowano różne metody ograniczania zużycia wody, np. przez recyrkulację wód deszczowych i roztopowych odprowadzanych z zakładów do zbiorników retencyjnych i wykorzystywanie zgromadzonych wód na potrzeby procesów technologicznych.

Gminne zakłady komunalne prowadziły sukcesywne wymiany wodomierzy u odbiorców przy uwzględnieniu odpowiedniego doboru wodomierzy i ich klasy dokładności, prowadziły kontrole nieuczciwych odbiorców wody oraz przekazywały odbiorcom usług komunikaty o racjonalnym zużyciu wody, w tym także ograniczeniu zużycia wody na podlewanie ogródków w okresie letnim.

Rysunek 3. Zużycie wody na potrzeby przemysłu w województwie warmińsko-mazurskim (źródło: GUS).

[GW.1.5.] Ograniczenie wpływu rolnictwa na wody realizowane było poprzez wdrażanie „Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzenia rolniczego” (przyjętego Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 12 lutego 2020 r. *w sprawie przyjęcia „Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł*

rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu” (Dz.U. poz. 243); obecnie uchylonego i zastąpionego przez Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 31 stycznia 2023 r. w sprawie „Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu” (Dz.U. poz. 244)) i kodeksu dobrych praktyk rolniczych. Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Olsztynie aktywnie uczestniczył w promocji działań, jak również we wspieraniu i edukacji w zakresie rozwoju rolnictwa ekologicznego m.in. przez:

- szkolenia:

- *Zalecenia zawarte w zbiorze zaleceń dobrej praktyki rolniczej, o którym mowa w art. 103 ust. 1 ustawy Prawo wodne*: w 2021 r. wykonano 12 szkoleń stacjonarnych, 9 szkoleń online dla 445 osób, w 2022 r. wykonano 6 szkoleń stacjonarnych dla 141 osób,
- *Zasady ochrony wód przed zanieczyszczeniami ze źródeł rolniczych, dyrektywa azotanowa i ramowa dyrektywa wodna*: w 2022 r. wykonano 14 szkoleń stacjonarnych, 3 szkolenia online dla 384 osób;

- konferencje i seminaria:

- *Aktualne problemy gospodarowania wodą w rolnictwie*: w 2021 r. seminarium w formie on-line dla 269 osób,
- *LPW na Lokalne Problemy Wodne - podsumowanie działań w 2021 roku*: w 2021 r. konferencja w formie on-line dla 104 osób, w 2022 r. konferencja w formie on-line dla 162 osób;

- konsultacje:

- *Zalecenia zawarte w zbiorze zaleceń dobrej praktyki rolniczej, o którym mowa w art. 103 ust. 1 ustawy Prawo wodne*: w 2021 r. wykonano 99 konsultacji, w 2022 r. wykonano 708 konsultacji,
- *Zasady ochrony wód przed zanieczyszczeniami ze źródeł rolniczych, dyrektywa azotanowa i ramowa dyrektywa wodna*: w 2022 r. wykonano 873 konsultacji;

- wydawanie publikacji:

- ulotki pn.
 - *Systemy hydrofitowe przyjazne środowisku*;
 - *Wpływ technologii produkcji na zanieczyszczenie wód biogenami pochodzenia rolniczego*;

- *Systemy hydrofitowe przyjazne środowisku;*
- *Dobre praktyki produkcyjne dla ograniczenia rozpraszania związków biogennych;*
- informacje na stronie www nt.:
 - *Zalecenia zawarte w zbiorze zaleceń dobrej praktyki rolniczej, o którym mowa w art. 103 ust. 1 ustawy Prawo wodne: w 2021 r. wykonano 6, w 2022 r. wykonano 8;*
 - *Zasady ochrony wód przed zanieczyszczeniami ze źródeł rolniczych, dyrektywa azotanowa i ramowa dyrektywa wodna: w 2022 r. wykonano 8;*
- artykuły w miesięczniku Bieżące Informacje nt.:
 - *Zalecenia zawarte w zbiorze zaleceń dobrej praktyki rolniczej, o którym mowa w art. 103 ust. 1 ustawy Prawo wodne: wykonano 2.*

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa prowadziła nabór wniosków o przyznanie pomocy z działania 4.1.2 *Inwestycje mające na celu ochronę wód przed zanieczyszczeniem azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych* w ramach PROW 2014-2020. Rolnicy złożyli 207 wniosków, podpisano 106 umów na łączną kwotę 8 022 519,00 zł.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie prowadził kontrole gospodarstw rolnych w zakresie realizacji „Programu działań ze szczególnym uwzględnieniem stosowania i przechowywania nawozów naturalnych”. W ramach kontroli prowadzone były instruktaże dotyczące właściwego gospodarowania nawozami. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w zakresie rolnictwa tj. z „Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzenia rolniczego” oraz kodeksu dobrych praktyk rolniczych, informację o stwierdzonych naruszeniach przekazywano również ARiMR.

[GW.1.6.] Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi realizowane było m.in. przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie, który kontrolował zakłady przemysłowe oraz oczyszczalnie ścieków (w obszarze gospodarki wodno-ściekowej) w zakresie przestrzegania warunków dotyczących ilości i jakości ścieków wprowadzanych do wód lub do ziemi, określonych w pozwoleniach wodnoprawnych oraz pozwoleniach zintegrowanych.

RZGW w Białymstoku w ramach działań ustawowych z zakresu kontroli gospodarowania wodami na obszarze województwa przeprowadzał kontrole doraźne i planowe z zakresu: przestrzegania warunków udzielonych pozwoleń wodno-prawnych, korzystania z wód, utrzymania wód i urządzeń wodnych. RZGW w Warszawie realizowało przeglądy pozwoleń wodnoprawnych, wnioski o przeprowadzanie kontroli gospodarowania wodami, weryfikowanie przestrzegania warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi w ramach prowadzonych postępowań administracyjnych.

[GW.1.7.] Ochrona stref brzegowych jezior – tworzenie stref wolnych od zabudowy nad brzegami zbiorników oraz ochrona i odtwarzanie roślinności przybrzeżnej polegały na kontroli liczby wydawanych zgód na budowę pomostów rekreacyjnych oraz na tworzeniu nieprzekraczalnej linii zabudowy w aktach planistycznych. Realizację tego zadania zadeklarowało 18% ankietowanych gmin.

[GW.1.8.] Uprawnieni do rybactwa w województwie warmińsko-mazurskim, użytkujący rybacko obwody rybackie na podstawie ustawy z dnia 18 kwietnia 1985 r. o rybactwie śródlądowym, zawartych umów oraz pozytywnie zaopiniowanych operatów rybackich są zobligowani do prowadzenia zrównoważonej gospodarki rybackiej sprzyjającej utrzymaniu równowagi ekologicznej wód. Polega ona m.in. na prowadzeniu odłowów gospodarczych i amatorskich oraz zarybień w oparciu o obowiązujące przepisy prawa oraz aktualną wiedzę ichtiologiczną. Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, na podstawie ww. ustawy, przeprowadzał kontrole racjonalności prowadzonej gospodarki rybackiej w obwodach rybackich położonych na terenie województwa. W latach 2021-2022 przeprowadzonych zostało 235 kontroli. Stwierdzono, że w 98% kontrolowanych obwodów rybackich gospodarka rybacka prowadzona była racjonalnie. Jedynie w 2% przypadków stwierdzone zostały nieprawidłowości.

Polski Związek Wędkarski przeprowadzał zarybienia wód zgodnie z operatami rybackimi i obowiązującymi przepisami prawa oraz finansował działalność i utrzymanie Społecznej Straży Rybackiej, która zajmuje się ochroną wód przed kłusownictwem i zanieczyszczeniami. Podczas organizowanych zawodów wędkarskich w Olsztynie prowadzono odłów sumika karłowatego (*Ameiurus nebulosus*), stanowiącego obcy i inwazyjny gatunek, z Jeziora Długiego.

[GW.1.9.] Rekultywacja zanieczyszczonych zbiorników wód powierzchniowych prowadzona była m.in. w Olsztynie, gdzie podjęto działania dotyczące usuwania

roślin wodnych – moczarki delikatnej z Jeziora Długiego metodą wykaszania i usuwania przez nurków. Celem tego działania było eliminowanie rośliny obcej inwazyjnej i uniknięcia degradacji środowiska naturalnego, w tym spowolnienie procesów eutrofizacji jeziora.

Nr zadania	Zadanie	Podmioty realizujące
Kierunek interwencji – GW.2. Ochrona zasobów i jakości wód podziemnych		
GW.2.1.	Ustanawianie stref ochronnych ujęć wód podziemnych	Zarządy Zlewni PGW Wody Polskie, Wojewoda Warmińsko-Mazurski
GW.2.2.	Monitorowanie stanów i chemizmu wód podziemnych	PIG-PIB
GW.2.3.	Wyposażanie gospodarstw rolnych w zbiorniki na gnojownicę i płyty obornikowe oraz stosowanie dobrych praktyk rolniczych	rolnicy
GW.2.4.	Edukacja w zakresie stosowania zasad dobrych praktyk rolniczych oraz informowanie o skutkach niewłaściwego postępowania z nawozami w gospodarstwach rolnych	ODR
GW.2.5.	Ustanowienie obszarów ochronnych zbiorników wód podziemnych (GZWP)	RZGW (w Białymstoku, w Gdańsku, w Warszawie)

[GW.2.1.] Właściciele ujęć wód składali do Wojewody Warmińsko-Mazurskiego analizy ryzyka dla ujęć wód z terenu województwa warmińsko-mazurskiego. Właściciele ujęć wód zostali zobowiązani do przedstawienia analiz ryzyka w terminie 5 lat od dnia wejścia w życie ustawy *Prawo wodne*, tj. do 31 grudnia 2022 r. W latach 2021-2022 do Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie od zobowiązanych właścicieli ujęć wód wpłynęło 177 analiz ryzyka dla ujęć wód, dla których stwierdzono potrzebę ustanowienia wyłącznie strefy ochrony bezpośredniej oraz 16, dla których stwierdzono potrzebę ustanowienia strefy ochrony pośredniej ujęcia wód.

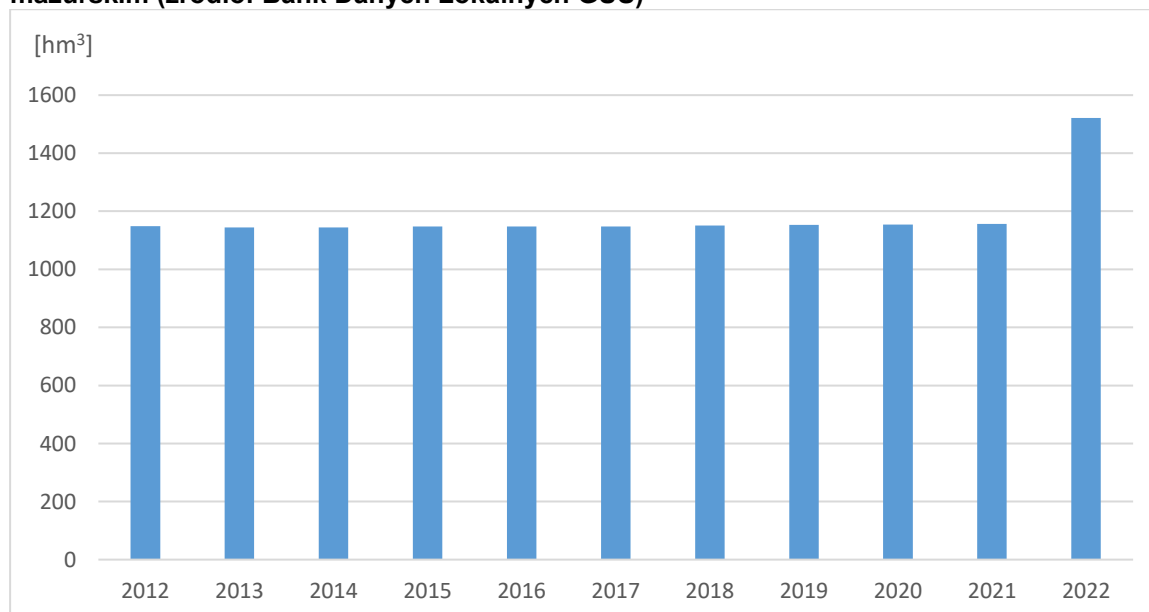
W przypadku ujęć wód, dla których stwierdzono potrzebę ustanowienia strefy ochrony pośredniej Wojewoda podejmował działania zmierzające do ustanowienia strefy ochronnej obejmującej teren ochrony bezpośredniej i teren ochrony pośredniej w drodze aktu prawa miejscowego. Strefę ochronną ustanawia się na koszt właściciela ujęcia wody. W latach 2021-2022 na podstawie 16 analiz ryzyka, z których wynikała potrzeba ustanowienia strefy ochrony pośredniej Wojewoda rozpoczął procedurę zmierzającą do wydania przedmiotowego aktu prawa miejscowego. W efekcie w ww. okresie wydano 1 rozporządzenie ustanawiające strefę ochronną ujęć wód podziemnych (Rozporządzenie nr 34 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 11 czerwca 2021 r. w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody podziemnej w miejscowości Spychowo, zmienione

Rozporządzeniem nr 83 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 4 listopada 2021 r.).

[GW.2.2.] W ramach monitoringu operacyjnego stanu chemicznego JCWPd w roku 2021 nie opróbowano żadnych punktów pomiarowych, ponieważ na terenie województwa warmińsko-mazurskiego nie znajduje się żadna z JCWPd zagrożonych nieosiągnięciem wyznaczonych dla nich celów środowiskowych. Natomiast w ramach monitoringu diagnostycznego stanu chemicznego JCWPd w 2022 roku opróbowano 85 punktów pomiarowych. Pobrane próbki zostały poddane analizom laboratoryjnym w zakresie parametrów fizykochemicznych nieorganicznych, a dwie z tych próbek również w zakresie parametrów fizykochemicznych organicznych. Na podstawie wyników analiz wyznaczono klasy jakości wód podziemnych w punktach pomiarowych. W jednym punkcie określono I klasę jakości wód podziemnych, w 38 punktach II klasę, w 29 III klasę, w 11 IV klasę i w 6 V klasę jakości wód podziemnych. Zadanie zostało wykonane w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, a sfinansowane z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

W ramach monitoringu stanu ilościowego JCWPd prowadzono obserwacje wahań poziomu wód podziemnych w 73 punktach w 2021 roku oraz w 72 punktach w 2022 roku. Były to zarówno pomiary manualne jak i automatyczne głębokości zwierciadła wody podziemnej od powierzchni terenu [m].

Rysunek 4. Zasoby eksploatacyjne wód podziemnych w województwie warmińsko-mazurskim (źródło: Bank Danych Lokalnych GUS)

[GW.2.3.] W ramach zadania dotyczącego wyposażania gospodarstw rolnych w zbiorniki na gnojownicę i płyty obornikowe oraz stosowanie dobrych praktyk rolniczych Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Olsztynie świadczył pomoc przy wypełnianiu wniosków w sprawie dotacji do zbiorników na gnojówkę i gnojownicę oraz płyt do składowania obornika.

[GW.2.4.] Edukacja w zakresie stosowania zasad dobrych praktyk rolniczych oraz informowanie o skutkach niewłaściwego postępowania z nawozami w gospodarstwach rolnych było realizowane przez Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Olsztynie, który zrealizował działania mieszczące się w ramach zadania GW.1.5. (opisane wcześniej), jak również:

- konferencje i seminaria:

- *Zrównoważona gospodarka wodno-ściekowa na obszarach wiejskich:* w 2021 r. seminarium w formie online dla 110 osób;
- *Gospodarka obiegu zamkniętego w rolnictwie:* w 2022 r. seminarium w formie hybrydowej dla 97 osób;
- *Racjonalne gospodarowanie wodą na obszarach wiejskich:* w 2022 r. seminarium w formie hybrydowej dla 227 osób;

- wydawanie publikacji:

- ulotki pn.
 - *Gospodarka obiegu zamkniętego;*
- informacje na stronie www. nt.:
 - *Gospodarka wodno-ściekowa oraz postępowanie z odpadami:* w 2021 r. wykonano 7;
- artykuły w miesięczniku Bieżące Informacje nt.:
 - *Gospodarka wodno-ściekowa oraz postępowanie z odpadami:* w 2021 r. wykonano 2, w 2022 r. wykonano 1.

[GW.2.5.] W latach 2021-2022 nie ustanawiano nowych obszarów ochronnych zbiorników wód podziemnych.

Nr zadania	Zadanie	Podmioty realizujące
Kierunek interwencji – GW.3. Poprawa stanu jakościowego i ilościowego wód przejściowych		
GW.3.1.	Zagospodarowanie strefy brzegowej Zalewu Wiślanego (mieszkalnictwo, usługi) w sposób uwzględniający infrastrukturę zapewniającą ochronę wód	gminy, mieszkańcy, przedsiębiorcy
GW.3.2.	Prowadzenie monitoringu wód przejściowych	GIOŚ

[GW.3.1.] Gmina Elbląg dokonała ustaleń dotyczących zasad zagospodarowania i ochrony strefy brzegowej Zalewu Wiślanego w uzgodnieniu z właściwymi służbami. Ustalenia te zostały uwzględnione w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

[GW.3.2.] Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Olsztynie GIOŚ prowadził monitoring jakości Zalewu Wiślanego zgodnie z wymaganiami stawianymi przez Komisję Ochrony Środowiska Morskiego Bałtyku, znanej również jako Komisja Helsińska lub HELCOM. Stan chemiczny wód Zalewu Wiślanego w 2021 r. określono jako poniżej dobrego, natomiast w ocenie stanu JCWP wskazano na zły stan wód.

3.4.2. Cel: Ochrona przed niedoborami wody i powodzią poprzez zwiększenie zasobów dyspozycyjnych wodnych i zmniejszenie ryzyka powodziowego

Wskaźniki	Jednostka miary / źródło danych	Wartość wskaźnika w 2019 r. (*lub 2018 r.)	Wartość wskaźnika na koniec 2022 r. (lub okres badań)	Oczekiwana wartość wskaźnika w 2024 r.	Oczekiwana wartość wskaźnika w 2030 r.	Oczekiwany trend w wyniku realizacji POŚ
efekty rzeczowe inwestycji w danym roku: - obwałowania przeciwpowodziowe	km/rok / GUS	0,0*	0,0	1,0	1,5	↑
pojemność obiektów małej retencji wodnej	dam ³ / GUS	127 751,6	127 806,7	130 000	140 000	↑

Zmiana pozytywna	Brak zmian	Zmiana negatywna
------------------	------------	------------------

Mimo poczynionych inwestycji pojemność obiektów małej retencji wodnej wzrosła między 2019 r. a 2022 r. jedynie o 55,1 dam³, a zatem odnotowany przyrost jest niewielki w kontekście oczekiwanej wartości wskaźnika w 2024 r. i w 2030 r.

Ani w 2018 r. ani w latach 2021-2022 r. nie oddano do użytku żadnej inwestycji w zakresie budowy obwałowań przeciwpowodziowych, natomiast w 2020 r. przeprowadzono inwestycje na długości zaledwie 0,1 km.

Nr zadania	Zadanie	Podmioty realizujące
Kierunek interwencji – GW.4. Przeciwdziałanie suszy		
GW.4.1.	Realizacja założeń Planu przeciwdziałania skutkom suszy (na lata 2022-2027)	RZGW (w Białymstoku, w Gdańsku, w Warszawie), ODR, gminy, powiaty, przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne, PGL LP, użytkownicy

		gruntów leśnych, właściciele urządzeń melioracyjnych, rolnicy
GW.4.2.	Promowanie katalogu działań i zadań służących minimalizowaniu następstw suszy (np. zbieranie deszczówki, łąki kwietne zamiast trawników, zwiększanie powierzchni terenów zielonych w miastach i na wsi, wprowadzania i utrzymania zadrzewień śródpolnych i przydrożnych)	RZGW (w Białymstoku, w Gdańsku, w Warszawie), gminy, powiaty, placówki edukacyjne
GW.4.3.	Przeciwdziałanie skutkom suszy oraz ulewnych deszczy na obszarach zurbanizowanych poprzez zastosowanie zielonej i niebieskiej infrastruktury	PGW Wody Polskie, gminy, właściciele i zarządcy nieruchomości

[GW.4.1.] W ramach realizacji założeń *Planu przeciwdziałania skutkom suszy* Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Białymstoku prowadził następujące zadania inwestycyjne:

- Budowa stopnia wodnego w Piszcu na rzece Pisie wraz z zapleczem technicznym w ramach budowy drogi wodnej Pisz – Warszawa – w analizowanym okresie opracowywano niezbędną do realizacji dokumentacji;
- Zwiększenie zdolności retencyjnej zlewni rzeki Guber przez remont 4 budowli piętrzących – w analizowanym okresie uzyskiwano decyzje administracyjne;
- Budowa stopni wodnych na rzece Lega w km 42+000 – 44+200 wraz z odbudową umocnień brzegowych rzeki Lega – w analizowanym okresie opracowywano niezbędną do realizacji dokumentację.

Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie prowadził postępowania administracyjne w sprawach zgód wodnoprawnych w oparciu o ustalenia wynikające z planu przeciwdziałania skutkom suszy. Ponadto w 2022 r. wykonano część robót budowlanych w ramach inwestycji pn.: Przebudowa zbiornika wodnego „Ruda”, gm. Lipowiec Kościelny, pow. mławski, woj. mazowieckie i gm. Iłowo-Osada, pow. działowski, woj. warmińsko-mazurskie. W 2021 r. na terenie Zarządu Zlewni w Ciechanowie wykonano prace utrzymaniowe na rzekach: Ciek J, Ciek L, Pierławka, Kanał Brodowski, Kanał Młyński na łącznej długości 46,163 km, oraz Ciek O, Sławska Struga, Ciek B, Lipówka Szkotowska, Struga Lindenowska, Wkra na łącznej długości 46,00 km. W 2022 r. na terenie Zarządu Zlewni w Ciechanowie wykonano prace utrzymaniowe na rzekach: Szkotówka na długości 12,002 km, Wkra na długości 36,370 km oraz Pierławka, Ciek L, Kanał Brodowski i Kanał Młyński na łącznej długości 46,163 km oraz Ciek J, a także Lipówka Szkotowska na łącznej długości 6,844 km. Zakres prac w ramach ww. zadań obejmował m.in.: ręczne wykoszenie roślin z brzegów rzeki bez

wygrabienia, ręczne usuwanie roślin korzeniących się w dnie, ręczne wykoszenie porostów z dna rzeki z wygrabieniem, usuwanie zatorów utrudniających swobodny przepływ wód, rozbiórkę przetamowań i tam bobrowych, wycięcie krzaków ze skarp cieku wraz z ich rozdrobnieniem.

Do realizacji założeń *Planu przeciwdziałania skutkom suszy* przyczyniły się także PGL Lasy Państwowe, m.in. przez zróżnicowanie gatunków drzew w uprawach leśnych – zwiększanie udziału drzew liściastych, ograniczenia w gospodarce leśnej polegające na odstąpieniu od wykonywania rębni zupełnych na lasach wodochronnych, wyłączenie z gospodarowania wszystkich siedlisk bagiennych.

Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Olsztynie zrealizował:

- szkolenia:

- *Zatrzymać każdą kroplę wody – zwiększenie retencji, powtórne wykorzystanie wody w gospodarstwie*: w 2021 r. wykonano 1 szkolenie stacjonarne, 1 szkolenie online, 1 szkolenie e-learningowe dla 53 osób, w 2022 r. wykonano 1 szkolenie stacjonarne, 1 szkolenie e-learningowe dla 33 osób;
- *Zalecenia zawarte w zbiorze zaleceń dobrej praktyki rolniczej, o którym mowa w art. 103 ust. 1 ustawy Prawo wodne*: w 2021 r. wykonano 12 szkoleń stacjonarnych, 9 szkoleń online dla 445 osób, w 2022 r. wykonano 6 szkoleń stacjonarnych dla 141 osób;

- konferencje i seminaria:

- *Aktualne problemy gospodarowania wodą w rolnictwie*: w 2021 r. seminarium w formie on-line dla 269 osób;
- *LPW na Lokalne Problemy Wodne - podsumowanie działań w 2021 roku*: w 2021 r. konferencja w formie on-line dla 104 osób, w 2022 r. konferencja w formie on-line dla 162 osób;
- *Gospodarka obiegu zamkniętego w rolnictwie*: w 2022 r. seminarium w formie hybrydowej dla 97 osób;
- *Racjonalne gospodarowanie wodą na obszarach wiejskich*: w 2022 r. seminarium w formie hybrydowej dla 227 osób;
- *Ogrodnictwo potrzebuje innowacji – o korzyściach z wdrażania nowoczesnych rozwiązań*: konferencja w formie online dla 105 osób;

- konsultacje:

- *Rola wapnowania a żyzność gleb. Ogólnopolski program regeneracji środowiskowej gleb poprzez ich wapnowanie:* w 2022 r. wykonano 257;
- *Zwiększenie retencji, powtórne wykorzystanie wody w gospodarstwie:* w 2022 r. wykonano 48;
- *Zalecenia zawarte w zbiorze zaleceń dobrej praktyki rolniczej, o którym mowa w art. 103 ust 1 ustawy Prawo wodne:* w 2022 r. wykonano 708;

- wydawanie publikacji:

- ulotki pn.
 - *Sposoby magazynowania wody na obszarach wiejskich;*
 - *Aplikacja do szacowania suszy;*
 - *Melioracje szczegółowe - wspólne działania;*
 - *Sposoby magazynowania wody na obszarach wiejskich;*
 - *Wykorzystanie programów komputerowych w zarządzaniu gospodarstwem rolnym - aplikacja do szacowania suszy;*
 - *Uprawy ograniczające skutki suszy;*
 - *Gospodarka obiegu zamkniętego;*
- informacje na stronie www. nt.:
 - *Zalecenia zawarte w zbiorze zaleceń dobrej praktyki rolniczej, o którym mowa w art. 103 ust. 1 ustawy Prawo wodne:* w 2021 r. wykonano 6, w 2022 r. wykonano 8;
 - *Zasady ochrony wód przed zanieczyszczeniami ze źródeł rolniczych, dyrektywa azotanowa i ramowa dyrektywa wodna:* w 2022 r. wykonano 8;
- artykuły w miesięczniku Bieżące Informacje nt.:
 - *Zalecenia zawarte w zbiorze zaleceń dobrej praktyki rolniczej, o którym mowa w art. 103 ust. 1 ustawy Prawo wodne:* wykonano 2.

[GW.4.2.] W ramach promowania katalogu działań i zadań służących minimalizowaniu następstw suszy Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Białymstoku utworzył łąkę kwietną przed siedzibą Zarządu Zlewni w Giżycku oraz wykonał zadrzewienia nadwodne w postaci 500 posadzonych drzew nad kanałami mazurskimi (Mioduńskim, Tałckim, Grunwaldzkim, Piękna Góra). W działania zaangażowane były także samorządy powiatowe (35% ankietowanych) i gminne (53% ankietowanych), poprzez m.in. wprowadzanie łąk kwietnych, udział w akcjach

sadzenia drzew, nasadzenia kompensacyjne, prowadzenie edukacji w szkołach oraz z wykorzystaniem własnych kanałów informacji, a także tworzenia lokalnych partnerstw ds. wody.

[GW.4.3.] Przeciwdziałanie skutkom suszy oraz ulewnych deszczy na obszarach zurbanizowanych poprzez zastosowanie zielonej i niebieskiej infrastruktury zadeklarowało 12% ankietowanych gmin, przy czym wśród gmin miejskich ten odsetek wyniósł 31%. W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego Miasta Olsztyna ujmowane były zalecenia m.in. uwzględniania drzew przy tworzeniu parkingów, ograniczania nawierzchni szczelnych poprzez stosowanie materiałów i technologii ograniczających odpływ wody oraz zagospodarowywania części wód opadowych w granicach nieruchomości. Miasto Elbląg realizowało zadanie pn. „Zielone przystanki w Elblągu”, w ramach którego w sąsiedztwie 9 wiat autobusowych ustawiono donice, zamontowano pergole oraz systemy zbierania i odprowadzania wód opadowych, a w donicach i w gruncie posadzono rośliny. Zadanie to było jednym z 13 zadań wybranych w 2022 r. do dofinansowania przez Województwo Warmińsko-Mazurskie w ramach pierwszej edycji konkursu „Niebiesko-zielone granty dla Warmii i Mazur”, który obejmuje zadania zmierzające do poprawy jakości i stanu środowiska w celu podniesienia jakości życia mieszkańców regionu. Pozostałymi dofinansowanymi ze środków Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego w 2022 r. zadaniami były:

- Gmina Pisz – zadanie „Wykonanie nasadzeń drzew, krzewów i bylin w ramach zagospodarowania wspólnych przestrzeni zielonych”;
- Gmina Stawiguda – zadanie „Utworzenie wspólnej przestrzeni rekreacji - skwer z nasadzeniami przy ulicy Kwiatowej w Bartągu w Gminie Stawiguda”;
- Gmina Miejska Olsztyn – zadanie „Zagospodarowanie pasa drogowego przy ulicy Dąbrowszczaków wzdłuż budynków nr 3-6 w Olsztynie”;
- Gmina Kurzętnik – zadanie „Zielona gmina - nasadzenia drzew i krzewów na terenie Gminy Kurzętnik”;
- Gmina Dźwierzuty – zadanie „Gminne Obserwatorium Przyrody”;
- Gmina Działdowo – zadanie „Zagospodarowanie przestrzeni publicznej przy naturalnym zbiorniku wodnym w miejscowości Klęczkowo”;
- Gmina Banie Mazurskie – zadanie „Park kieszonkowy „przy okrągłaku” w Baniach Mazurskich”;
- Gmina Zalewo – zadanie „Kolorowo i miodowo – kwietny ogród dla Zalewa”;

- Gmina Ostróda – zadanie „Mikroretencja wód w miejscowości Reszki”;
- Gmina Piecki – zadanie „Ekorewelacja w Cierzpiętach”;
- Gmina Kiwity – zadanie „Instalacja paneli fotowoltaicznych na budynku remizy OSP Żegoty”;
- Gmina Biskupiec – zadanie „Poprawa jakości środowiska miejskiego poprzez zwiększenie nasadzeń zieleni w Biskupcu”.

Nr zadania	Zadanie	Podmioty realizujące
Kierunek interwencji – GW.5. Zapewnienie bezpieczeństwa powodziowego		
GW.5.1.	Realizacja działań wskazanych w <i>Programach Zarządzania Ryzykiem Powodziowym na obszarze dorzeczy na lata 2022-2027</i>	RZGW (w Białymstoku, w Gdańsku, w Warszawie), gminy, powiaty, IMGW-PIB, zarządy dróg
GW.5.2.	Modernizacja i budowa infrastruktury technicznej i przeciwpowodziowej na rzekach	RZGW (w Białymstoku, w Gdańsku, w Warszawie)
GW.5.3.	Budowa, rozbudowa, modernizacja zbiorników przeciwpowodziowych, w tym suchych zbiorników powodziowych oraz zwiększenie retencji korytovej rzek	RZGW (w Białymstoku, w Gdańsku, w Warszawie), gminy
GW.5.4.	Działania inwestycyjne i utrzymaniowe związane z melioracjami wodnymi	RZGW (w Białymstoku, w Gdańsku, w Warszawie), gminy
GW.5.5.	Uwzględnianie w dokumentach planistycznych map zagrożenia powodziowego, obszarów szczególnego zagrożenia powodzią oraz terenów zagrożonych podtopieniami	Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego (WMBPP), gminy
GW.5.6.	Poprawa technicznego wyposażenia straży pożarnej w zakresie ochrony przeciwpowodziowej	Warmińsko-Mazurski Komendant Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej

[GW.5.1.] Zgodnie z art. 173 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. *Prawo wodne* (Dz.U. z 2021 poz. 2233, z późn. zm.) plany zarządzania ryzykiem powodziowym (których integralny element stanowią plany zarządzania ryzykiem powodziowym od strony morza, w tym morskich wód wewnętrznych) przygotowują Wody Polskie. W latach 2021-2022 dla terenu województwa warmińsko-mazurskiego obowiązywały plany zarządzania ryzykiem powodziowym wynikające z:

- Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. *w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły* (Dz.U. poz. 1841),
- Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. *w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Pregoty* (Dz.U. poz. 1813).

Pod koniec 2022 r. opublikowane zostały rozporządzenia wynikające z przeglądu i aktualizacji planów zarządzania ryzykiem powodziowym:

- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 18 października 2022 r. *w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły*, data wejścia w życie: 23.03.2023 r.;
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 18 października 2022 r. *w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Pregoty*, data wejścia w życie: 23.03.2023 r.

Działania zapisane w ww. planach realizowane były m.in. przez IMGW-PIB – dotyczyły szeroko rozumianego monitoringu, prognozowania i ostrzegania – tj. zadań państwowej służby hydrologiczno-meteorologicznej, którą pełni IMGW-PIB. Dla wzmocnienia osłony województwa warmińsko-mazurskiego do już istniejącej sieci, w ramach „Projektu ochrony przeciwpowodziowej w dorzeczu Odry i Wisły” (POWDOW) włączono 2 stacje hydrologiczne i 4 stacje meteorologiczne, natomiast doposażono i zmodernizowano 13 stacji hydrologicznych i 6 stacji meteorologicznych.

Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Białymstoku realizował zadania inwestycyjne polegające na umocnieniu skarpy rzeki Łyny w pasie granicznym w km 73+700, gm. Sępopol, natomiast Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie w 2022 r. wykonał część robót budowlanych w ramach inwestycji pn.: Przebudowa zbiornika wodnego „Ruda”, gm. Lipowiec Kościelny, pow. mławski, woj. mazowieckie i gm. Iłowo-Osada, pow. działdowski, woj. warmińsko-mazurskie.

W 2022 r. dokonano aktualizacji Planu Operacyjnego Ochrony Przed Powodzią Powiatu Olsztyńskiego.

[GW.5.2.] W ramach modernizacji i budowy infrastruktury technicznej i przeciwpowodziowej na rzekach Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Białymstoku realizował dwa zadania inwestycyjne:

- Umocnienie skarpy rzeki Łyny w km 140+975 do km 141+189 w m. Lidzbark Warmiński, woj. warmińsko-mazurskie – zadanie zakończone (wykonano opaski brzegowe wzdłuż lewego brzegu rzeki Łyny w km 140+975 do km 141+189 oraz prawego brzegu rzeki Łyny w km 140+975 do km 141+080, wykonano konstrukcję zabezpieczenia skarpy wraz z system odwodnienia skarpy rzeki Łyny, odmulono koryto wzdłuż prawego brzegu rzeki Łyny w km 140+975 do km 141+080);

- Odbudowa umocnienia brzegowego rzeki Pisy w formie ścianki oporowej w km 78+600 - 78+700 w m. Pisz, woj. warmińsko-mazurskie – na koniec 2022 r. trwało uzyskiwanie decyzji administracyjnych.

[GW.5.3.] Jedynie 5% gmin zadeklarowało realizację zadania pn. „Budowa, rozbudowa, modernizacja zbiorników przeciwpowodziowych, w tym suchych zbiorników powodziowych oraz zwiększenie retencji korytowej rzek”. W Mieście Elbląg działa Lokalny System Monitorowania i Wspomagania Reagowania na Zagrożenia Powodziowe, w skład którego wchodzi 10 stacji pomiarowych oraz moduł prognozowania powodziowego. W 2021 r. system objęty był asystą techniczną, konserwacją oraz bieżącymi naprawami. Gmina Ostróda w miejscowości Nastajki wybudowała zbiornik retencyjno-przeciwpowodziowy na rzece Poburzance, a w miejscowości Reszki został pogłębiony i oczyszczony zbiornik retencyjny. W Gminie Stawiguda prowadzono monitoring stanu technicznego zbiorników przeciwpowodziowych oraz podejmowanie działań mających na celu ich właściwe zachowanie.

[GW.5.4.] Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie wykonał 27 zadań inwestycyjnych i utrzymaniowych związanych z melioracjami wodnymi w 2021 roku oraz 19 zadań w 2022 roku. 26% ankietowanych gmin wskazało na realizację tego typu zadań. Najczęściej były to konserwacje rowów odwadniających i zbiorników retencyjnych.

[GW.5.5.] Na uwzględnianie w dokumentach planistycznych map zagrożenia powodziowego, obszarów szczególnego zagrożenia powodzią oraz terenów zagrożonych podtopieniami wskazało 41% samorządów gminnych. W opracowanym przez Warmińsko-Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego *Planie zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego* (Dz. Urz. Woj. W-M z 2018, poz. 4173) uwzględnione zostały obszary wskazane na mapach zagrożenia powodziowego oraz w studiach ochrony przeciwpowodziowej. Plan ten pozostawał w mocy w latach 2021-2022.

[GW.5.6.] Poprawa technicznego wyposażenia straży pożarnej w zakresie ochrony przeciwpowodziowej była dokonywana na bieżąco przez Komendę Wojewódzką Państwowej Straży Pożarnej według potrzeb wynikających z braków sprzętowych.

Nr zadania	Zadanie	Podmioty realizujące
Kierunek interwencji – GW.6. Zwiększenie zdolności środowiska do gromadzenia i przetrzymywania zasobów wodnych		
GW.6.1.	Zwiększenie retencji na terenie posesji przy budynkach jednorodzinnych oraz wykorzystywanie zgromadzonej wody opadowej i roztopowej	mieszkańcy
GW.6.2.	Budowa, rozbudowa, modernizacja zbiorników retencyjnych	RZGW (w Białymstoku, w Gdańsku, w Warszawie), gminy
GW.6.3.	Rozwój form małej retencji wodnej, w tym budowa lub modernizacja urządzeń wodnych małej retencji	RZGW (w Białymstoku, w Gdańsku, w Warszawie), gminy, PGL LP, rolnicy
GW.6.4.	Prowadzenie działań edukacyjnych propagujących mikroinstalacje do gromadzenia i przetrzymywania wody	RZGW (w Białymstoku, w Gdańsku, w Warszawie), gminy, powiaty, placówki edukacyjne

[GW.6.1.] W celu zwiększenia retencji na terenie posesji przy budynkach jednorodzinnych oraz wykorzystywanie zgromadzonej wody opadowej i roztopowej właściciele domów jednorodzinnych mogli korzystać z Programu Priorytetowego Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej pn. „Moja Woda”. Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego za wdrażanie programu odpowiedzialny był Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie.

W 2021 r. do WFOŚiGW w Olsztynie złożono 900 wniosków o dofinansowanie, w którym Beneficjenci w sumie zawnieśli o dotacje w kwocie 4 028 852,03 zł. Do końca 2021 roku podpisano 679 umów na kwotę 3 307 823,06 zł i wypłacono dofinansowanie w ramach 208 umów na kwotę 985 906,52 zł. Według założeń powstałe instalacje miały pozwolić na zaoszczędzenie 78 318 metrów sześciennych wody. W 2022 roku nie prowadzono naboru wniosków o dofinansowanie ze względu na wyczerpanie alokacji środków. W tym samym roku rozliczono 283 umowy i wypłacono dofinansowanie na kwotę 1 346 128 zł. Według założeń powstałe instalacje miały pozwolić na zaoszczędzenie 32 429 metrów sześciennych wody.

[GW.6.2.] W 2022 r. Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Białymstoku przystąpił do opracowywania niezbędnej do realizacji dokumentacji w celu budowy dwóch zbiorników retencyjnych na rzece Struga Rawa w miejscowości Garbno, gm. Korsze.

Miasto Olsztyn w latach 2017-2022 realizowało projekt „Systemy gospodarowania wodami opadowymi na terenie Miasta Olsztyna”, współfinansowany w ramach Programu Infrastruktura i Środowisko. Projekt polegał na poprawie stanu kanalizacji deszczowej miasta Olsztyna poprzez budowę i przebudowę zbiorników retencyjnych, budowę kolektora deszczowego oraz przebudowę sieci kanalizacji deszczowej. Ponadto od 2018 do 2023 roku miasto

Olsztyn realizowało projekt „Rozbudowa systemu gospodarowania wodami opadowymi na terenie Miasta Olsztyna”. W ramach przedsięwzięcia realizowana była budowa i przebudowa sieci kanalizacji deszczowej oraz urządzeń służących gospodarowaniu wodami opadowymi., tj. zbiorników retencyjnych. Wśród innych gmin zaangażowanych w działania związane ze zbiornikami retencyjnymi wymienić można: Gminę Bisztynek, Gminę Dobre Miasto, Gminę Frombork, Gminę Lidzbark Warmiński, Gminę Ostróda, Miasto Bartoszyce, Miasto Braniewo, Miasto Górowo Iławeckie oraz Miasto Mrągowo.

[GW.6.3.] W rozwój form małej retencji wodnej, w tym budowę lub modernizację urządzeń wodnych małej retencji zaangażowane było PGL Lasy Państwowe. Nadleśnictwo Nidzica wybudowało trzy zbiorniki wodne o łącznej pojemności 2700 m³, natomiast Nadleśnictwo Giżycko wykonało inwestycję pn. „Budowa i modernizacja zbiorników wodnych w Uroczysku Las Miejski na terenie Leśnictwa Zielony Dwór, Gajewo”. Inwestycje zrealizowano w ramach ogólnopolskiego projektu Lasów Państwowych pn. „Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach nizinnych”. Według wyliczeń modernizacja pięciu zbiorników zwiększyła ilość gromadzonej wody w zbiornikach do ponad 60 480 m³ oraz ilość gromadzonej wody w gruncie wokół zbiorników do 396 116 m³.

Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Białymstoku rozpoczął realizację zadania „Retencja korytowa rzeki Pietraszka i zwiększenie retencji jeziora Żydy wraz ze stabilizacją poziomu wody w jeziorze Żydy, gm. Kalinowo, woj. warmińsko-mazurskie”, w 2022 r. rozpoczęto opracowywanie niezbędnej do realizacji dokumentacji.

[GW.6.4.] Polskie Gospodarstwo Wodne Wody Polskie realizowało w całym kraju program edukacyjny „Aktywni Błękitni – szkoła przyjazna wodzie”, który skierowany był do uczniów, nauczycieli oraz rodziców dzieci uczęszczających do szkół podstawowych. Głównym zadaniem Programu jest upowszechnienie i usystematyzowanie wiedzy oraz wyrobienie poprawnych nawyków i postaw dotyczących wody oraz szeroko rozumianej gospodarki wodnej. 23 czerwca 2022 r. zakończyła się II edycja programu, w którym wzięły udział 22 szkoły podstawowe, z których 10 spełniło wymogi i otrzymało certyfikat Szkoły Przyjaznej Wodzie. W programie uczestniczyło 3000 uczniów. Zrealizowano 140 godzin lekcyjnych, 18 konkursów, 20 wystaw prac plastycznych.

Samorządy gminne prowadziły działania edukacyjno-promocyjne, zachęcając do udziału w programie „Moja Woda”, a także prowadząc pogadanki w szkołach na temat znaczenia zbierania deszczówki.

3.5. Obszar interwencji 5: Gospodarka wodno-ściekowa

Dla obszaru interwencji 5 – **Gospodarka wodno-ściekowa** przy monitorowaniu stopnia realizacji *Programu* określono 1 cel:

- Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej.

3.5.1. Cel: Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej

Wskaźniki	Jednostka miary / źródło danych	Wartość wskaźnika w 2019 r. (*lub 2018 r.)	Wartość wskaźnika na koniec 2022 r. (lub okres badań)	Oczekiwana wartość wskaźnika w 2024 r.	Oczekiwana wartość wskaźnika w 2030 r.	Oczekiwany trend w wyniku realizacji POŚ
zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności ogółem	hm ³ / GUS	119,8*	102,6	110,0	100,0	↓
udział przemysłu w zużyciu wody ogółem	% / GUS	27,3*	25,1	26,0	25,0	↓
długość sieci kanalizacyjnej (ogólnospławnej i na ścieki gospodarcze)	km / GUS	7 340,7*	7 755,5	7 400,0	7 450,0	↑
odsetek osób korzystających z oczyszczalni ścieków	% / GUS	77,3*	78,4	77,6	78,0	↑
odsetek osób korzystających z sieci kanalizacyjnej	% / GUS	74,6	75,6	- [^]	- [^]	↑
liczba przydomowych oczyszczalni ścieków	szt. / GUS	7 747*	11 002	8 500	10 000	↑

[^] - z uwagi na zmianę metodyki zbierania danych oczekiwane wartości określone w Programie Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego nie mają już zastosowania

Zmiana pozytywna	Brak zmian	Zmiana negatywna
------------------	------------	------------------

Wartość zużycia wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności ogółem zmniejszyła się w 2022 r. do 102,6 hm³ (ze 119,8 hm³ w 2018 r.) i tym samym

okazała się znacząco niższa niż oczekiwana wartość wskaźnika w 2024 r. i jednocześnie zbliżyła się do wartości oczekiwanej w 2030 r.

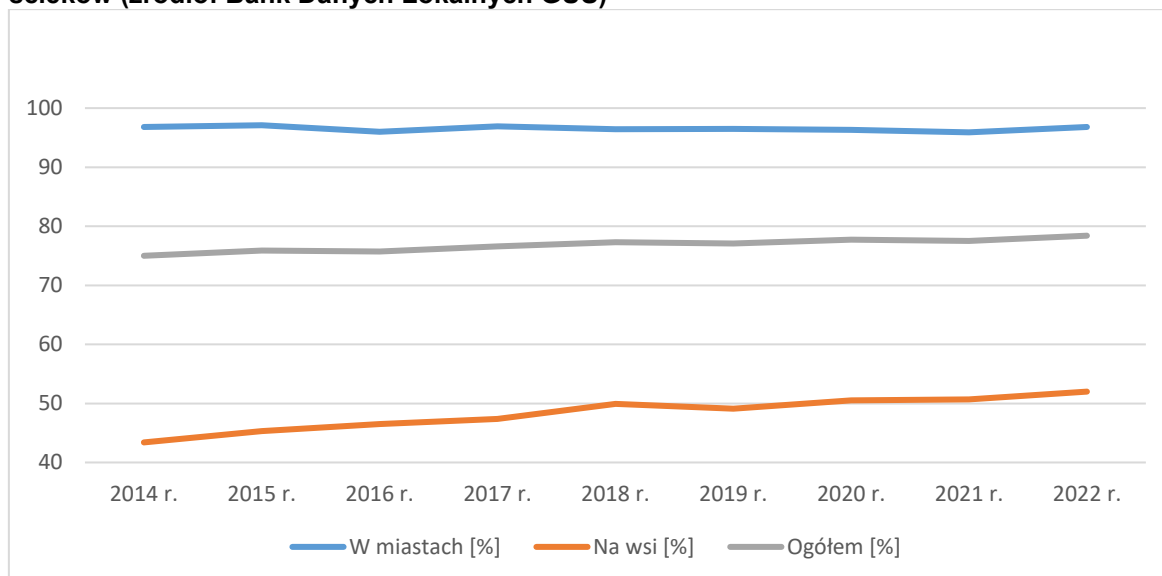
Podobny postępowanie zanotowano w przypadku wskaźnika dotyczącego udziału przemysłu w zużyciu wody ogółem, którego wartość w 2022 r. wyniosła 25,1%, a zatem znacznie mniej niż w roku bazowym (27,3% w 2018 r.).

W przypadku wskaźników „długość sieci kanalizacyjnej (ogólnospławnej i na ścieki gospodarcze)”, „odsetek osób korzystających z oczyszczalni ścieków” oraz „liczba przydomowych oczyszczalni ścieków” uzyskane wartości w 2022 r. okazały się lepsze od oczekiwanych w 2030 r.

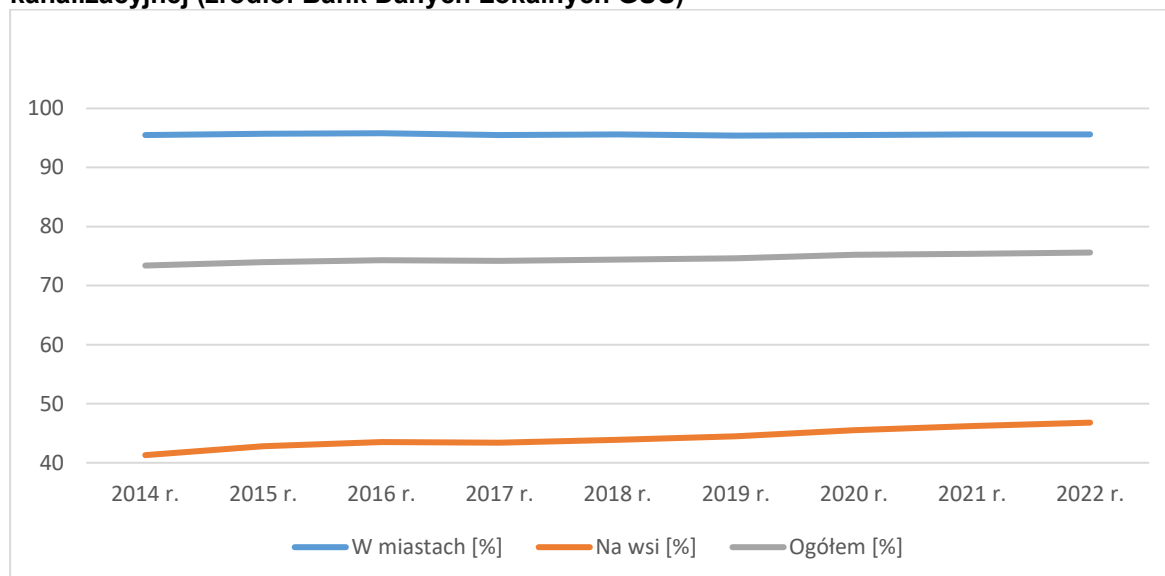
Po analizie wartości wskaźników z 2022 r. można zatem stwierdzić, że działania w ramach celu „Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej” przyniosły spodziewany efekt.

Na rysunkach poniżej przedstawiono stały trend poprawy sytuacji dotyczącej korzystania ludności województwa warmińsko-mazurskiego z oczyszczalni ścieków oraz z sieci kanalizacyjnej. O ile w miastach osiągnięto w tym zakresie pewną stałą wartość, o tyle stopniowy postęp odnotowywany jest na terenach wiejskich.

Rysunek 5. Ludność województwa warmińsko-mazurskiego korzystająca z oczyszczalni ścieków (źródło: Bank Danych Lokalnych GUS)

Rysunek 6. Ludność województwa warmińsko-mazurskiego korzystająca z sieci kanalizacyjnej (źródło: Bank Danych Lokalnych GUS)

Nr zadania	Zadanie	Podmioty realizujące
Kierunek interwencji – GWS.1. Poprawa funkcjonowania systemu gospodarki wodno-ściekowej		
GWS.1.1.	Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej	gminy, przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne, zakłady komunalne
GWS.1.2.	Rozbudowa i modernizacja ujęć wody i stacji uzdatniania wody	gminy, przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne, zakłady komunalne
GWS.1.3.	Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej, w tym rozbudowa sieci kanalizacji deszczowej	gminy, przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne, zakłady komunalne
GWS.1.4.	Wsparcie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, dla których budowa sieci kanalizacyjnej jest nieuzasadniona ekonomicznie lub technicznie	gminy, zarządcy i właściciele nieruchomości
GWS.1.5.	Modernizacja urządzeń służących do oczyszczania ścieków komunalnych i zagospodarowywania osadów ściekowych	gminy, przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne, zakłady komunalne
GWS.1.6.	Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków oraz kontrola szczelności tych zbiorników	gminy

[GWS.1.1.] Rozbudowę i modernizację sieci wodociągowej zadeklarowało aż 81% samorządów gminnych, w tym 94% gmin miejskich, [GWS.1.2.] natomiast rozbudowę i modernizację ujęć wody i stacji uzdatniania wody zadeklarowało odpowiednio 44% i 69% gmin. Liczne działania w tym zakresie skutkowały powstaniem 116,1 km nowych sieci wodociągowych w 2021 r. i 100,0 km w roku 2022, a także zwiększeniem potencjału uzdatniania wody w wielkości odpowiednio 6803 m³/dobę i aż 3553 m³/dobę.

Tabela 4. Efekty rzeczowe inwestycji ochrony środowiska i gospodarki wodnej oddane w roku sprawozdawczym w województwie warmińsko-mazurskim (źródło: Bank Danych Lokalnych GUS)

Rok	Sieć wodociągowa [km]	Ujęcia wody – wydajność na dobę [m ³]	Uzdatnianie wody na dobę [m ³]
2014	290,0	2500	708
2015	197,4	7425	8188
2016	142,9	3273	372
2017	143,4	1461	1560
2018	96,1	75	1651
2019	113,2	1087	620
2020	78,3	978	6365
2021	116,1	1839	6803
2022	100,0	1831	3533

[GWS.1.3.] Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej, w tym rozbudowa sieci kanalizacji deszczowej była w latach 2021-2022 kontynuowana na znacznym obszarze województwa warmińsko-mazurskiego. Prowadzenie rozbudowy i modernizacji sieci kanalizacyjnej zadeklarowało 67% gmin biorących udział w ankiecie. W latach 2021-2022 oddano do użytku odpowiednio 103,5 km i 115,9 km sieci kanalizacyjnej odprowadzającej ścieki oraz 26,1 km i 7,9 km sieci kanalizacyjnej odprowadzającej wody opadowe.

Tabela 5. Efekty rzeczowe inwestycji w sieć kanalizacyjną w województwie warmińsko-mazurskim (źródło: Bank Danych Lokalnych GUS)

	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Odprowadzająca ścieki [km]	335,0	217,6	80,8	91,3	117,7	95,7	59,3	103,5	115,9
Odprowadzająca wody opadowe [km]	35,2	34,8	17,5	19,0	28,0	23,6	18,5	26,1	7,9

[GWS.1.4.] Wsparcie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, dla których budowa sieci kanalizacyjnej jest nieuzasadniona ekonomicznie lub technicznie wskazało 45% ankietowanych gmin. Udzielana przez gminy pomoc najczęściej ma formę dotacji celowej na przeprowadzenie inwestycji, rzadziej stosowanym rozwiązaniem jest zwolnienie z podatku od nieruchomości na okres czasu.

[GWS.1.5.] Modernizację urządzeń służących do oczyszczania ścieków komunalnych i zagospodarowywania osadów ściekowych w latach 2021-2022 przeprowadzano w 41% gmin, na co wskazują wyniki ankiet. Aż 69% ankietowanych gmin miejskich zadeklarowało prowadzenie takich działań.

W zakresie budowy oczyszczalni ścieków w województwie warmińsko-mazurskim, w dużej mierze dzięki środkom pozyskiwanym z Unii Europejskiej oraz

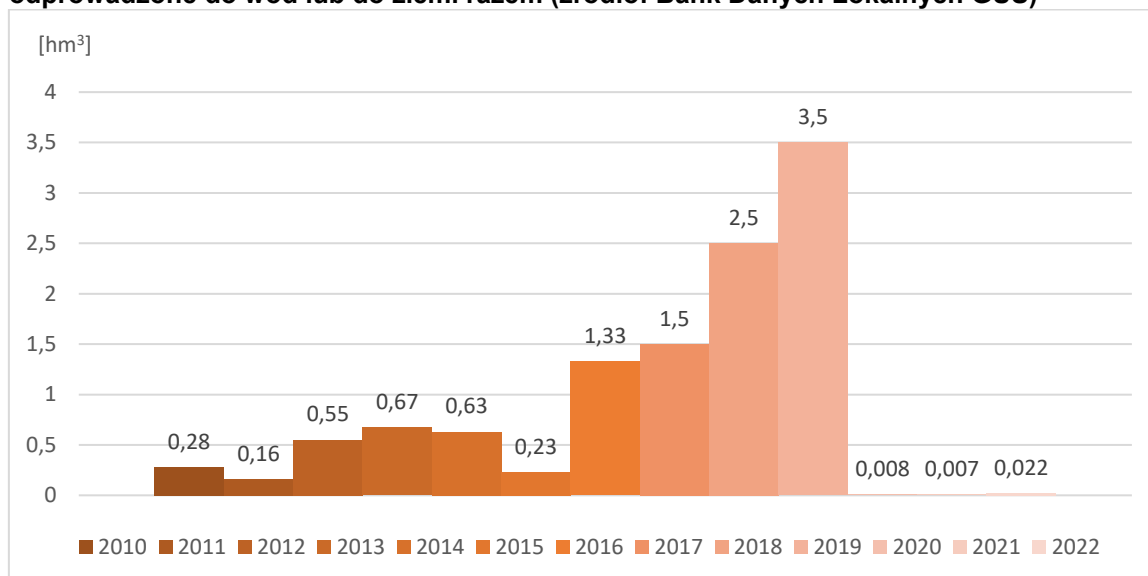
z funduszy celowych, w minionych latach zrealizowano wiele inwestycji, tym samym w wyniku zwiększenia zaspokojenia potrzeb liczba realizowanych w latach 2021-2022 inwestycji była mniejsza niż wcześniej, co dokumentuje poniższa tabela. Tym niemniej w analizowanym okresie odnotowano znaczny przyrost przepustowości oczyszczalni ścieków w wyniku realizacji pięciu inwestycji w biologiczne oczyszczalnie ścieków.

Tabela 6. Efekty rzeczowe inwestycji w oczyszczalni ścieków w województwie warmińsko-mazurskim (źródło: Bank Danych Lokalnych GUS)

	oczyszczalnie komunalne							
Liczba inwestycji [szt.]	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Mechaniczne	0	0	0	0	0	0	0	0
Biologiczne (z wyjątkiem komór fermentacyjnych)	3	1	4	11	2	0	1	4
O podwyższonym stopniu oczyszczania	0	0	0	0	0	2	0	0
Ogółem	3	1	4	11	2	2	1	4
Przepustowość [m ³ /dobę]	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Mechaniczne	0	0	0	0	0	0	0	0
Biologiczne (z wyjątkiem komór fermentacyjnych)	700	5	111	682	718	215	1174	831
O podwyższonym stopniu oczyszczania	264	0	0	0	0	1278	0	0
Ogółem	964	5	111	682	718	1493	1174	831
	oczyszczalnie ogółem							
Liczba inwestycji [szt.]	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Mechaniczne	0	0	0	0	0	0	0	0
Biologiczne (z wyjątkiem komór fermentacyjnych)	3	1	4	11	2	0	1	4
O podwyższonym stopniu oczyszczania	0	0	0	0	0	2	0	0
Ogółem	3	1	4	11	2	2	1	4
Przepustowość [m ³ /dobę]	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Mechaniczne	0	0	0	0	0	0	0	0
Biologiczne (z wyjątkiem komór fermentacyjnych)	700	805	111	682	718	215	1174	831
O podwyższonym stopniu oczyszczania	264	0	0	0	0	1278	0	0
Ogółem	964	805	111	682	718	1493	1174	831

Począwszy od 2020 r. zdecydowanie zmalała objętość nieoczyszczanych ścieków przemysłowych i komunalnych wymagających oczyszczania odprowadzonych do wód lub do ziemi.

Rysunek 7. Nieoczyszczone ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczenia odprowadzone do wód lub do ziemi razem (źródło: Bank Danych Lokalnych GUS)

[GWS.1.6.] Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków oraz kontrola szczelności tych zbiorników to zadanie, do którego realizacji przyczyniło się 88% ankietowanych gmin. Kontrola częstotliwości i sposobu pozbywania się nieczystości płynnych przez właścicieli nieruchomości oraz kontrola funkcjonowania oczyszczalni przydomowych realizowana była m.in. przez okresowe kontrole szczelności zbiorników bezodpływowych i częstotliwości ich opróżniania (np. przez przedstawianie faktur za usługę).

Nr zadania	Zadanie	Podmioty realizujące
Kierunek interwencji – GWS.2. Ograniczenie zużycia wody oraz ochrona zasobów wód podziemnych		
GWS.2.1.	Ograniczanie ilości zużywanej wody poprzez zamykanie obiegów wody oraz recyrkulację wody w zakładach przemysłowych	przedsiębiorstwa
GWS.2.2.	Identyfikacja alternatywnych miejsc poboru wody do spożycia	gminy, przedsiębiorstwa wodno-kanalizacyjne

[GWS.2.1.] Dane statystyczne dotyczące zużycia wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności ogółem oraz udziału przemysłu w zużyciu wody ogółem wskazują na pozytywne efekty realizacji zadania ograniczania ilości zużywanej wody poprzez zamykanie obiegów wody oraz recyrkulację wody w zakładach przemysłowych. Dobre praktyki w zakresie realizacji tego zadania prezentował Egger Biskupiec Sp. z o.o. Głównym źródłem zasilania zakładu w wodę na potrzeby przemysłowe są wody opadowe i roztopowe ze zbiorników retencyjnych

zlokalizowanych na terenie zakładu, zaś źródłem uzupełniającym jest woda pochodząca z gminnej sieci wodociągowej. Celem ograniczania zużycia wody z sieci wodociągowej stosuje się tam recyrkulację wody deszczowej odprowadzanej z terenu zakładu do zbiorników retencyjnych na jego terenie i wykorzystanie zgromadzonych wód na potrzeby procesów technologicznych.

[GWS.2.2.] W ramach identyfikacji alternatywnych miejsc poboru wody do spożycia Miasto Olsztyn sporządziło dokumentację wraz z decyzjami zatwierdzającymi na cztery nowe odwierty zastępcze studni głębinowych w ramach tych samych zasobów wodnych, natomiast Gmina Gołdap zleciła przygotowanie analiz ryzyka dla siedmiu ujęć wody.

3.6. Obszar interwencji 6: Zasoby geologiczne

Dla obszaru interwencji 6 – **Zasoby geologiczne** przy monitorowaniu stopnia realizacji *Programu* określono 1 cel:

- Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi.

3.6.1. Cel: Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi

Nr zadania	Zadanie	Podmioty realizujące
Kierunek interwencji – ZG.1. Kontrola i monitoring eksploatacji kopalni		
ZG.1.1.	Wydawanie koncesji na wydobywanie kopalni ze złóż oraz kontrola realizacji ich warunków	Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego, starostowie, Urząd Górniczy, Minister Środowiska
ZG.1.2.	Zapobieganie nielegalnej eksploatacji kopalni	samorządy, Okręgowy Urząd Górniczy

[ZG.1.1.] W 2021 r. w zakresie udzielenia, zmiany, przeniesienia na rzecz innego podmiotu oraz stwierdzenia wygaśnięcia koncesji na wydobywanie kopalni objętych prawem własności nieruchomości gruntowej i prawem własności górniczej Skarbu Państwa, Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego wydał 50 decyzji oraz 9 postanowień, w tym: 17 decyzji udzielających koncesji na wydobywanie kopaliny ze złoża, 1 decyzję odmawiającą udzielenia koncesji na wydobywanie kopaliny ze złoża, 3 decyzje umarzające postępowanie ws. udzielenia koncesji na wydobywanie kopaliny ze złoża, 9 decyzji zmieniających koncesję na wydobywanie kopaliny ze złoża, 6 decyzji przenoszących koncesję na wydobywanie kopaliny ze złoża na rzecz innego podmiotu, 13 decyzji dotyczących stwierdzenia

wygaśnięcia koncesji na wydobywanie kopaliny ze złoża oraz 1 decyzję stwierdzającą wstrzymanie działalności koncesyjnej. Ponadto przeprowadzono 4 kontrole terenowe koncesjonowanych złóż kopalin. W 2022 r. wydano 62 decyzje oraz 1 postanowienie, w tym: 17 decyzji udzielających koncesji na wydobywanie kopaliny ze złoża, 10 decyzji zmieniających koncesję na wydobywanie kopaliny ze złoża, 3 decyzje przenoszące koncesję na wydobywanie kopaliny ze złoża na rzecz innego podmiotu, 25 decyzji i 1 postanowienie dotyczące stwierdzenia wygaśnięcia koncesji na wydobywanie kopaliny ze złoża, 4 decyzje potwierdzające możliwość wykonywania koncesji na wydobywanie kopaliny ze złoża, 2 decyzje stwierdzające wstrzymanie działalności koncesyjnej i 1 decyzję umarzającą postępowanie w sprawie wstrzymania działalności koncesyjnej. Ponadto przeprowadzono 3 kontrole terenowe koncesjonowanych złóż kopalin.

Okręgowy Urząd Górniczy w Warszawie w ramach realizacji swoich kompetencji w latach 2021-2022 przeprowadził łącznie 53 kontrole nadzorowanych zakładów, wydał łącznie 25 decyzji nakazujących usunięcie nieprawidłowości powstałych w ruchu zakładu górniczego oraz 5 decyzji wstrzymujących ruch kontrolowanego zakładu w całości lub w części.

[ZG.1.2.] W ramach zapobiegania nielegalnej eksploatacji kopalin Okręgowy Urząd Górniczy w Warszawie ustalał opłatę podwyższoną za prowadzenie działalności bez wymaganej koncesji albo bez zatwierdzonego albo podlegającego zgłoszeniu projektu robót geologicznych. W latach 2021-2022 do Dyrektora Okręgowego Urzędu Górniczego w Warszawie wpłynęło 20 spraw dotyczących nielegalnego wydobywania kopaliny z terenu województwa warmińsko-mazurskiego. W analizowanym okresie organ nie wydał decyzji w przedmiotowym zakresie. Jednocześnie, w ramach działań profilaktycznych, na polecenie Dyrektora Okręgowego Urzędu Górniczego w Warszawie, w 2021 roku przekazano do urzędów gmin wiadomość drogą elektroniczną z prośbą o udostępnienie mieszkańcom informacji prawnej w zakresie obowiązujących przepisów, w tym warunków wydobywania kopaliny na własne potrzeby. 35% ankietowanych powiatów zadeklarowało prowadzenie działań w tym zakresie – w przypadku uzyskania informacji o podejrzeniu nielegalnej eksploatacji kopalin starostwo powiatowe wstępnie ją weryfikuje, a następnie przekazuje do OUG w Warszawie.

Nr zadania	Zadanie	Podmioty realizujące
Kierunek interwencji – ZG.2. Ochrona i zrównoważona eksploatacja kopalin		
ZG.2.1.	Ograniczenie presji wywieranej na środowisko podczas prowadzenia prac rozpoznawczych, eksploatacyjnych i przetwórstwa kopalin poprzez korzystanie z najnowocześniejszych technik	zakłady wydobywcze, przedsiębiorstwa
ZG.2.2.	Zrównoważona eksploatacja złóż torfu ze szczególnym uwzględnieniem warunków hydrologicznych oraz przyrodniczych w zasięgu oddziaływania wydobycia	zakłady wydobywcze, przedsiębiorstwa
ZG.2.3.	Rekultywacja terenów po wydobyciu kopalin	przedsiębiorstwa wydobywcze

[ZG.2.1.] W wydawanych koncesjach na wydobywanie kopalin ze złóż uwzględniano zapisy nakazujące ograniczanie presji wywieranej na środowisko podczas prowadzenia prac rozpoznawczych, eksploatacyjnych i przetwórstwa kopalin poprzez korzystanie z najnowocześniejszych technik. Starostwa powiatowe realizowały w tym zakresie także działania edukacyjne poprzez informowanie przedsiębiorców o obowiązkach wynikających z przepisów prawa.

[ZG.2.2.] Starosta Nidzicki decyzją z dnia 28.10.2022 r. udzielił koncesji na wydobywanie metodą odkrywkową torfu ze złoża „Nibork Drugi 1” w gminie Nidzica. Powierzchnia obszaru górniczego wynosi 19 429 m², natomiast powierzchnia terenu górniczego wynosi 31 343 m². Koncesja jest ważna do dnia 28.10.2032 r.

[ZG.2.3.] Prowadzenie działań związanych z rekultywacją terenów po wydobyciu kopalin zadeklarowało 71% starostw powiatowych. Działania te obejmowały wydawanie decyzji dotyczących kierunku rekultywacji, prowadzenie kontroli rekultywacji w zakładach wydobywczych, prowadzenie postępowań dotyczących zakończenia rekultywacji terenów po eksploatacji kopalin.

3.7. Obszar interwencji 7: Gleby

Dla obszaru interwencji 7 – **Gleby** przy monitorowaniu stopnia realizacji *Programu* określono 1 cel:

- Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu.

3.7.1. Cel: Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu

Wskaźniki	Jednostka miary / źródło danych	Wartość wskaźnika w 2019 r. (*lub 2018 r.)	Wartość wskaźnika na koniec 2022 r. (lub okres badań)	Oczekiwana wartość wskaźnika w 2024 r.	Oczekiwana wartość wskaźnika w 2030 r.	Oczekiwany trend w wyniku realizacji POŚ
liczba beneficjentów przystępujących do realizacji pakietów rolno-środowiskowo-klimatycznego	os. / ARiMR	-	488 (2021 r.) 972 (2022 r.)	-	500	↑
powierzchnia gruntów zdegradowanych i zdewastowanych poddana rekultywacji	ha / GUS	212	194	250	300	↑
udział gleb kwaśnych i bardzo kwaśnych (grunty użytkowane rolniczo)	% / OSCHR	41	29	40	39	↓

Zmiana pozytywna	Brak zmian	Zmiana negatywna
------------------	------------	------------------

W 2021 r. do realizacji pakietów rolno-środowiskowo-klimatycznych przystąpiło 488 beneficjentów, natomiast w 2022 r. było ich niemal dwa razy więcej – 972. Są to wartości zgodne (w przypadku roku 2021) i wyraźnie przekraczające (w przypadku roku 2022) docelowe wartości dla tego wskaźnika.

Powierzchnia gruntów zdegradowanych i zdewastowanych poddana rekultywacji w 2022 r. wyniosła 194 ha. Jest to gorszy wynik od wartości wskaźnika w 2019 r. Należy jednak podkreślić, że nie jest możliwe porównywanie trendów zmian wartości tego wskaźnika z uwagi na nieregularny charakter pojawiania się nowych gruntów wymagających rekultywacji.

Udział gleb kwaśnych i bardzo kwaśnych w 2022 r. wyniósł 29%, a zatem odnotowano znacznie niższą wartość niż w bazowym 2019 r. Wpływ na taki stan rzeczy mogły mieć liczne działania związane z wapnowaniem gleb, a także większa liczba przebadanych gospodarstw.

Nr zadania	Zadanie	Podmioty realizujące
Kierunek interwencji – GL.1. Zachowanie funkcji środowiskowych i gospodarczych gleb		
GL.1.1.	Promocja rolnictwa ekologicznego i integrowanego oraz dobrych praktyk rolniczych, a także edukacja w zakresie prośrodowiskowych metod produkcji rolnej	ODR, ARiMR, KOWR

GL.1.2.	Promocja pakietów rolno-środowiskowo-klimatycznych	ODR, ARIMR, KOWR
GL.1.3.	Realizacja zadań wskazanych w pakietach rolno-środowiskowo-klimatycznych	właściciele gruntów
GL.1.4.	Wprowadzanie do dokumentów planistycznych zapisów dotyczących ochrony gleb o najwyższych walorach produkcyjnych	Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego, gminy
GL.1.5.	Systematyczne poszerzanie monitoringu gleb użytkowanych rolniczo oraz na terenach zurbanizowanych	IUNG, GIOŚ, OSCHR, gminy
GL.1.6.	Przeciwdziałanie zasklepieniu gleb przez stosowanie odpowiednich rozwiązań przy planowaniu inwestycji (np. powierzchni półprzepuszczalnych), a także zapewnienie odpowiednich powierzchni biologicznie czynnych	gminy, zarządcy dróg, przedsiębiorstwa
GL.1.7.	Zachowywanie zadrzewień śródpolnych, krzewów, oczek wodnych oraz terenów zielonych w celu przeciwdziałania erozji wodnej i wietrznej	gminy, właściciele gruntów

[GL.1.1.] W ramach promocji rolnictwa ekologicznego i integrowanego oraz dobrych praktyk rolniczych, a także edukacji w zakresie prośrodowiskowych metod produkcji rolnej Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Olsztynie zrealizował:

- szkolenia:

- *Zasady integrowanej ochrony roślin uprawnych* – 2021 r.: 1 szkolenie dla 13 uczestników;
- *Zasady integrowanej produkcji* – 2021 r.: 3 szkolenia dla 59 uczestników;
- *Prowadzenie gospodarstwa w systemie ekologicznym z uwzględnieniem zmian w przepisach prawnych* – 2021 r.: 10 szkoleń dla 227 uczestników, 2022 r.: 1 szkolenie dla 25 uczestników;
- *Zasady przedstawiania gospodarstwa na produkcję ekologiczną z uwzględnieniem analiz opłacalności* – 2021 r.: 8 szkoleń dla 141 uczestników, 2022 r.: 19 szkoleń dla 409 uczestników;
- *Rolnictwo ekologiczne – szansa dla rolników i konsumentów województwa warmińsko-mazurskiego* – 2021 r.: 1 szkolenie dla 105 uczestników;
- *Sprzedaż produktów ekologicznych* – 2021 r.: 1 szkolenie dla 15 osób, 2022 r.: 1 szkolenie dla 19 osób;
- *Międzynarodowe Targi Żywności i Produktów Ekologicznych BIOEXPO Warsaw* – 2021 r.: 1 szkolenie dla 8 osób; 2022 r.: 1 szkolenie dla 8 osób;

- konferencje i seminaria:

- *Uprawy intensywne w rolnictwie ekologicznym* – 2021 r.: 1 konferencja dla 153 uczestników;

- Chów bydła w gospodarstwach ekologicznych – 2022 r.: 1 konferencja dla 130 uczestników;
- działalność informacyjna i porady indywidualne:
- *Zasady integrowanej ochrony roślin* – 2021 r. 170 informacji, 2022 r. 108 informacji;
 - *Produkcja metodami ekologicznymi* – 2021 r. 125 informacji, 2022 r. 155 informacji;
 - *Zasady integrowanej ochrony roślin* – 2021 r. 392 porad, 2022 r. 306 porad;
 - *Produkcja metodami ekologicznymi* – 2021 r. 1029 porad;
 - *Rolnictwo ekologiczne* – 2022 r. 2334 porady.

Ponadto WMODR w Olsztynie publikował artykuły, wydawał ulotki, umieszczał informacje na stronie internetowej, organizował konkurs na najlepsze gospodarstwo ekologiczne, sporządzał plany przestawiania gospodarstw rolnych na produkcję metodami ekologicznymi oraz plany produkcji w gospodarstwach ekologicznych, a także przyjmował wnioski o zgłoszenie do systemu rolnictwa ekologicznego.

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa prowadziła nabór wniosków dotyczących działania 11 Rolnictwo Ekologiczne w ramach PROW 2014-2020. W 2021 roku rolnicy złożyli 3231 wnioski. Przyznano 90,25 mln zł. W 2022 roku rolnicy złożyli 3437 wniosków. Przyznano 89,08 mln zł (stan na dzień 19.06.2023 r.).

[GL.1.2.] W ramach promocji pakietów rolno-środowiskowo-klimatycznych Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Olsztynie zrealizował:

- szkolenia:
- *Rolnictwo ekologiczne w ramach PROW* – 2021 r.: 11 szkoleń dla 256 uczestników, 2022 r.: 12 szkoleń dla 298 uczestników;
 - *Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne – pakiety, wymogi, warunki przystąpienia, płatności, kontrole* – 2021 r.: 18 szkoleń dla 409 uczestników, 2022 r.: 21 szkoleń dla 530 uczestników;
 - *Pakiety: Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach NATURA 2000 i Cenne siedliska poza obszarami NATURA 2000 w ramach działania rolno-środowiskowo-klimatycznego – warunki przystąpienia, wymogi, płatności* – 2021 r.: 1 szkolenie dla 25 uczestników;

- konferencje i seminaria:

- *Aspekty dochodowe rolników w świetle wyzwań środowiskowo-klimatycznych nowej Wspólnej Polityki Rolnej* – 2021 r.: 81 uczestników;
- *Wyzwania środowiskowo-klimatyczne w ramach Wspólnej Polityki Rolnej po 2022 roku* – 2022 r.: 89 uczestników;

- działalność informacyjna i porady indywidualne:

- *Realizacja zadań wynikających z programów rolnośrodowiskowych oraz programów działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych* – 2022 r.: 414 informacji.

Ponadto WMODR w Olsztynie publikował artykuły, umieszczał informacje na stronie internetowej, sporządzał plany działalności rolnośrodowiskowej, a także przyjmował wnioski o płatność w ramach działań rolno-środowiskowo-klimatycznych.

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa prowadziła nabór wniosków dotyczących działania 10 Działanie Rolno-Środowiskowo-Klimatyczne w ramach PROW 2014-2020. W 2021 roku rolnicy złożyli 6530 wniosków. Przyznano 112,51 mln zł. W 2022 roku rolnicy złożyli 7502 wniosków. Przyznano 116,93 mln zł (stan na dzień 19.06.2023 r.).

[GL.1.3.] Właściciele gruntów przystępujący do programów rolno-środowiskowo-klimatycznych mogli deklarować prowadzenie na swoich gospodarstwach działań zgrupowanych w 9 pakietach:

- Pakiet 1: Rolnictwo zrównoważone;
- Pakiet 2: Ochrona gleb i wód;
- Pakiet 3. Zachowanie sadów z tradycyjnymi odmianami drzew owocowych;
- Pakiet 4. Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach Natura 2000;
- Pakiet 5. Cenne siedliska poza obszarami Natura 2000;
- Pakiet 6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych w rolnictwie;
- Pakiet 7. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie;
- Pakiet 8. Ekstensywne użytkowania łąk i pastwisk;
- Pakiet 9. Retencjonowanie wody.

[GL.1.4.] Wprowadzanie do dokumentów planistycznych zapisów dotyczących ochrony gleb o najwyższych walorach produkcyjnych zadeklarowało 20%

ankietowanych samorządów gminnych. Zapisy takie uwzględniane były w planach zagospodarowania przestrzennego.

[GL.1.5.] W ramach swoich kompetencji Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Olsztynie wykonuje analizy gleb, roślin, płodów rolnych i leśnych, a także prowadzi bazę danych dotyczących zasobności gleb w azot i fosfor oraz zanieczyszczenia azotanami wód w profilu glebowym do 90 cm od powierzchni gruntu.

Za monitoring gleb jest także odpowiedzialny Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach w ramach podsystemu Państwowego Monitoringu Środowiska zatytułowanego „Monitoring chemizmu gleb ornych Polski”. Monitoring ma na celu obserwację zmian szerokiego zakresu cech gleb użytkowanych rolniczo, szczególnie właściwości chemicznych, zachodzących w określonych przedziałach czasu pod wpływem rolniczej i pozarolniczej działalności człowieka. W latach 2021-2022 na terenie województwa warmińsko-mazurskiego IUNG nie prowadził badań monitoringowych.

[GL.1.6.] Działania mające na celu przeciwdziałanie zasklepieniu gleb przez stosowanie odpowiednich rozwiązań przy planowaniu inwestycji (np. powierzchni półprzepuszczalnych), a także zapewnienie odpowiednich powierzchni biologicznie czynnych według danych pochodzących z ankiet było realizowane przez 17% samorządów gminnych.

[GL.1.7.] Zachowywanie zadrzewień śródpolnych, krzewów, oczek wodnych oraz terenów zielonych w celu przeciwdziałania erozji wodnej i wietrznej było zadeklarowane przez 57% ankietowanych gmin. Do najczęściej występujących działań należało: umieszczanie odpowiednich zaleceń w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, prowadzenie nasadzeń drzew i krzewów, informowanie rolników o korzyściach zachowania zadrzewień śródpolnych.

Nr zadania	Zadanie	Podmioty realizujące
Kierunek interwencji – GL.2. Rekultywacja oraz remediacja gleb		
GL.2.1.	Prowadzenie rejestru historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi oraz aktualizacja wykazów potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi	RDOŚ w Olsztynie
GL.2.2.	Remediacja gleb na terenach, na których stwierdzono zanieczyszczenia w powierzchni ziemi	sprawca zanieczyszczenia, właściciele gruntów, RDOŚ w Olsztynie
GL.2.3.	Rekultywacja gruntów zdegradowanych i zdewastowanych, w kierunku rolnym, leśnym lub innym	właściciele gruntów zdegradowanych i zdewastowanych, powiaty, gminy

[GL.2.1.] Prowadzenie rejestru historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi zgodnie z art. 101c ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* stanowi zadanie Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, natomiast zgodnie z art. 101d ust. 8 tej ustawy, starosta dokonuje aktualizacji wykazu potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi raz na 2 lata.

Regionalny dyrektor ochrony środowiska, w drodze decyzji skierowanej do władającego powierzchnią ziemi, dokonuje do rejestru wpisu o potencjalnym historycznym zanieczyszczeniu powierzchni ziemi, nie później niż w terminie 6 miesięcy od dnia otrzymania odpowiednio: wykazu, sporządzonego przez starostę, aktualizacji tego wykazu lub zgłoszenia władającego powierzchnią ziemi (art. 101c ust. 3 Poś). RDOŚ aktualizuje i uzupełnia rejestr.

W latach 2021-2022 Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Olsztynie wydał 22 decyzje o wpisie do rejestru historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi informacji o potencjalnym historycznym zanieczyszczeniu powierzchni ziemi.

Na potrzeby aktualizacji rejestru – w celu potwierdzenia lub wykluczenia historycznego zanieczyszczenia powierzchni ziemi – RDOŚ w Olsztynie przeprowadził wstępne badania zanieczyszczenia gleby i ziemi. Zgodnie bowiem z art. 101g Poś regionalny dyrektor ochrony środowiska może wykonać badania gleby i ziemi na działce pozostającej we władaniu osób fizycznych w celu potwierdzenia historycznego zanieczyszczenia powierzchni ziemi. Badaniami objęto nieruchomości położone w pięciu różnych lokalizacjach.

[GL.2.2.] W latach 2021-2022 Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Olsztynie wydał – zgodnie z art. 101l ust. 4 Poś, 8 decyzji ustalających plany remediacji historycznego zanieczyszczenia powierzchni ziemi oraz 2 decyzje ustalające plan remediacji dla szkody w środowisku w powierzchni ziemi – zgodnie z art. 13 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. *o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie*.

[GL.2.3.] Zasady ochrony gruntów rolnych i leśnych oraz rekultywacji i poprawiania wartości użytkowej gruntów reguluje ustawa *o ochronie gruntów rolnych i leśnych*. Organem właściwym w sprawach ochrony gruntów rolnych jest starosta, a gruntów leśnych - dyrektor regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych, z wyjątkiem obszarów parków narodowych, gdzie właściwym jest dyrektor parku. W latach 2021-2022 41% ankietowanych starostw powiatowych realizowało

działania w tym zakresie, w tym np.: prowadzenie kontroli wykonywania obowiązku rekultywacji terenów po eksploatacji złóż kruszywa naturalnego oraz wydawanie decyzji w sprawie zmiany kierunku i terminu rekultywacji. Lasy Państwowe prowadziły zalesienia sztuczne lub też poprzez uznanie sukcesji naturalnej. Dokonywane były ponadto rekultywacje na cele przyrodnicze terenów zdegradowanych.

Nr zadania	Zadanie	Podmioty realizujące
Kierunek interwencji – GL.3. Ochrona przed osuwiskami oraz monitoring		
GL.3.1.	Monitoring terenów osuwiskowych	powiaty, PIG-PIB
GL.3.2.	Zabezpieczanie istniejących osuwisk z uwzględnieniem walorów przyrodniczych i krajobrazowych	właściciele gruntów
GL.3.3.	Uwzględnianie osuwisk oraz obszarów narażonych na ruchy masowe w aktualizowanych dokumentach planistycznych	gminy

[GL.3.1.] Państwowy Instytut Geologiczny w ramach monitoringu osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2021-22 nie prowadził żadnych pomiarów. Działania w tym zakresie prowadziło natomiast 35% ankietowanych starostw powiatowych. Działania te koncentrowały się na lokalizacji miejsc zagrożonych ruchami masowymi ziemi i wprowadzaniu danych do rejestru osuwisk, a także monitoringiem stabilności potencjalnych obszarów osuwiskowych.

[GL.3.2.] W analizowanym okresie nie zaistniała potrzeba zabezpieczania istniejących osuwisk.

[GL.3.3.] Na uwzględnianie osuwisk oraz obszarów narażonych na ruchy masowe w aktualizowanych dokumentach planistycznych wskazało 13% ankietowanych gmin. Należy jednak podkreślić, że w większości gmin takie obszary nie są zlokalizowane, a ponadto część gmin w analizowanym okresie nie aktualizowała dokumentów planistycznych.

3.8. Obszar interwencji 8: Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

Dla obszaru interwencji 8 – **Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów** przy monitorowaniu stopnia realizacji *Programu* określono 1 cel:

- Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, uwzględniając zrównoważony rozwój województwa warmińsko-mazurskiego.

3.8.1. Cel: Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, uwzględniając zrównoważony rozwój województwa warmińsko-mazurskiego

Wskaźniki	Jednostka miary / źródło danych	Wartość wskaźnika w 2019 r. (*lub 2018 r.)	Wartość wskaźnika na koniec 2022 r. (lub okres badań)	Oczekiwana wartość wskaźnika w 2024 r.	Oczekiwana wartość wskaźnika w 2030 r.	Oczekiwany trend w wyniku realizacji POŚ
masa unieszkodliwionych odpadów zawierających azbest	Mg / baza azbestowa	33 630,29	57 487,043	-	204 651,85	↑
masa wytworzonych odpadów komunalnych na 1 mieszkańca	kg/M / Sprawozdanie Marszałka WWM	308	323	306	305	↔
masa odebranych odpadów komunalnych ogółem	Mg / Sprawozdanie Marszałka WWM	342 497,49	256 771,39	345 000,00	350 000,00	↑
liczba „dzikich wysypisk”	szt. / GUS	15*	25	10	0	↓

Zmiana pozytywna	Brak zmian	Zmiana negatywna
------------------	------------	------------------

Masa unieszkodliwionych odpadów zawierających azbest w 2022 r. wyniosła 57 487,043 Mg, a zatem niemal dwa razy więcej niż w roku 2019, stanowiąc tym samym odpowiedni postęp w kierunku osiągnięcia docelowej wartości w roku 2030.

Masa wytworzonych odpadów komunalnych na jednego mieszkańca wzrosła z 308 kg/M w 2019 r. do 323 kg/M w 2022 r., co stanowi niekorzystną zmianę.

Wyraźnemu zmniejszeniu uległa masa odebranych niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych (masa odebranych odpadów komunalnych o kodzie 20 03 01) – z 342 497,49 Mg w 2019 r. do 256 771,39 Mg w 2022 r.

Zaobserwowano także znaczny wzrost odnotowanych „dzikich wysypisk”. W 2018 r. na terenie województwa warmińsko-mazurskiego stwierdzono ich 15, natomiast w 2022 r. aż 25. Analizując wartości dla poszczególnych lat (2019 r. – 18,

2020 r. – 20, 2021 r. – 20) można zauważyć niekorzystną tendencję wzrostową tego wskaźnika.

Nr zadania	Zadanie	Podmioty realizujące
Kierunek interwencji – GO.1. Monitorowanie gospodarki odpadami i kontrola postępowania z frakcją odpadów komunalnych wysortowywaną ze strumienia niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych		
GO.1.1.	Opracowanie aktualizacji Wojewódzkiego planu gospodarki odpadami	Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego
GO.1.2.	Opracowanie sprawozdania z realizacji WPGO	Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego

[GO.1.1.] W ramach opracowywania aktualizacji wojewódzkiego planu gospodarki odpadami 12 kwietnia 2022 r. miało miejsce powołanie grupy roboczej do spraw opracowania projektu *Planu gospodarki odpadami dla województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2023-2028* przez Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, w której skład weszli przedstawiciele jednostek samorządowych, organów ochrony środowiska, uczelni, instytucji i przedsiębiorców działających w dziedzinie zapobiegania powstawaniu odpadów i gospodarki odpadami na terenie województwa warmińsko-mazurskiego. Odbywały się spotkania grupy celem wymiany doświadczeń i wypracowania wspólnych celów, a także przegląd i analiza danych. Aby zapewnić możliwość udziału społeczeństwa w opracowaniu projektu, 28 listopada 2022 r. Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego podał do publicznej wiadomości informację o przystąpieniu do opracowania projektu zaktualizowanego wojewódzkiego planu gospodarki odpadami, tj. dokumentu pn. „Plan gospodarki odpadami dla województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2023-2028”.

[GO.1.2.] W latach 2021-2022 nie opracowywano sprawozdania z realizacji WPGO. Sprawozdanie obejmujące lata 2020-2022, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o *odpadach* zostało opracowane w 2023 r.

Nr zadania	Zadanie	Podmioty realizujące
Kierunek interwencji – GO.2. Gospodarka odpadami zawierającymi azbest		
GO.2.1.	Sukcesywne usuwanie wyrobów zawierających azbest	gminy, właściciele nieruchomości, na których znajdują się wyroby zawierające azbest
GO.2.2.	Prowadzenie i aktualizacja rejestru wyrobów zawierających azbest	Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego, gminy

[GO.2.1.] Wskaźniki wskazują na postępy w sukcesywnym usuwaniu wyrobów zawierających azbest. Spośród ankietowanych gmin 63% wskazało na realizację tego zadania. W celu usuwania azbestu pozyskiwano środki finansowe

z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie. Część gmin prowadziła ponadto własne programy dofinansowania transportu i unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest.

[GO.2.2.] Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego prowadził bieżącą aktualizację wpisów w Bazie Azbestowej poprzez wprowadzanie danych na podstawie złożonych w ustawowym terminie informacji przez podmioty do tego zobowiązane. Ponadto dokonywano analizy i weryfikacji wpisów w Bazie oraz wysyłki wezwań do złożenia informacji o wyrobach zawierających azbest do podmiotów zobowiązanych, które takiej informacji nie złożyły w terminie. W tym zakresie Marszałek prowadził stałą współpracę z gminami.

Przedstawiciele Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie brali także udział w posiedzeniach Rady Programowej Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032.

Nr zadania	Zadanie	Podmioty realizujące
Kierunek interwencji – GO.3. Zapobieganie powstawaniu odpadów		
GO.3.1.	Rozwój gospodarki obiegu zamkniętego (cyrkularnej) w województwie, w tym tworzenie i utrzymanie punktów napraw i ponownego użycia produktów lub części produktów niebędących odpadami	gminy, zarządzający instalacjami, podmioty ekonomii społecznej
GO.3.2.	Działania ukierunkowane na niemarnowanie żywności	gminy, organizacje pozarządowe
GO.3.3.	Działania edukacyjne w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów oraz właściwego postępowania z odpadami (w tym odpadami żywności i innymi odpadami ulegającymi biodegradacji)	Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego, gminy, organizacje pozarządowe

[GO.3.1.] Jedynie 6% samorządów gminnych wskazało na rozwój gospodarki obiegu zamkniętego (cyrkularnej), w tym tworzenie i utrzymanie punktów napraw i ponownego użycia produktów lub części produktów niebędących odpadami, przy czym w większości gmin realizacja tego działania koncentrowała się na usprawnieniu systemu recyklingu odpadów.

[GO.3.2.] Za sprawą organizacji pozarządowych jak np. Bank Żywności i Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom i Rodzinie „Arka”, jak również przez własne starania gmin (16% ankietowanych gmin zadeklarowało podejmowanie działań) prowadzone były liczne działania mające na celu niemarnowanie żywności. Najczęstszymi praktykami było tworzenie jadłodielni oraz lodówek społecznych, do których można przekazywać jedzenie dla potrzebujących. Ponadto prowadzono

szereg działań edukacyjnych zachęcających m.in. do odpowiedzialnych zakupów artykułów spożywczych.

[GO.3.3.] Działania edukacyjne w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów oraz właściwego postępowania z odpadami (w tym odpadami żywności i innymi odpadami ulegającymi biodegradacji) realizowane były przez 81% ankietowanych gmin. Organizowane były konkursy, akcje sprzątnięcia świata, realizowane materiały edukacyjne, prowadzone kampanie w mediach oraz edukacja szkolna.

Nr zadania	Zadanie	Podmioty realizujące
Kierunek interwencji – GO.4. Doskonalenie systemu gospodarowania odpadami		
GO.4.1.	Zagospodarowanie odpadów zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami	gminy, zarządzający instalacjami
GO.4.2.	Likwidacja „dzikich wysypisk” odpadów	gminy
GO.4.3.	Osiągnięcie poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów komunalnych z wyłączeniem odpadów budowlanych i rozbiórkowych w wysokości minimum 50% masy wytworzonych odpadów komunalnych w 2020 r. oraz 55% w 2025 r. i 60% w 2030 r.	gminy, zarządzający instalacjami
GO.4.4.	Zapobieganie powstawaniu i ograniczenie strat przy pożarach w miejscach gromadzenia odpadów palnych poprzez uzgadnianie warunków ochrony przeciwpożarowej oraz kontrolę tych miejsc	Komendanci Państwowej Straży Pożarnej

[GO.4.1.] Europejska hierarchia postępowania z odpadami odnosi się do 5 poziomów gospodarowania odpadami, wprowadzona została do porządku prawnego poprzez Dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE w sprawie odpadów. Kolejność działań uszeregowana od procesu najbardziej pożądanego do najmniej korzystnego:

1. Zapobieganie – zapobieganie i ograniczanie wytwarzania odpadów;
2. Ponowne użycie i przygotowanie do ponownego użycia – nadanie produktom drugiego życia, zanim staną się odpadami;
3. Recykling – każda operacja odzysku, w ramach której materiały odpadowe są ponownie przetwarzane na produkty, materiały lub substancje, zarówno do celów pierwotnych, jak i innych zastosowań. Obejmuje to kompostowanie, a nie obejmuje spalania;
4. Odzysk – odzyskanie energii z odpadów, o ile i tylko w takim zakresie, w jakim są to najbardziej ekologiczne z dostępnych metod;
5. Unieszkodliwianie – procesy usuwania odpadów, takie jak składowanie, spalanie, piroliza, zgazowanie i inne ostateczne rozwiązania.

Zagospodarowanie odpadów zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami realizowane było głównie za sprawą doskonalenia systemu segregacji i recyklingu powstających odpadów. Ponadto poprzez działania edukacyjne szerzono świadomość społeczną dotyczącą istotności ograniczania wytwarzania odpadów. Realizację zadania zadeklarowało 82% ankietowanych gmin.

[GO.4.2.] Likwidacja „dzikich wysypisk” odpadów realizowana była na bieżąco po zgłoszeniach stwierdzenia takich przypadków. Likwidacji takich wysypisk dokonywano w 50% gmin.

[GO.4.3.] Zadanie dotyczące osiągnięcia poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów komunalnych z wyłączeniem odpadów budowlanych i rozbiórkowych w wysokości minimum 50% masy wytworzonych odpadów komunalnych w 2020 r. oraz 55% w 2025 r. i 60% w 2030 r. w analizowanym okresie okazało się zbyt trudne do zrealizowania dla zdecydowanej większości gmin. Deklarowane przez samorzady poziomy recyklingu w latach 2021 i 2022 wynosiły najczęściej między 20% a 30%.

[GO.4.4.] Państwowa Straż Pożarna w ramach zapobiegania powstawaniu i ograniczania strat przy pożarach w miejscach gromadzenia odpadów palnych prowadziła bieżące kontrole składowisk odpadów.

3.9. Obszar interwencji 9: Zasoby przyrodnicze

Dla obszaru interwencji 9 – **Zasoby przyrodnicze** przy monitorowaniu stopnia realizacji *Programu* określono 3 cele:

- Ochrona różnorodności biologicznej oraz krajobrazowej,
- Prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej,
- Zwiększanie lesistości.

3.9.1. Cel: Ochrona różnorodności biologicznej oraz krajobrazowej

Wskaźniki	Jednostka miary / źródło danych	Wartość wskaźnika w 2019 r. (*lub 2018 r.)	Wartość wskaźnika na koniec 2022 r. (lub okres badań)	Oczekiwana wartość wskaźnika w 2024 r.	Oczekiwana wartość wskaźnika w 2030 r.	Oczekiwany trend w wyniku realizacji POŚ
liczba ustanowionych planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000	szt. / RDOŚ w Olsztynie	38	43	50	60	↑
liczba ustanowionych planów ochrony dla parków krajobrazowych	szt. / dyrekcje parków krajobrazowych	5	4	6	7	↑
liczba opracowanych planów ochrony dla rezerwatów przyrody	szt. / RDOŚ w Olsztynie	32	17	64	110	↑
liczba siedlisk przyrodniczych oraz gatunków objętych monitoringiem	szt./ha / RDOŚ w Olsztynie/ GIOŚ/ Urząd Morski w Gdyni/ dyrekcje parków krajobrazowych/ RDLP	-	ponad 100 ha siedlisk, ponad 15 gatunków	-	100 ha siedlisk, 15 gatunków	↑
liczba siedlisk przyrodniczych oraz gatunków objętych ochroną czynną	szt./ha / RDOŚ w Olsztynie/ GIOŚ/ Urząd Morski w Gdyni/ dyrekcje parków krajobrazowych/ RDLP	-	ponad 1000 ha siedlisk, ponad 10 gatunków	-	1000 ha siedlisk, 10 gatunków	↑
powierzchnia terenów zieleni (parki, zieleń uliczna, zieleńce, tereny zieleni osiedlowej)	ha / GUS	2 361,77	2 479,84	2 370,0	2 380,0	↑

Zmiana pozytywna	Brak zmian	Zmiana negatywna
------------------	------------	------------------

Do końca 2022 r. ustanowiono 43 plany zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000. Odnotowano tym samym satysfakcjonujący postęp w realizacji tego wskaźnika.

Spośród parków krajobrazowych będących pod nadzorem Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego Park Krajobrazowy Pojezierza Iławskiego i Welski Park Krajobrazowy nie posiadają aktualnego planu ochrony.

Liczba opracowanych planów ochrony dla rezerwatów przyrody spadła z 32 sztuk w 2019 r. do 17 sztuk na koniec roku 2022. Zmniejszenie wartości tego wskaźnika wynika z wygaśnięcia części z planów ochrony dla rezerwatów i pojawienia się potrzeby ich ponownego opracowania.

Z uwagi na szeroki zakres prowadzonych przez różne podmioty działań dotyczących liczby siedlisk przyrodniczych i gatunków objętych monitoringiem oraz ochroną czynną, a także nierzadko pokrywające się obszary ich aktywności oraz gatunki objęte monitoringiem lub działaniami zmierzającymi do zapewnienia im ochrony czynnej, nie da się wskazać miarodajnych wyników dla tego wskaźnika. Po analizie zebranych danych można natomiast stwierdzić, że z pewnością zakres działań przekracza oczekiwaną wartość wskaźnika. Wśród prowadzonych działań wymienić można m.in.:

- Monitoring siedlisk chronionych ślimaków, obserwacje terenowe raka szlachetnego oraz monitoring roślin chronionych prowadzony przez Zespół Parków Krajobrazowych Pojezierza Ławskiego i Wzgórz Dylewskich;
- Monitoring zimujących ptaków wodnych, monitoring gniazd bociana białego, monitoring ptaków drapieżnych; monitoring przelotnych ptaków wodnych prowadzony przez Welski Park Krajobrazowy;
- Monitoring zimowy nietoperzy prowadzony przez Park Krajobrazowy Puszczy Rominckiej;
- Bieżący monitoring siedlisk i gatunków przez PGL Lasy Państwowe, jak również prowadzenie działań mających na celu poprawę liczebności gatunków objętych ochroną czynną poprzez np. projekty „Czynna ochrona cietrzewia na gruntach w zarządzie Lasów Państwowych w Polsce”, „Kompleksowa ochrona żubra w Polsce”;
- Obejmowanie prawną ochroną obszarów o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych przez Regionalną Dyрекcją Ochrony Środowiska w Olsztynie – np. ustanawianie obszarów Natura 2000.

Powierzchnia terenów zieleni obejmująca parki spacerowo-wypoczynkowe, zieleń uliczną, zieleńce oraz tereny zieleni osiedlowej wzrosła z 2361,77 ha w 2019 r. do 2479,84 ha, tym samym wyraźnie przekroczyła powierzchnię oczekiwaną w 2024 r. i w 2030 r.

Nr zadania	Zadanie	Podmioty realizujące
Kierunek interwencji – ZP.1. Zarządzanie zasobami przyrody i krajobrazu		
ZP.1.1.	Kontynuacja prac nad opracowaniem i zatwierdzeniem planów zadań ochronnych i planów ochrony dla obszarów Natura 2000	sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000
ZP.1.2.	Kontynuacja prac nad opracowaniem i zatwierdzeniem planów ochrony dla parków krajobrazowych	Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, dyrekcje parków krajobrazowych
ZP.1.3.	Kontynuacja prac nad opracowaniem i zatwierdzeniem planów ochrony dla rezerwatów przyrody	RDOŚ w Olsztynie
ZP.1.4.	Opracowanie audytu krajobrazowego województwa	Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego (WMBPP)
ZP.1.5.	Zapewnienie właściwej ochrony różnorodności biologicznej oraz walorów krajobrazowych w planowaniu przestrzennym, ze szczególnym uwzględnieniem korytarzy ekologicznych poprzez adekwatne zapisy w planach zagospodarowania przestrzennego lub/i decyzjach o warunkach zabudowy	Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego (WMBPP), gminy
ZP.1.6.	Określenie pojemności turystycznej dla obszarów cennych przyrodniczo	dyrekcje parków krajobrazowych, PGL LP, RDOŚ w Olsztynie, gminy, powiaty
ZP.1.7.	Ukierunkowanie ruchu turystycznego na obszarach cennych przyrodniczo z uwzględnieniem ich pojemności turystycznej oraz budowa i modernizacja obiektów infrastruktury turystycznej	dyrekcje parków krajobrazowych, PGL LP, RDOŚ w Olsztynie, gminy, powiaty, organizacje turystyczne
ZP.1.8.	Inwentaryzacja zasobów przyrodniczych, a także prowadzenie i aktualizacja baz danych informacji o zasobach przyrodniczych	dyrekcje parków krajobrazowych, PGL LP, RDOŚ w Olsztynie, gminy, powiaty
ZP.1.9.	Obejmowanie prawną ochroną obszarów o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych	Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego (w zakresie OCHK i parków krajobrazowych), Ministerstwo Środowiska, RDOŚ w Olsztynie, gminy
ZP.1.10.	Weryfikacja granic, celów i przedmiotów ochrony w powołanych formach ochrony przyrody	Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Ministerstwo Środowiska, RDOŚ w Olsztynie, gminy, parki krajobrazowe
ZP.1.11.	Monitoring obszarów chronionych oraz siedlisk przyrodniczych i gatunków	dyrekcje parków krajobrazowych, PGL LP, RDOŚ w Olsztynie, gminy, powiaty, GIOŚ, jednostki badawcze, organizacje pozarządowe

[ZP.1.1.] W okresie od 2017 r. do 2022 r. Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Olsztynie uczestniczyła w projekcie nr POIS.02.04.00-00-0193/16 pn. „Opracowanie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000”. W ramach jego realizacji opracowano dokumentację planów zadań ochronnych dla 12 obszarów Natura 2000 położonych w województwie.

W latach 2021-2022 RDOŚ w Olsztynie ustanowił 5 planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000:

- Zarządzeniem z dnia 21 kwietnia 2021 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Góra Dębowa koło Mławy PLH280057;

- Zarządzeniem z dnia 2 czerwca 2022 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Gierłoż PLH280002;
- Zarządzeniem z dnia 22 czerwca 2022 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Doliny Erozyjne Wysoczyzny Elbląskiej PLH280029;
- Zarządzeniem z dnia 2 grudnia 2022 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Torfowisko Zocie PLH280037;
- Zarządzeniem z dnia 21 grudnia 2022 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Jezioro Karaś PLH280003.

W tym okresie nie wprowadzono zmian do wcześniej ustanowionych planów zadań ochronnych.

[ZP.1.2.] Mazurski Park Krajobrazowy, Park Krajobrazowy Puszczy Rominckiej, Park Krajobrazowy Wysoczyzny Elbląskiej oraz Park Krajobrazowy Wzgórz Dylewskich mają opracowane i zatwierdzone plany ochrony. Nie ma go Park Krajobrazowy Pojezierza Iławskiego oraz Welski Park Krajobrazowy. W Welskim Parku Krajobrazowym przeprowadzone było rozeznanie cenowe co do kosztów wykonania planu ochrony. Ponadto corocznie prowadzone są tam inwentaryzacje i monitoringi zasobów przyrodniczych, co będzie przydatne do opracowania planu ochrony w przyszłości. Dodatkowo prowadzono przygotowania do modernizacji przebiegu szlaków turystycznych na terenie Parku, co także jest częścią przyszłego planu ochrony.

[ZP.1.3.] Od 2019 r. RDOŚ w Olsztynie realizował projekt pn. „Opracowanie planów ochrony dla rezerwatów przyrody w województwie warmińsko-mazurskim” w ramach realizacji umowy Nr 405/2019/Wn14/OP-IN/D zawartej z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Celem realizacji projektu było powstanie 20 planów ochrony dla rezerwatów przyrody położonych w województwie. W 2021 r. opracowano 6 planów ochrony, a w 2022 r. opracowano 7 takich dokumentów planistycznych. W 2022 r. ponadto ustanowiono zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie 6 planów ochrony (dotyczy to planów ochrony opracowanych w 2021 r.).

[ZP.1.4.] Zgodnie z art. 38b ustawy o *planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* audyt krajobrazowy sporządza zarząd województwa. Do realizacji zadania zostało wskazane Warmińsko-Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego w Olsztynie. W analizowanym okresie trwały prace nad

sporządzeniem projektu audytu krajobrazowego województwa warmińsko-mazurskiego.

[ZP.1.5.] Zapewnienie właściwej ochrony różnorodności biologicznej oraz walorów krajobrazowych w planowaniu przestrzennym województwa warmińsko-mazurskiego realizowane było przez wyznaczenie w *Planie zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego* (Dz. Urz. Woj. W-M z 2018, poz. 4173) regionalnej sieci korytarzy ekologicznych oraz określenie kierunków, zasad i działań w zakresie ochrony różnorodności biologicznej oraz walorów krajobrazowych.

W opracowywanych przez samorządy gminne miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego uwzględniana była właściwa ochrona różnorodności biologicznej oraz walorów krajobrazowych, ze szczególnym uwzględnieniem korytarzy ekologicznych. Ponadto gminy wskazywały, że ochrona zasobów przyrodniczych, nie tylko zieleni urządzonej, ale także form ochrony przyrody, prowadzona była także na poziomie decyzji środowiskowych wydawanych we współpracy z RDOŚ w Olsztynie.

[ZP.1.6.] Określania pojemności turystycznej dla obszarów cennych przyrodniczo dokonywano w 2021 r. w ramach realizacji projektu pn. „Podniesienie standardu bazy technicznej i wyposażenia parków krajobrazowych województwa warmińsko-mazurskiego”. Parki krajobrazowe województwa warmińsko-mazurskiego gromadziły dane dotyczące liczby osób korzystających z podniesionego standardu bazy technicznej i wyposażenia oraz ze ścieżek rowerowych i szlaków turystycznych objętych projektem.

[ZP.1.7.] Do realizacji zadania dotyczącego ukierunkowania ruchu turystycznego na obszarach cennych przyrodniczo z uwzględnieniem ich pojemności turystycznej oraz budowy i modernizacji obiektów infrastruktury turystycznej w znacznym stopniu przyczynił się zakończony w 2021 r. projekt pn. „Podniesienie standardu bazy technicznej i wyposażenia parków krajobrazowych województwa warmińsko-mazurskiego”, którego beneficjentem było Województwo Warmińsko-Mazurskie, a wdrażany był przez parki krajobrazowe województwa warmińsko-mazurskiego oraz Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. W ramach projektu dokonano rozbudowy bazy edukacyjnej i infrastruktury służącej turystyce aktywnej, zagospodarowano brzegi jezior i wyeksponowano miejsca widokowe, a także prowadzono działania

edukacyjno-promocyjne dotyczące walorów przyrodniczo-kulturowych województwa. W ramach projektu powstało m.in.: 7 wież widokowych, 3 pomosty, 19 wiat, 2 parkingi oraz 5 ścieżek przyrodniczych.

W 2021 r. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Olsztynie zarządzeniem nr 2 i nr 3 z dnia 12 lutego 2021 r. wyznaczył szlaki do ruchu pieszego na obszarze rezerwatów przyrody "Królewska Sosna" i „Zakręt”, natomiast w 2022 r. zarządzeniem nr 30 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 23 maja 2022 r. został wyznaczony szlak do ruchu pieszego na terenie rezerwatu przyrody „Pupy”.

Liczne działania realizowane były ponadto przez PGL Lasy Państwowe, w tym tworzenie i utrzymywanie miejsc postoju pojazdów, ścieżek edukacyjnych czy szlaków pieszo-rowerowych. Ważnym działaniem było także uruchomienie projektu „Zanocuj w lesie”, dzięki któremu Lasy Państwowe udostępniły do dyspozycji miłośników bushcraftu i surwiwalu ponad 600 tysięcy hektarów w 425 nadleśnictwach, umożliwiając tym samym legalne nocowanie w lesie w wyznaczonych miejscach.

[ZP.1.8. i ZP.1.11.] Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Olsztynie prowadziła inwentaryzacje cennych gatunków roślin i zwierząt oraz siedlisk przyrodniczych, będących przedmiotami ochrony obszarów Natura 2000, wynikające z planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 w ramach projektu pn. „Inwentaryzacja cennych siedlisk przyrodniczych kraju, gatunków występujących w ich obrębie oraz stworzenie Banku Danych o Zasobach Przyrodniczych”. Ponadto prowadzone były inwentaryzacje siedlisk torfowiskowych wraz z zaplanowaniem działań ochronnych w ramach projektu pn. „Ochrona siedlisk i gatunków terenów nieleśnych zależnych od wód”. W 2021 r. przeprowadzono działania z zakresu uzupełnienia stanu wiedzy – obejmowały inwentaryzację gatunków roślin, zwierząt i ptaków oraz siedlisk przyrodniczych dla kilkudziesięciu przedmiotów ochrony na 10 obszarach Natura 2000. Zrealizowano także działania z zakresu ochrony czynnej w obrębie siedlisk torfowiskowych na 4 obszarach Natura 2000.

PGL Lasy Państwowe corocznie uzupełnia opis taksacyjny lasu w bazie SILP (System Informatyczny Lasów Państwowych) o nowo odkryte stanowiska roślin chronionych, a także uzupełniane są dane o zasiedleniu gniazd w strefach ochronnych ptaków. W miarę potrzeb aktualizowany był także wykaz pomników

przyrody, a ewentualne zmiany były również wprowadzane w bazie SILP. Ponadto zgodnie z zapisami Instrukcji Ochrony Lasu prowadzony był coroczny monitoring wybranych form ochrony przyrody: rezerwatów przyrody, pomników przyrody, stanowisk roślin i zwierząt chronionych, ze szczególnym uwzględnieniem ptaków objętych ochroną strefową. IOL zobowiązuje również do prowadzenia obserwacji przyrodniczych dotyczących grzybów, roślin, zwierząt i siedlisk w obszarach Natura 2000 i informowania organu nadzorującego o zauważonych niepokojących zjawiskach i zagrożeniach.

W monitoring i inwentaryzację siedlisk przyrodniczych, stanowisk roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową oraz ich siedlisk, a także zasługujących na ochronę składników przyrody nieożywionej zaangażowane były aktywnie parki krajobrazowe województwa warmińsko-mazurskiego.

GIOŚ prowadzi monitoring ptaków, gatunków i siedlisk przyrodniczych oraz morskich zgodnie z Programem Państwowego Monitoringu Środowiska.

Bazę danych informacji o zasobach przyrodniczych (Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody) prowadzi Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska.

Spośród ankietowanych gmin 30% wskazało na prowadzenie inwentaryzacji zasobów przyrodniczych, a 11% na prowadzenie monitoringu obszarów chronionych oraz siedlisk przyrodniczych i gatunków. Najczęstszym działaniem przez nie realizowanym była inwentaryzacja i ekspertyza pomników przyrody.

[ZP.1.9. i ZP.1.10.] Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego w latach 2021-2022 podjął następujące uchwały dotyczące obejmowania prawną ochroną parków krajobrazowych, w ramach których nastąpiła weryfikacja granic, celów i przedmiotów ochrony:

- Uchwała Nr XXV/394/21 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 23 marca 2021 r. w sprawie *Górznieńsko-Lidzbarskiego Parku Krajobrazowego*;
- Uchwała Nr XLIV/632/22 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 29 listopada 2022 r. w sprawie *Parku Krajobrazowego Pojezierza Iławskiego*, zastępując Rozporządzenie Nr 37 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 27 września 2005 r. w sprawie *Parku Krajobrazowego Pojezierza Iławskiego w części dotyczącej województwa warmińsko-mazurskiego* (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 140, poz. 1649, z późn. zm.);

- Uchwała Nr XLIV/635/22 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 29 listopada 2022 r. w sprawie *Mazurskiego Parku Krajobrazowego*, zastępując Rozporządzenie Nr 9 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 26 stycznia 2006 r. w sprawie *Mazurskiego Parku Krajobrazowego* (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 20 poz. 506);
- Uchwała Nr XLV/659/22 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie *Parku Krajobrazowego Puszczy Rominckiej*, zastępując Rozporządzenie Nr 35 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 27 września 2005 r. w sprawie *Parku Krajobrazowego Puszczy Rominckiej* (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 140, poz. 1647);
a także podjął następujące uchwały dotyczące obszarów chronionego krajobrazu, w ramach których nastąpiła weryfikacja granic, celów i przedmiotów ochrony:
 - Uchwała Nr XXVIII/437/21 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 29 czerwca 2021 r. w sprawie *Obszaru Chronionego Krajobrazu Wzgórz Dybowskich*;
 - Uchwała Nr XLIV/633/22 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 29 listopada 2022 r. w sprawie *Obszaru Chronionego Krajobrazu Pojezierza Iławskiego - część A i B*;
 - Uchwała Nr XLIV/634/22 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 29 listopada 2022 r. w sprawie *Obszaru Chronionego Krajobrazu Pojezierza Iławskiego – Wschód*;
 - Uchwała Nr XLIV/636/22 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 29 listopada 2022 r. w sprawie *Obszaru Chronionego Krajobrazu Otuliny Mazurskiego Parku Krajobrazowego – Zachód*;
 - Uchwała Nr XLIV/637/22 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 29 listopada 2022 r. w sprawie *Obszaru Chronionego Krajobrazu Otuliny Mazurskiego Parku Krajobrazowego – Wschód*;
 - Uchwała Nr XLIV/638/22 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 29 listopada 2022 r. w sprawie *Obszaru Chronionego Krajobrazu Otuliny Mazurskiego Parku Krajobrazowego - Szeroki Bór*;
 - Uchwała Nr XLIV/639/22 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 29 listopada 2022 r. w sprawie *Obszaru Chronionego Krajobrazu Otuliny Mazurskiego Parku Krajobrazowego - Ruciane-Nida*;

- Uchwała Nr XLIV/640/22 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 29 listopada 2022 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Otuliny Mazurskiego Parku Krajobrazowego – Kierwik;
- Uchwała Nr XLV/660/22 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Puszczy Rominckiej.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Olsztynie w analizowanym okresie nie uznał żadnego obszaru za rezerwat przyrody. Natomiast w 2020 r. RDOŚ w Olsztynie wystąpił do Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska o uznanie dwóch obszarów Natura 2000: Kirszniter PLH280059 i Sikory Juskie PLH280058, które na mocy uchwały Nr 5 Rady Ministrów z dnia 5 stycznia 2021 r. w sprawie wyrażenia zgody na przekazanie Komisji Europejskiej dokumentu „Lista zmian w sieci obszarów Natura 2000”, zostały przekazane KE. Obecnie posiadają status obszarów Natura 2000.

Nr zadania	Zadanie	Podmioty realizujące
Kierunek interwencji – ZP.2. Zachowanie lub przywrócenie właściwego stanu siedlisk i gatunków		
ZP.2.1.	Identyfikacja miejsc występowania oraz eliminacja gatunków inwazyjnych obcego pochodzenia	dyrekcje parków krajobrazowych, PGL LP, RDOŚ w Olsztynie, gminy, organizacje pozarządowe, właściciele i zarządcy nieruchomości
ZP.2.2.	Poprawa stanu siedlisk i gatunków – wdrażanie działań ochronnych	dyrekcje parków krajobrazowych, PGL LP, RDOŚ w Olsztynie, gminy, organizacje pozarządowe, właściciele i zarządcy nieruchomości
ZP.2.3.	Ochrona puli genowej ryb poprzez preferowanie zarybień materiałem pochodzącym z obszaru dorzecza	gospodarstwa rybackie, PZW
ZP.2.4.	Budowa platform gniazdowych dla bociana białego (<i>Ciconia ciconia</i>)	dyrekcje parków krajobrazowych, RDOŚ w Olsztynie, gminy, organizacje pozarządowe, właściciele i zarządcy nieruchomości
ZP.2.5.	Działania zwiększające retencję oraz wspierające zachowanie naturalnych warunków hydrologicznych na terenach podmokłych, w dolinach rzek oraz w jeziorach	dyrekcje parków krajobrazowych, PGL LP, RDOŚ w Olsztynie, gminy, organizacje pozarządowe, właściciele i zarządcy nieruchomości

[ZP.2.1.] W ramach identyfikacji miejsc występowania oraz eliminacji gatunków inwazyjnych obcego pochodzenia Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Olsztynie w opracowanym w 2021 r. planie ochrony dla rezerwatu przyrody „Ustnik” wskazała miejsca występowania barszczu Sosnowskiego *Heracleum sosnowskyi* i kolczurki klapowanej *Echinocystis lobata*.

PGL Lasy Państwowe przeprowadzało inwentaryzacje występowania inwazyjnych gatunków obcych roślin (np. barszcz Sosnowskiego, czeremcha

amerykańska, niecierpek drobnokwiatowy) i zwierząt (np. jenot), a także podejmowało działania w celu wyeliminowania tych gatunków ze środowiska.

Zwalczanie gatunków inwazyjnych zadeklarowało także 21% ankietowanych gmin. Tu także głównym zwalczanym gatunkiem był barszcz Sosnowskiego.

[ZP.2.2.] Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Olsztynie prowadziła wykaszanie runi wraz z siewkami i podrostami gatunków drzewiastych w celu stworzenia optymalnych warunków do rozwoju roślinności kserotermicznej na terenie rezerwatu przyrody „Kulka” w ramach obowiązujących zadań ochronnych (zarządzenie nr 43 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 30 lipca 2019 r. – okres obowiązywania 2019-2024).

PGL Lasy Państwowe realizowało szereg projektów, np.:

- „Kompleksowa ochrona żubra w Polsce”;
- „Czynna Ochrona Cietrzewia na gruntach w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe”;
- „Kompleksowy projekt ochrony gatunków i siedlisk przyrodniczych OPL”.

Wdrażanie działań ochronnych zmierzających do poprawy stanu siedlisk i gatunków należało także do zadań parków krajobrazowych województwa warmińsko-mazurskiego.

[ZP.2.3.] Ochrona puli genowej ryb poprzez preferowanie zarybień materiałem pochodzącym z obszaru dorzecza odbywała się m.in. dzięki wdrażaniu operatów rybackich, które wskazują m.in. sposób prowadzenia zarybień (gatunki, sortymenty i dawki materiału zarybieniowego) w obwodach rybackich. Zazwyczaj zawierają one również zapis o konieczności prowadzenia zarybień materiałem pochodzącym z obszaru tego samego dorzecza. Podejmowanie tego typu działań możliwe jest na podstawie decyzji administracyjnych na połów ryb w okresie ochronnym do celów zarybieniowych, które wydawane są przez Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Zgody na połów tarlaków udzielane są głównie w przypadku następujących gatunków ichtiofauny: szczupaka, sandacza, suma, pstrąga potokowego, siei i sielawy.

Polski Związek Wędkarski pozyskiwał tarlaki pstrąga potokowego z rzeki Pasłęki i przeprowadzał sztuczne tarła. Pozyskany wylęg pstrąga potokowego przeznaczony był do zarybień rzeki Pasłęki i jej dopływów.

[ZP.2.4.] W budowę platform gniazdowych dla bociana białego zaangażowanych było 19% ankietowanych gmin. Inwestycje często były

realizowane przez zakłady energetyczne, które montowały platformy dla bocianów na słupach energetycznych. Bocianami niezdolnymi do przetrwania na wolności zajmowały się Mazurski Park Krajobrazowy (w ramach Ośrodka Okresowej Rehabilitacji Bocianów w Krutyni) oraz organizacje pozarządowe prowadzące schroniska dla zwierząt i ośrodki rehabilitacji, m.in. Fundacja Albatros (Ośrodek Rehabilitacji Ptaków Dzikich w Bukwałdzie) oraz Fundacja Zwierzętom w Potrzebie (Ośrodek Okresowej Rehabilitacji Zwierząt Jelonki).

[ZP.2.5.] Do działań zwiększających retencję oraz wspierających zachowanie naturalnych warunków hydrologicznych na terenach podmokłych, w dolinach rzek oraz w jeziorach zalicza się m.in. realizacja przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w Olsztynie projektu pn. „Ochrona siedlisk i gatunków terenów nieleśnych zależnych od wód”, w ramach którego w 2021 r. wykonano prace hydrotechniczne w obszarze Natura 2000 Mazurskie Bagna PLH280054.

Lasy Państwowe pozostawiały bez użytkowania rębnych fragmentów drzewostanu wokół bagien, rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, ograniczały wykonywanie zrębów zupełnych na obszarach wodonośnych oraz utrzymywały i remontowały obiekty małej retencji.

Nr zadania	Zadanie	Podmioty realizujące
Kierunek interwencji – ZP.3. Ochrona oraz tworzenie zieleni na terenach zabudowanych		
ZP.3.1.	Tworzenie oraz modernizacja terenów zieleni, prace arborystyczne oraz konserwacja pomników przyrody	gminy, zarządcy nieruchomości
ZP.3.2.	Uwzględnienie w dokumentach planistycznych zachowania i powiększania terenów zielonych na obszarach zurbanizowanych	gminy

[ZP.3.1.] Realizację zadania „Tworzenie oraz modernizacja terenów zieleni, prace arborystyczne oraz konserwacja pomników przyrody” zadeklarowało 41% ankietowanych gmin. Na popularyzację tego działania ma mieć wpływ zainaugurowany w 2022 r. konkurs „Niebiesko-zielone granty dla Warmii i Mazur”, w ramach którego Samorząd Województwa udziela pomocy finansowej gminom w formie dotacji celowej na realizację ich zadań własnych zmierzających do poprawy jakości i stanu środowiska w celu podniesienia jakości życia mieszkańców regionu. Większość z trzynastu dofinansowanych w 2022 r. zadań dotyczyło zagospodarowania terenów zieleni, nasadzeń drzew, krzewów i kwiatów.

[ZP.3.2.] Samorządy gminne uwzględniały w dokumentach planistycznych zachowanie i powiększanie terenów zielonych na obszarach zurbanizowanych.

Realizację tego zadania zadeklarowało 41% gmin, co wynika z faktu, że duża część samorządów nie opracowywała w analizowanym okresie takich dokumentów.

Nr zadania	Zadanie	Podmioty realizujące
Kierunek interwencji – ZP.4. Ochrona walorów przyrodniczych i krajobrazowych terenów wiejskich		
ZP.4.1.	Zachowanie unikalnych form krajobrazu wiejskiego i kulturowego Warmii i Mazur w dokumentach planistycznych	Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego (WMBPP), gminy
ZP.4.2.	Zachowanie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych	gminy, właściciele gruntów, parki krajobrazowe
ZP.4.3.	Zachowanie alei przydrożnych drzew	gminy, właściciele gruntów, parki krajobrazowe
ZP.4.4.	Nasadenia drzew przy ulicach i drogach	Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego (Zarząd Dróg Wojewódzkich), gminy, zarządy dróg

[ZP.4.1.] W opracowywanym przez Warmińsko-Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego w Olsztynie projekcie *Audytu krajobrazowego województwa warmińsko-mazurskiego* uwzględnione mają zostać zagadnienia dotyczące problematyki zachowania unikalnych form krajobrazu wiejskiego i kulturowego Warmii i Mazur. Samorzady gminne czyniły starania, by w uchwalanych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ustalone były zasady ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego.

[ZP.4.2., ZP.4.3. i ZP.4.4.] Realizację działań związanych z zachowaniem zadrzewień i zakrzewień śródpolnych zadeklarowało 66% gmin, z zachowaniem alei przydrożnych drzew 67%, natomiast nasadenia drzew przy ulicach i drogach były prowadzone przez 83% gmin.

Nr zadania	Zadanie	Podmioty realizujące
Kierunek interwencji – ZP.5. Działania z zakresu pogłębiania i udostępniania wiedzy o zasobach przyrodniczych i walorach krajobrazowych województwa		
ZP.5.1.	Rozbudowa zaplecza dydaktycznego oraz infrastruktury służącej edukacji ekologicznej oraz ochronie walorów przyrodniczych i krajobrazowych	dyrekcje parków krajobrazowych, PGL LP, RDOŚ w Olsztynie, gminy, organizacje pozarządowe
ZP.5.2.	Prowadzenie działań o charakterze edukacyjnym i informacyjnym w zakresie ochrony przyrody	dyrekcje parków krajobrazowych, PGL LP, RDOŚ w Olsztynie, gminy, organizacje pozarządowe, placówki szkolne i przedszkolne

[ZP.5.1. i ZP.5.2.] Do rozbudowy zaplecza dydaktycznego oraz infrastruktury służącej edukacji ekologicznej oraz ochronie walorów przyrodniczych parków krajobrazowych przyczynił się wspomniany wcześniej zakończony w 2021 r. projekt pn. „Podniesienie standardu bazy technicznej i wyposażenia parków krajobrazowych województwa warmińsko-mazurskiego”. Wśród działań

dotyczących poprawy warunków prowadzenia edukacji ekologicznej były m.in. modernizacja Ośrodka Edukacji Przyrodniczo-Kulturowej wraz z ogrodem dydaktycznym w Krutyń, budowa modelu mrowiska przy siedzibie Welskiego Parku Krajobrazowego w Jeleniu, budowa wiat i pomostów edukacyjnych, budowa ścieżek edukacyjnych, opracowanie przewodników edukacyjno-promocyjnych, zakup instrumentów i urządzeń, a także literatury służących edukacji. Dzięki poczynionym inwestycjom pracownicy parków otrzymali lepsze narzędzia do prowadzenia działań o charakterze edukacyjnym.

Do działań realizowanych przez PGL Lasy Państwowe należało organizowanie licznych wydarzeń o charakterze edukacyjnym oraz prowadzenie spotkań nt. wiedzy o lesie dla grup przedszkolnych i szkolnych, jak również budowa wiat edukacyjnych, ogrodów edukacji leśnej, ścieżek edukacyjnych, doposażanie sal edukacyjnych.

Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego w ramach przyznawanych dofinansowań dla organizacji pozarządowych wspierał realizację zadań dotyczących prowadzenia edukacji ekologicznej.

3.9.2. Cel: Prowadzenie trwale zróżnicowanej gospodarki leśnej

Wskaźniki	Jednostka miary / źródło danych	Wartość wskaźnika w 2019 r. (*lub 2018 r.)	Wartość wskaźnika na koniec 2022 r. (lub okres badań)	Oczekiwana wartość wskaźnika w 2024 r.	Oczekiwana wartość wskaźnika w 2030 r.	Oczekiwany trend w wyniku realizacji POŚ
lesistość	% / GUS	31,7	31,8	-	32,0	

Zmiana pozytywna	Brak zmian	Zmiana negatywna
------------------	------------	------------------

Od początku prowadzenia przez Główny Urząd Statystyczny pomiarów lesistości dla województwa warmińsko-mazurskiego (tj. od 2002 r.) odnotowuje się stały wzrost tego wskaźnika. Pomiędzy 2019 r. a 2022 r. lesistość na terenie województwa wzrosła o kolejny 0,1 punktu procentowego do poziomu 31,8%. Jeśli trend ten zostanie utrzymany oczekiwana wartość wskaźnika w 2030 r. zostanie osiągnięta lub przekoczona.

Nr zadania	Zadanie	Podmioty realizujące
Kierunek interwencji – ZP.6. Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych		
ZP.6.1.	Opracowanie uproszczonych planów urządzenia lasu oraz inwentaryzacji stanu lasów dla lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa	powiaty
ZP.6.2.	Uwzględnianie w planach urządzenia lasu przebudowy drzewostanów monokulturowych, które są niezgodne z siedliskiem	PGL LP, powiaty, gminy, właściciele lasów prywatnych
ZP.6.3.	Monitoring lasów oraz badania reakcji drzewostanów na zmiany klimatyczne	PGL LP, GIOŚ, IBL, jednostki naukowobadawcze
ZP.6.4.	Realizacja działań zwiększających retencję na obszarach leśnych	PGL LP, właściciele lasów
ZP.6.5.	Inwestycje związane z ochroną przeciwpożarową lasu, m.in. rozwój systemów monitorowania zagrożenia pożarowego oraz infrastruktury przeciwpożarowej	PGL LP, gminy
ZP.6.6.	Zapobieganie powstawaniu i ograniczenie strat przy pożarach lasów poprzez utrzymanie dojazdów pożarowych i źródeł wody do celów przeciwpożarowych	Komendanci Powiatowi/Miejscy PSP, Warmińsko-Mazurski Komendant Wojewódzki PSP, powiaty, właściciele lasów prywatnych
ZP.6.7.	Uporządkowanie ewidencji gruntów zalesionych oraz zmiana klasyfikacji gruntów nieruchomości, objętych naturalną sukcesją leśną	powiaty, gminy

[ZP.6.1.] Zgodnie z art. 21 ustawy o lasach dla lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa, należących do osób fizycznych i wspólnot gruntowych sporządza się plan urządzenia lasu lub uproszczony plan urządzenia lasu (UPUL) na zlecenie właściwego miejscowo starosty, natomiast dla lasów innych właścicieli – na zlecenie i koszt tych właścicieli. Uproszczone plany urządzenia lasu to plany opracowywane dla lasu o obszarze co najmniej 10 ha, stanowiącego zwarty kompleks leśny, zawierające skrócony opis lasu i gruntów przeznaczonych do zalesienia oraz podstawowe zadania dotyczące gospodarki leśnej. Dla lasów nie będących w zarządzie Lasów Państwowych, o powierzchni mniejszej niż 10 ha wykonuje się inwentaryzację stanu lasu (ISL) w zakresie jeszcze bardziej ograniczonym niż to ma miejsce w przypadku uproszczonych planów urządzenia lasu.

W latach 2021-2022 uproszczone plany urządzenia lasu były sporządzane za zlecenie wymienionych poniżej starostw powiatowych:

- Powiat Bartoszycki;
- Powiat Działdowski;
- Powiat Elcki;
- Powiat Iławski;
- Powiat Szczycieński.

[ZP.6.2.] PGL Lasy Państwowe uwzględniały w planach urządzenia lasu przebudowę drzewostanów monokulturowych, które są niezgodne z siedliskiem. Zaplanowane cięcia rębne, tam gdzie potencjał siedliska jest właściwy,

wykonywane były rębiami złożonymi, dającymi możliwość wyhodowania zróżnicowanych wiekowo i gatunkowo drzewostanów. Ponadto uwzględniano wprowadzanie podsadzeń, prowadzenie cięć pielęgnacyjnych wspierających różnorodność gatunkową oraz uwzględniano wykorzystanie odnowienia naturalnego.

[ZP.6.3.] Monitoring lasów prowadzony był przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Olsztynie oraz PGL Lasy Państwowe. GIOŚ prowadził monitoring stanu zdrowotnego lasów na stałych powierzchniach obserwacyjnych I rzędu, II rzędu i jednej stałej powierzchni monitoringu intensywnego w Strzałowie zgodnie z Programem Państwowego Monitoringu Środowiska. Lasy Państwowe prowadziły bieżący całoroczny monitoring stanu drzewostanów oraz doraźne kontrole drzewostanów po wystąpieniu niekorzystnych zjawisk klimatycznych. Monitoring lasów prowadzony jest przez Lasy Państwowe w ramach Wielkoobszarowej Inwentaryzacji Stanu Lasów.

[ZP.6.4.] Do działań zwiększających retencję na obszarach leśnych realizowanych w latach 2021-2022 przez PGL Lasy Państwowe można zaliczyć:

- pozostawianie bez użytkowania rębnych fragmentów drzewostanu wokół bagien, rzek, jezior i innych zbiorników wodnych;
- modyfikację metod gospodarowania w celu utrzymania stałej szaty roślinnej w drzewostanach wodochronnych;
- odstąpienie od wszelkich działań gospodarczych w części drzewostanów wodochronnych.

[ZP.6.5. i ZP.6.6.] Za zapewnienie ochrony przeciwpożarowej lasów, tj. ograniczenie ryzyka powstawania pożarów oraz minimalizowanie potencjalnych ich skutków największą odpowiedzialność ponoszą Lasy Państwowe. W latach 2021-2022 zrealizowano inwestycje dotyczące m.in. budowy i przebudowy dojazdów pożarowych, budowy i przebudowy punktów czerpania wody, budowy dostrzegalni pożarowej, modernizacji punktów alarmowo-dyspozycyjnych, utrzymania łądowisk, a także zakupu i instalacji w terenie tablic informacyjnych, ostrzegawczych i edukacyjnych o tematyce ochrony przeciwpożarowej.

Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej prowadziła bieżącą współpracę z Lasami Państwowymi, np. w formie organizacji ćwiczeń mających na

celu sprawdzenie przejezdności dróg pożarowych oraz sprawności źródeł wody do celów przeciwpożarowych.

[ZP.6.7.] Porządkowanie ewidencji gruntów zalesionych oraz zmiana klasyfikacji gruntów nieruchomości, objętych naturalną sukcesją leśną dokonywane było przez opracowywanie uproszczonych planów urządzenia lasu.

3.9.3. Cel: Zwiększanie lesistości

Wskaźniki	Jednostka miary / źródło danych	Wartość wskaźnika w 2019 r. (*lub 2018 r.)	Wartość wskaźnika na koniec 2022 r. (lub okres badań)	Oczekiwana wartość wskaźnika w 2024 r.	Oczekiwana wartość wskaźnika w 2030 r.	Oczekiwany trend w wyniku realizacji POŚ
lesistość	% / GUS	31,7	31,8	-	32,0	

Zmiana pozytywna	Brak zmian	Zmiana negatywna
------------------	------------	------------------

Wskaźnik opisany przy celu 3.9.2. Prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej.

Nr zadania	Zadanie	Podmioty realizujące
Kierunek interwencji – ZP.7. Zwiększenie lesistości		
ZP.7.1.	Zalesianie gruntów z uwzględnieniem warunków siedliskowych i potrzeb różnorodności biologicznej	właściciele gruntów, PGL LP
ZP.7.2.	Zmiana klasyfikacji gruntów zalesionych oraz na których postępuje sukcesja naturalna	powiaty, właściciele gruntów
ZP.7.3.	Promowanie zalesień jako alternatywnego sposobu zagospodarowania nieużytków i gruntów nieprzydatnych rolniczo	ARiMR, ODR

[ZP.7.1.] Jednostki PGL Lasy Państwowe dokonywały zalesiania gruntów, zwłaszcza porolnych, w miarę zaistniałych potrzeb. Zalesianie odbywało się z uwzględnieniem warunków siedliskowych i potrzeb różnorodności biologicznej.

[ZP.7.2.] Zmiana klasyfikacji gruntów zalesionych oraz na których postępuje sukcesja naturalna w analizowanym okresie była przeprowadzana w 47% ankietowanych starostw powiatowych.

[ZP.7.3.] Promowanie zalesień jako alternatywnego sposobu zagospodarowania nieużytków i gruntów nieprzydatnych rolniczo realizowane było przez Warmińsko-Mazurski Oddział Regionalny Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz przez Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Olsztynie.

ARiMR prowadził nabór wniosków w ramach poddziałania „Wsparcie na zalesianie i tworzenie terenów zalesionych” z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. W Biurach Powiatowych Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Regionalnego ARiMR w 2021 roku rolnicy złożyli 6 wniosków o przyznanie wsparcia na zalesianie. Płatności przyznano dla 4 producentów na kwotę 19 190,06 zł. Dodatkowo w 2021 roku wypłacono płatności w zakresie premii pielęgnacyjnej oraz premii zalesieniowej dla spraw kontynuacyjnych w ramach spraw zalesieniowych z lat ubiegłych. Były to 1050 spraw na łączną kwotę 6,11 mln zł. W 2022 roku rolnicy złożyli 7 wniosków o przyznanie wsparcia na zalesianie jednak postępowania w tych sprawach nie zostały zakończone. Dodatkowo w 2022 roku wypłacono płatności w zakresie premii pielęgnacyjnej oraz premii zalesieniowej dla spraw kontynuacyjnych w ramach spraw zalesieniowych z lat ubiegłych. Było to 1024 spraw na łączną kwotę 5,92 mln zł.

WMODR w Olsztynie przyjmował wnioski o zalesianie i tworzenie terenu zalesionego (3 wnioski w 2021 r. i 3 wnioski w 2022 r.), a także zorganizował dziewięć szkoleń pn. „Agroleśnictwo – innowacyjne podejście do produkcji rolniczej w małych gospodarstwach”, w którym wzięło udział łącznie 282 osoby.

3.10. Obszar interwencji 10: Zagrożenia poważnymi awariami

Dla obszaru interwencji 10 – **Zagrożenia poważnymi awariami** przy monitorowaniu stopnia realizacji *Programu* określono 1 cel:

- Ograniczanie ryzyka wystąpienia poważnych awarii oraz minimalizacja ich skutków.

3.10.1. Cel: Ograniczanie ryzyka wystąpienia poważnych awarii oraz minimalizacja ich skutków

Wskaźniki	Jednostka miary / źródło danych	Wartość wskaźnika w 2019 r. (*lub 2018 r.)	Wartość wskaźnika na koniec 2022 r. (lub okres badań)	Oczekiwana wartość wskaźnika w 2024 r.	Oczekiwana wartość wskaźnika w 2030 r.	Oczekiwany trend w wyniku realizacji POŚ
liczba przypadków wystąpienia poważnych awarii (odpowiadających definicji zawartej w art. 3 pkt 23 ustawy POŚ)	szt. / WIOŚ w Olsztynie	1	1	0	0	

Zmiana pozytywna	Brak zmian	Zmiana negatywna
------------------	------------	------------------

W 2022 r. podobnie jak w 2019 r. zanotowano jedną poważną awarię zgodnie z definicją zawartą w art. 3 pkt 23 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – *Prawo ochrony środowiska*, która klasyfikuje takie wydarzenie jako „zdarzenie, w szczególności emisja, pożar lub eksplozja, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem”. W 2021 r. na terenie województwa warmińsko-mazurskiego takiego zdarzenia nie odnotowano.

Nr zadania	Zadanie	Podmioty realizujące
Kierunek interwencji – PAP.1. Zmniejszenie zagrożenia oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii		
PAP.1.1.	Prowadzenie działalności inspekcyjnej podmiotów gospodarczych o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii oraz potencjalnych sprawców awarii	WIOŚ w Olsztynie
PAP.1.2.	Prowadzenie i aktualizacja rejestru poważnych awarii oraz zakładów mogących powodować poważną awarię	WIOŚ w Olsztynie
PAP.1.3.	Sporządzanie zewnętrznych planów operacyjno-ratowniczych	PSP
PAP.1.4.	Badanie przyczyn oraz usuwanie skutków poważnych awarii przemysłowych	sprawcy awarii, PSP, WIOŚ w Olsztynie
PAP.1.5.	Poprawa technicznego wyposażenia służb WIOŚ, PWIS, PSP, OSP	powiaty, gminy, WIOŚ w Olsztynie, PWIS, PSP
PAP.1.6.	Opiniowanie nowych podmiotów, tj. zakładów o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnych awarii oraz innych zakładów mogących stwarzać ryzyko wystąpienia poważnych awarii	PSP, WIOŚ w Olsztynie
PAP.1.7.	Współpraca z Państwową Strażą Pożarną w zakresie opiniowania dokumentacji ZDR i ZZR	WIOŚ w Olsztynie
PAP.1.8.	Analiza dokumentów dotyczących MPZP w zakresie ZDR i ZZR	WIOŚ w Olsztynie

[[PAP.1.1.](#), [PAP.1.2.](#), [PAP.1.4.](#), [PAP.1.7.](#)] Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie oraz Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej w Olsztynie prowadzą na bieżąco rejestr zakładów o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnych awarii oraz potencjalnych sprawców awarii. W prowadzonym rejestrze na koniec 2022 roku zapisanych było: 64 zakłady, które mogą być pozostałymi potencjalnymi sprawcami poważnych awarii (PPSPA), 4 zakłady o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii (ZDR) i 6 zakładów zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZZR). Co roku są planowane i wykonywane kontrole ww. zakładów przez WIOŚ w Olsztynie.

Zakładami o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii (ZDR) oraz zakładami zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZZR) znajdującymi się w rejestrze zakładów potencjalnych sprawców poważnych awarii na terenie województwa warmińsko-mazurskiego na koniec 2022 r. były:

- 4 zakłady o dużym ryzyku wystąpienia poważnych awarii przemysłowych (ZDR) tj.
 - „Glob–Terminal” Sp. z o.o., Terminal Przeładunkowy w Braniewie, ul. Olsztyńska 5, 14-500 Braniewo, powiat braniewski;
 - „DragonGaz” Sp. z o.o., Rozlewnia Gazu Płynnego w Redakach, 14-240 Susz-Redaki, powiat iławski
 - Terminal Gazowy Chemikals – Chemikals Sp. z o.o. w Braniewie, Siedlisko 8, 14-500 Braniewo, powiat braniewski;
 - Michelin Polska Sp. z o.o., ul. Leonharda 9, 10-454 Olsztyn, powiat Miasto Olsztyn;
- 6 zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnych awarii przemysłowych (ZZR) tj.
 - Zdrowy Drób Sp. z o.o., ul. Jesienna 3, 10-370 Olsztyn, Ferma drobiu położona w Trękusku, Trękusek 11, 11-020 Klebark Wielki, gmina Purda, powiat olsztyński;
 - Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy w Olsztynie, Gazownia w Ełku, ul. Sportowa 1, 19-300 Ełk, powiat ełcki;
 - LOTOS Terminale S.A. Terminal Paliw w Gutkowie, Gutkowo 54, 11-041 Olsztyn, powiat olsztyński;
 - Barter S.A., Regionalne Centrum Dystrybucji Gazu LPG w Barczewie, ul. Zatorze 1, Barczewo, powiat olsztyński;
 - BLU-GAZ S.C., Agnieszka Struś, Ireneusz Młyński, Rozlewnia gazu płynnego, ul. Przemysłowa 3, 13-100 Nidzica, powiat nidzicki;
 - SAPERE Sp. z o.o. ul. Siemiątkowskiego 20, 06-540 Radzanów; Ferma Brojlerów w m. Niestoja, Niestoja, 13-200 Działdowo, powiat działdowski.

Podobnie jak w latach ubiegłych Warmińsko-Mazurski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska realizował zadania polegające na prowadzeniu kontroli zakładów dużego ryzyka (ZDR), zakładów zwiększonego ryzyka wystąpienia

poważnej awarii przemysłowej (ZZR) i zakładów które mogą być pozostałymi potencjalnymi sprawcami poważnych awarii (PPSPA). Baza Poważne Awarie GIOŚ jest uzupełniana po każdej kontroli ww. zakładów.

W zakresie opiniowania dokumentacji ZDR i ZZR Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie prowadzi stałą współpracę z Państwową Strażą Pożarną.

W 2021 r. nie wystąpiły zdarzenia o znamionach poważnych awarii. W roku 2022 wystąpiło jedno zdarzenie o znamionach poważnej awarii. Podczas zdarzenia drogowego, cysterna najechała na tył ciężarówki i uderzyła w bariery. W wyniku zdarzenia doszło do rozszczelnienia jednej z komór zbiornika i wycieku oleju napędowego na pas zieleni rozdzielający jezdnie. Do ziemi dostało się około 4000 kg oleju napędowego. Przyczyną był błąd ludzki – nie zachowanie ostrożności podczas jazdy, nieprawidłowy manewr wyprzedzania na drodze.

[PAP.1.3.] Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej w Olsztynie w latach 2021-2022 nie aktualizowała żadnych zewnętrznych planów operacyjno-ratowniczych dla zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnych awarii przemysłowych.

[PAP.1.5.] Rokrocznie dokonywane są inwestycje w poprawę wyposażenia technicznego służb WIOŚ, PWIS, PSP oraz OSP. Instytucje te dokonują inwestycji ze środków własnych, jak również otrzymują wsparcie finansowe i rzeczowe od innych podmiotów, np. od samorządów.

Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej w Olsztynie na bieżąco uzupełniała braki sprzętowe w jednostkach ochrony przeciwpożarowej i specjalistycznych grupach ratownictwa chemiczno-ekologicznego. Do poważniejszych zakupów dokonanych przez Państwową Straż Pożarną i ochotnicze straże pożarne należy zaliczyć nowe samochody. Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Olsztynie dokonała zakupu licznego wyposażenia laboratoryjnego do Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych, Laboratorium Badań Środowiskowych i Żywności oraz Oddziału Higieny Radiacyjnej na łączną kwotę prawie 3 mln złotych.

Spośród samorządów 66% gmin oraz 53% powiatów zadeklarowało swój udział w poprawie technicznego wyposażenia służb. Zdecydowanie najczęściej pomoc finansowa i rzeczowa świadczona była jednostkom ochotniczej straży pożarnej.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie ze środków krajowych Funduszu w latach 2021-2022 finansował zakup przez państwowe i ochotnicze jednostki straży pożarnej niezbędnego sprzętu do ratownictwa techniczno-ekologicznego.

Tabela 7. Efekty rzeczowe – realizacja podpisanych przez WFOŚiGW w Olsztynie umów w dziedzinie "poważne awarie" (źródło: WFOŚiGW w Olsztynie)

	2021	2022
Liczba zakupionych samochodów strażackich i łodzi	15	7
Liczba zakupionych samochodów terenowych do działań ratowniczych	1	-
Liczba zakupionego sprzętu do ratownictwa techniczno-ekologicznego	280	451
Liczba zakupionego wyposażenia/uzbrojenia osobistego strażaka	643	1073

[PAP.1.6. i PAP.1.8.] Organy przed wydaniem decyzji lub określonych pozwoleń dotyczących zakładów o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnych awarii oraz innych zakładów mogących stwarzać ryzyko wystąpienia poważnych awarii występują do WIOŚ z wnioskiem o zaopiniowanie lokalizacji inwestycji pod kątem oddziaływania zakładu na okoliczne tereny. Ponadto organy sporządzające miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego przystępując do sporządzania MPZP występują do WIOŚ z wnioskiem o opinię w zakresie analizy dokumentów dotyczących MPZP w zakresie ZDR i ZZR.

Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej w Olsztynie w analizowanym okresie zaopiniowała wewnętrzny plan operacyjno-ratowniczy dla zakładu Michelin w Olsztynie.

Nr zadania	Zadanie	Podmioty realizujące
Kierunek interwencji – PAP.2. Wykreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu awarii przemysłowych		
PAP.2.1.	Edukacja w zakresie właściwych zachowań w sytuacjach zagrożenia wśród mieszkańców	powiaty, gminy, służby interwencyjne, WIOŚ w Olsztynie, Wojewódzki Zespół Zarządzania Kryzysowego

[PAP.2.1.] Edukacja w zakresie właściwych zachowań w sytuacjach zagrożenia wśród mieszkańców prowadzona była głównie w szkołach wśród uczniów w ramach przedmiotu „edukacja dla bezpieczeństwa”.

4. Źródła finansowania przewidzianych do realizacji zadań

Do przygotowania niniejszego rozdziału wykorzystano informacje zawarte w *Sprawozdaniu z działalności Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie* za rok 2021 i za rok 2022, dane pozyskane ze stron internetowych poświęconych Regionalnemu Programowi Operacyjnemu Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 oraz dane dotyczące realizacji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich przekazane przez Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich i Rolnictwa Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Zadania z zakresu ochrony środowiska w latach 2021-2022 były finansowane w głównej mierze z następujących źródeł:

- Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie;
- Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie;
- Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020;
- Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020;
- Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020;
- środków własnych jednostek samorządu terytorialnego i innych instytucji;
- środków firm, przedsiębiorstw, fundacji, itp.

4.1. Finansowanie z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie

W latach 2021-2022 środki przekazywane w ramach wsparcia z WFOŚiGW w Olsztynie na zadania związane z ochroną środowiska służyły realizacji następujących celów: ochronie wód i gospodarce wodnej, ochronie powierzchni ziemi, ochronie powietrza atmosferycznego, ochronie przyrody, likwidacji poważnych awarii, monitoringowi środowiska oraz edukacji ekologicznej.

W 2021 r. zawarto 6629 umów o dofinansowanie przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska na łączną kwotę 114 975 810,62 zł, natomiast w 2022 r.

zawarto 5778 umów na łączną kwotę 153 797 753,64 zł. W sumie w latach 2021-2022 WFOŚiGW w Olsztynie zawarł 12 407 umów na kwotę 268 773 564,26 zł (z uwzględnieniem środków z dotacji pozyskanych z programów NFOŚiGW).

Pomoc finansowa z WFOŚiGW w Olsztynie udzielana była w formie pożyczek, dotacji, umorzeń części pożyczek oraz dopłat do oprocentowania kredytów. Jej wysokość wskazano w poniższej tabeli.

Tabela 8. Dofinansowanie przedsięwzięć przez WFOŚiGW w Olsztynie z uwzględnieniem środków zewnętrznych (źródło: Sprawozdanie z działalności Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie)

Lp.	Dziedzina	Liczba umów		Kwota umowy [zł]	
		2021	2022	2021	2022
Pożyczki					
1	Ochrona wód i gospodarka wodna	11	5	12 232 817,22	4 976 112,12
2	Ochrona powierzchni ziemi	-	1	-	672 098,00
3	Ochrona powietrza atmosferycznego	13	22	7 727 857,02	10 373 152,13
4	Ochrona przyrody	-	-	-	-
5	Likwidacja poważnych awarii	2	2	640 000,00	430 000,00
6	Monitoring środowiska	-	-	-	-
7	Edukacja ekologiczna	1	1	160 000,00	49 260,00
	Razem	27	31	20 760 674,24	16 500 622,25
Dotacje					
1	Ochrona wód i gospodarka wodna	16	-	80 000,00	-
2	Ochrona powierzchni ziemi	39	39	221 493,94	318 990,96
3	Ochrona powietrza atmosferycznego*	50	46	897 249,46	1 023 517,01
4	Ochrona przyrody*	23	34	549 554,35	538 849,66
5	Likwidacja poważnych awarii	87	157	503 998,76	565 641,08
6	Monitoring środowiska*	2	1	185 000,00	100 000,00
7	Edukacja ekologiczna	37	40	479 482,91	483 927,76
	Razem	254	325	2 916 779,42	3 030 926,47
Umorzenia części pożyczek					
	Ochrona wód i gospodarka wodna	3	4	123 700,00	169 749,00
	Ochrona powierzchni ziemi	2	-	254 848,73	-
	Ochrona powietrza atmosferycznego	7	3	116 862,53	55 604,00
	Likwidacja poważnych awarii	1	-	37 500,00	-
	w ramach programu EWA plus	-	49	-	90 606,94
Inne wydatki na ochronę środowiska					
	Inne wydatki/nagrody	4	4	43 000,00	13 000,00
		Liczba beneficjentów		Wartość dopłat [zł]	
		2021	2022	2021	2022

Dopłaty do oprocentowania kredytów					
	Łącznie	brak nowych	brak nowych	5 591,00	54 395,00
RAZEM				24 258 955,92	19 914 903,66

* w tym umowy przekazania środków Państwowym Jednostkom Budżetowym

Tabela 9. Dofinansowanie przedsięwzięć przez WFOŚiGW w Olsztynie ze środków pozyskanych z NFOŚiGW na realizację określonych programów (źródło: Sprawozdanie z działalności Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie)

Lp.	Dziedzina	Liczba umów		Kwota umowy [zł]	
		2021	2022	2021	2022
Dotacje					
1	Ochrona wód i gospodarka wodna	663	-	3 227 823,06	-
2	Ochrona powierzchni ziemi	965	1002	5 405 482,04	6 530 542,98
3	Ochrona powietrza atmosferycznego	4630	4203	78 148 415,38	124 544 745,05
4	Ochrona przyrody	-	-	-	-
5	Likwidacja poważnych awarii	73	157	3 935 134,22	2 807 561,95
6	Monitoring środowiska	-	-	-	-
7	Edukacja ekologiczna	-	-	-	-
Razem		6331	5362	90 716 854,70	133 882 849,98

W podanych wyżej umowach, uwzględniono zawarte w 2021 r. przez Wojewódzki Fundusz 7 umów przekazania środków Państwowym Jednostkom Budżetowym (PJB) na kwotę dofinansowania 492 609,00 zł, w tym:

- 313 109,00 zł na ochronę przyrody (OP) – 4 umowy;
- 100 000,00 zł na monitoring środowiska (MN) – 1 umowa;
- 79 500,00 zł na ochronę atmosfery (OA) – 2 umowy;

oraz zawarte w 2022 r. 5 umów przekazania środków PJB na kwotę dofinansowania 414 776,00 zł, w tym:

- 214 776,00 zł na ochronę przyrody (OP) – 4 umowy;
- 200 000,00 zł na monitoring środowiska (MN) – 1 umowa.

Tabela 10. Struktura dofinansowania przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska przez WFOŚiGW w Olsztynie w latach 2021-2022 - wg form i dziedzin dofinansowania (źródło: Sprawozdanie z działalności Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie)

Lp.	Forma dofinansowania	% udział w ogólnej kwocie dofinansowania		Kwota dofinansowania [zł]	
		2021	2022	2021	2022
Forma finansowania					
1	Pożyczki	85,58	82,86	20 760 674,24	16 500 622,25
2	Dotacje	12,02	15,22	2 916 779,42	3 030 926,47
3	Umorzenia części pożyczek	2,20	1,59	532 911,26	315 959,94

4	Inne wydatki na ochronę środowiska	0,18	0,06	43 000,00	13 000,00
5	Dopłaty do oprocentowania kredytów	0,02	0,27	5 591,00	54 395,00
SUMA		100,00	100,00	24 258 955,92	19 914 903,66
Dziedzina finansowania (uwzględnia środki przekazane w formie pożyczek, dotacji i umorzeń części pożyczek; pozostałe formy wsparcia nie określają celu wykorzystania)					
1	Ochrona wód i gospodarka wodna	51,37	26,04	12 436 517,22	5 145 861,12
2	Ochrona powierzchni ziemi	1,96	5,02	476 342,67	991 088,96
3	Ochrona powietrza atmosferycznego	36,11	57,96	8 741 969,01	11 452 273,14
4	Ochrona przyrody	2,27	2,73	549 554,35	538 849,66
5	Likwidacja poważnych awarii	4,88	5,04	1 181 498,76	995 641,08
6	Monitoring środowiska	0,77	0,51	185 000,00	100 000,00
7	Edukacja ekologiczna	2,64	2,70	639 482,91	533 187,76
SUMA		100,00	100,00	24 210 364,92	19 756 901,72

4.2. Dofinansowanie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020

Lata 2021-2022 były odpowiednio szóstym i siódmym rokiem wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 (RPO WiM 2014-2020).

Działania związane z ochroną środowiska finansowane były w ramach dwóch osi priorytetowych: *Osi priorytetowej 4 Efektywność energetyczna* oraz *Osi priorytetowej 5 Środowisko przyrodnicze i racjonalne wykorzystanie zasobów*.

W analizowanym okresie dokonano dalszego postępu wykorzystywania funduszy unijnych z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020. W latach 2021-2022 w ramach osi priorytetowej 4. Efektywność energetyczna podpisano 33 umowy na całkowitą kwotę 25 741 256 € (w tym 10 299 285 € dofinansowania z EFRR) i tym samym osiągnięto 93,9% alokacji osi, natomiast w ramach osi priorytetowej 5. Środowisko przyrodnicze i racjonalne wykorzystanie zasobów podpisano 21 umów na całkowitą kwotę 19 163 640 € (w tym 13 211 794 € dofinansowania z EFRR) i tym samym osiągnięto 91,25% alokacji osi. Na koniec analizowanego okresu wartość zatwierdzonych wniosków o płatność o płatność w ramach osi priorytetowej

4. Efektywność energetyczna wyniosła 200 300 324 € dofinansowania z EFRR, co stanowi 77,2% alokacji osi, natomiast wartość zatwierdzonych wniosków o płatność w ramach osi priorytetowej 5. Środowisko przyrodnicze i racjonalne wykorzystanie zasobów wyniosła 53 513 833 € dofinansowania z EFRR, co stanowi 65,42% osi.

Szczegółowe dane dotyczące postępu finansowania działań z zakresu ochrony środowiska z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 w tabelach poniżej.

Tabela 11. Postęp finansowy wdrażania osi priorytetowej 4. Efektywność energetyczna w latach 2017-2020 (źródło: Sprawozdanie roczne z wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – za rok 2016, za rok 2017, za rok 2018, za rok 2019, za rok 2020, za rok 2021, za rok 2022)

Postęp finansowy	do końca 2016 r.	do końca 2018 r.	do końca 2020 r.	do końca 2021 r.	do końca 2022 r.
Liczba wniosków z pozytywną oceną formalną w okresie od uruchomienia Programu	268	1026	1517	1541	1551
Wzrost liczby wniosków z pozytywną oceną formalną względem roku poprzedniego	nie dotyczy	392	82	24	10
Wartość wniosków z pozytywną oceną formalną w okresie od uruchomienia Programu	83 945 451 € (w tym 49 905 120 € EFRR)	398 367 349 € (w tym 242 477 048 € EFRR)	621 074 947 € (w tym 382 704 819 € EFRR)	628 139 557 € (w tym 387 482 772 € EFRR)	634 363 365 € (w tym 392 047 384 € EFRR)
Wzrost wartości wniosków z pozytywną oceną formalną względem roku poprzedniego	nie dotyczy	100 079 527 € (w tym 59 084 455 € EFRR)	25 086 734 € (w tym 18 053 526 € EFRR)	7 064 610 € (w tym 4 777 953 € EFRR)	6 223 808 € (w tym 4 564 612 € EFRR)
Liczba podpisanych umów o dofinansowanie w okresie od uruchomienia Programu	93	446	978	994	1011
Wzrost liczby podpisanych umów o dofinansowanie względem roku poprzedniego	nie dotyczy	192	145	16	17
Wartość podpisanych umów o dofinansowanie w okresie od uruchomienia Programu	16 979 961 € (w tym 10 375 031 € EFRR)	193 284 981 € (w tym 120 310 077 € EFRR)	391 312 203 € (w tym 233 255 484 € EFRR)	393 928 093 € (w tym 232 510 767 € EFRR)	417 053 459 € (w tym 243 554 769 € EFRR)
Wzrost wartości podpisanych umów o dofinansowanie względem roku poprzedniego	nie dotyczy	63 374 624 € (w tym 33 101 572 € EFRR)	29 485 727 € (w tym 15 781 174 € EFRR)	2 615 890 € (w tym spadek 744 717 € EFRR)	23 125 366 € (w tym 11 044 002 € EFRR)
Wartość zatwierdzonych wniosków o płatność w okresie od uruchomienia Programu	3 516 € EFRR	36 907 774 € EFRR	140 885 688 € EFRR	179 355 118 € EFRR	200 300 324 € EFRR
Wzrost wartości zatwierdzonych wniosków o płatność względem roku poprzedniego	nie dotyczy	28 293 446 € EFRR	59 962 162 € EFRR	38 469 430 € EFRR	20 945 206 € EFRR

Tabela 12. Postęp finansowy wdrażania osi priorytetowej 5. Środowisko przyrodnicze i racjonalne wykorzystanie zasobów w latach 2017-2020 (źródło: Sprawozdanie roczne z wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – za rok 2016, za rok 2017, za rok 2018, za rok 2019, za rok 2020, za rok 2021, za rok 2022)

Postęp finansowy	do końca 2016 r.	do końca 2018 r.	do końca 2020 r.	do końca 2021 r.	do końca 2022 r.
Liczba wniosków z pozytywną oceną formalną w okresie od uruchomienia Programu	58	131	203	229	237
Wzrost liczby wniosków z pozytywną oceną formalną względem roku poprzedniego	nie dotyczy	38	24	26	8
Wartość wniosków z pozytywną oceną formalną w okresie od uruchomienia Programu	14 536 099 € (w tym 11 546 198 € EFRR)	79 518 623 € (w tym 54 552 305 € EFRR)	134 752 663 € (w tym 90 403 155 € EFRR)	160 411 850 € (w tym 110 315 816 € EFRR)	166 858 570 € (w tym 114 005 147 € EFRR)
Wzrost wartości wniosków z pozytywną oceną formalną względem roku poprzedniego	nie dotyczy	40 336 919 € (w tym 24 581 315 € EFRR)	16 947 328 € (w tym 8 095 536 € EFRR)	25 659 187 € (w tym 19 912 661 € EFRR)	6 446 720 € (w tym 3 689 331 € EFRR)
Liczba podpisanych umów o dofinansowanie w okresie od uruchomienia Programu	11	64	109	122	130
Wzrost liczby podpisanych umów o dofinansowanie względem roku poprzedniego	nie dotyczy	43	13	13	8
Wartość podpisanych umów o dofinansowanie w okresie od uruchomienia Programu	2 416 335 € (w tym 1 881 274 € EFRR)	53 611 637 € (w tym 35 697 324 € EFRR)	93 339 511 € (w tym 61 440 099 € EFRR)	105 490 522 € (w tym 70 236 094 € EFRR)	112 503 151 € (w tym 74 651 893 € EFRR)
Wzrost wartości podpisanych umów o dofinansowanie względem roku poprzedniego	nie dotyczy	39 013 829 € (w tym 23 809 427 € EFRR)	9 929 681 € (w tym 3 882 851 € EFRR)	12 151 011 € (w tym 8 795 995 € EFRR)	7 012 629 € (w tym 4 415 799 € EFRR)
Wartość zatwierdzonych wniosków o płatność w okresie od uruchomienia Programu	0	4 559 982 € EFRR	30 025 037 € EFRR	43 221 637 € EFRR	53 513 833 € EFRR
Wzrost wartości zatwierdzonych wniosków o płatność względem roku poprzedniego	nie dotyczy	2 829 274 € EFRR	13 532 256 € EFRR	13 196 600 € EFRR	10 292 196 € EFRR

Na koniec 2022 r. uzyskano następujący postęp rzeczowy wynikający z realizacji projektów finansowanych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020. W wyniku realizacji projektów w ramach osi priorytetowej 4. Efektywność energetyczna:

- wsparcie otrzyma 1731 jednostek wytwarzania energii z OZE,
- zdolność wytwarzania energii odnawialnej wzrośnie o 349,49 MW,
- zmodernizowanych energetycznie zostanie 671 budynków,
- lepszą klasę zużycia energii będzie miało 6022 gospodarstw domowych,
- wsparcie otrzymało 646 przedsiębiorstw,

- wybudowanych lub przebudowanych zostanie 108,77 km linii komunikacji miejskiej,
- zakupionych zostanie 66 jednostek taboru pasażerskiego dla komunikacji miejskiej.

W wyniku realizacji projektów w ramach osi priorytetowej 5. Środowisko przyrodnicze i racjonalne wykorzystanie zasobów:

- wsparcie otrzymało 14 punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych,
- powstanie 15 nowych zakładów zagospodarowania odpadami,
- wybudowanych lub zmodernizowanych zostanie 30,93 km kanalizacji sanitarnej oraz 36,19 km sieci wodociągowej,
- z ulepszonych oczyszczania ścieków skorzysta 47 859 osób,
- z ulepszonych zaopatrzenia w wodę skorzysta 20 370 osób,
- 45 jednostek służb ratowniczych zostało wyposażonych w sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków katastrof,
- w celu uzyskania lepszego statusu ochrony przyrody wsparciem objęto 44 191,37 hektarów powierzchni siedlisk.

4.3. Dofinansowanie w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 to krajowy program wspierający gospodarkę niskoemisyjną, ochronę środowiska, przeciwdziałanie i adaptację do zmian klimatu, transport i bezpieczeństwo energetyczne. Środki unijne z programu przeznaczone zostaną również w ograniczonym stopniu na inwestycje w obszary ochrony zdrowia i dziedzictwa kulturowego.

Instytucje Wdrażające dla Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020 (Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Instytut Nafty i Gazu – Państwowy Instytut Badawczy, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach oraz Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych) nie prowadziły statystyk wykorzystania środków finansowych z podziałem na poszczególne województwa.

W latach 2021-2022 na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020 realizowano m.in. projekty wymienione w Tabeli 13.

Tabela 13. Przykłady projektów realizowanych w latach 2021-2022 na terenie województwa warmińsko-mazurskiego dofinansowanych w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020

Lp.	Tytuł projektu	Beneficjent	Całkowita wartość inwestycji (zł)	Wartość dofinansowania (zł)
1.	Rozbudowa systemu ciepłowniczego miasta Orzysza – budowa kotłowni bazującej na produkcji energii ciepłej ze spalania biomasy	Zakład Energetyki Ciepłej w Orzyszu sp. z o.o.	21 941 662,50	7 850 850,00
	W ramach modernizacji ciepłowni w Orzyszu powstanie nowy budynek kotłowni na biomasę z zainstalowanymi 2 kotłami wodnymi opalonymi zrębkami drzewnymi o mocy znamionowej 5 MW każdy wraz z układem transportu biomasy i odpowielania kotła wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą oraz zagospodarowaniem terenu. Ponadto wybudowany zostanie magazyn biomasy o powierzchni ok. 500 m ² oraz przykotłowy magazyn biomasy z podłogą ruchomą o powierzchni ok. 120 m ² . Projekt zakłada także dostosowanie technologii istniejącej kotłowni do współpracy z projektowaną ciepłownią, w tym m.in. połączenie istniejącego i projektowanego źródła ciepła, dostosowanie pompowni, układu zabezpieczeń, stabilizacji i uzupełniania. Istniejący system ciepłowniczy Orzysza w momencie zakończenia projektu będzie spełniał wymóg efektywnego systemu ciepłowniczego, o którym mowa w art. 2 pkt. 41 i 42 dyrektywy 2012/27/UE.			
2.	Budowa kotłowni Spółdzielni Mieszkaniowej „Świt” w Elku bazującej na produkcji energii ciepłej ze spalania biomasy	Spółdzielnia Mieszkaniowa „Świt”	34 316 038,14	16 203 052,60
	Projekt obejmuje budowę kotłowni Spółdzielni Mieszkaniowej „Świt” w Elku bazującej na produkcji energii ciepłej ze spalania biomasy. W ramach projektu powstanie nowy budynek kotłowni na biomasę z zainstalowanym kotłem wodnym opalonym zrębkami drzewnymi o mocy ciepłej 10,0 MW wraz z ekonomizerem suchym oraz kondensacyjnym, układem magazynowania i podawania paliwa, odprowadzeniem spalin i odpowielaniem oraz kompletną instalacją technologiczno-hydrauliczną. Kotłownia będąca przedmiotem projektu zostanie zlokalizowana w projektowanym budynku dobudowanym do budynku nieczynnej kotłowni 3xWLM-2,5.			
3.	Modernizacja kotłowni rejonowej MEC Sp. z o.o. w Mragowie – budowa kotłowni bazującej na produkcji energii ciepłej ze spalania biomasy	Miejska Energetyka Ciepła Sp. z o.o.	20 701 884,00	7 617 600,00
	Przedsięwzięcie obejmuje modernizację systemu ciepłowniczego miasta Mragowo. Modernizacja Kotłowni Rejonowej w Mragowie polegać będzie na zastąpieniu jednego z istniejących kotłów WR-10 (nr 4) o mocy 11,63 MW opalanych miałem węglowym kotłem opalonym biomasą o mocy ciepłej 8,0 MW wraz z ekonomizerem suchym oraz kondensacyjnym, układem magazynowania i podawania paliwa, odprowadzeniem spalin i odpowielaniem oraz kompletną instalacją technologiczno-hydrauliczną. Ponadto wybudowany zostanie magazyn biomasy z podłogą ruchomą wyposażony w urządzenia do przygotowywania i podawania paliwa. W wyniku realizacji inwestycji nastąpi m.in. redukcja gazów cieplarnianych, poprawa stanu środowiska, zwiększy się efektywność energetyczna systemu, zwiększy się stopień uniezależnienia od dostaw energii z importu, tym samym zwiększeniu ulegnie bezpieczeństwo energetyczne kraju.			
4.	Modernizacja systemu ciepłowniczego Działdowa – budowa ciepłowni bazującej na produkcji energii ciepłej ze spalania biomasy	Przedsiębiorstwo Ciepłownicze Sp. z o.o.	13 069 365,00	4 471 614,00
	Projekt będzie realizowany w woj. warmińsko-mazurskim, pow. działdowskim, gm. i mieście Działdowo, przy ul. Nidzickiej 19, na działkach o nr 239/3, 239/5, 239/7 i 239/4 stanowiących własność PC Sp. z o.o. Projekt polega na budowie ciepłowni w oparciu o kocioł opalany biomasą o mocy 5,1 MW wraz z ekonomizerem suchym. Ponadto w kolejnym etapie modernizacji (nie objętym przedmiotowym projektem) zostaną wymienione i przebudowane istniejące sieci ciepłownicze, węzły ciepłownicze oraz zlikwidowana (i podłączona do systemu miejskiego) lokalna kotłownia przy ul. Męczenników 5. W wyniku inwestycji ok. 70 % energii produkowanej w całym systemie ciepłowniczym w Działdowie będzie pochodzić z ciepłowni biomasowej. Po zakończeniu projektu istniejący system ciepłowniczy Działdowa stanie się systemem efektywnym energetycznie, o którym mowa w art. 2 pkt. 41 i 42 dyrektywy 2012/27/UE (min. 50% produkcji			

	energii z biomasy). Realizacja projektu w efekcie (w aspekcie środowiskowym) prowadzić będzie do zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych do atmosfery.			
5.	Głęboka modernizacja budynku Urzędu Skarbowego w Olsztynie zlokalizowanego w Olsztynie przy Al. Marszałka J. Piłsudskiego 59	Izba Administracji Skarbowej w Olsztynie	2 349 032,23	1 983 499,32
	Przedmiotem przedsięwzięcia jest realizacja działań obejmujących głęboką termomodernizację budynku użyteczności publicznej zlokalizowanego przy Al. Marszałka J. Piłsudskiego 59. Prace termomodernizacyjne będą polegały na: ociepleniu stropodachu wentylowanego (1A - bud. główny), ociepleniu stropodachu wentylowanego (1B - bud. główny), ociepleniu stropodachu wentylowanego nad łącznikiem, ociepleniu stropodachu wentylowanego część niska stara, ociepleniu ściany zewn. bud. głównego, ociepleniu ściany zewn. bud. głównego - uzupełnienia (klinkier), ociepleniu ścian zewnętrznych holu i klatki schodowej, ociepleniu dachu, wymianie okien, wymianie drzwi, modernizacji systemu grzewczego w zakresie kompleksowej wymiany instalacji c.o., modernizacji oświetlenia na LED.			
6.	Głęboka modernizacja budynku Urzędu Skarbowego w Olecku zlokalizowanego w Olecku przy ul. Wojska Polskiego 7	Izba Administracji Skarbowej w Olsztynie	847 025,00	712 807,52
	Przedmiotem przedsięwzięcia jest realizacja działań obejmujących głęboką termomodernizację budynku użyteczności publicznej zlokalizowanego w Olecku. Prace termomodernizacyjne będą polegały na: ociepleniu stropodachu, ociepleniu ścian zewnętrznych, wymianie okien, wymianie drzwi, modernizacji systemu grzewczego w zakresie kompleksowej wymiany instalacji c.o., modernizacji oświetlenia na LED.			
7.	Kompleksowa termomodernizacja budynków mieszkalnych osiedla Zawada w Elblągu	Spółdzielnia Mieszkaniowa „Zakrzewo”	71 397 948,38	30 839 743,19
	Przedmiotem projektu jest termomodernizacja 22 wielorodzinnych budynków mieszkalnych w Elblągu.			
8.	Kompleksowa termomodernizacja dziewięciu budynków mieszkalnych wielorodzinnych w Spółdzielni Mieszkaniowej „Budowlani” w Bartoszycach	Spółdzielnia Mieszkaniowa „Budowlani” w Bartoszycach	6 377 519,82	3 602 142,33
	Przedmiotem projektu jest termomodernizacja 9 wielorodzinnych budynków mieszkalnych w Bartoszycach.			
9.	Inteligentnie w energetyce. Wsparcie budowy inteligentnej sieci energetycznej w Polsce.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	8 670 000,00	8 670 000,00
	Projekt obejmuje realizację ogólnopolskiej kampanii informacyjno-edukacyjnej, składającej się z szeregu działań mających na celu dotarcie z przesłaniem kampanii do poszczególnych grup odbiorców programu szkoleniowo-edukacyjnego obejmującego szereg wydarzeń, których głównym celem będzie edukowanie odbiorców projektu o funkcjonalnościach liczników zdalnego odczytu, korzyściach wynikających z wdrażania ISE, CSIRE i roli w systemie oraz wykonanie analiz, audytów i koncepcji na potrzeby procesu wdrażania inteligentnych sieci i tworzenia regulacji prawnych w tym zakresie.			
10.	Modernizacja systemu ciepłowniczego Działdowa - poprawa efektywności przesyłu i dystrybucji ciepła	Przedsiębiorstwo Ciepłownicze Sp. z o.o.	11 700 265,89	7 878 726,90
	Przedmiotem projektu jest przebudowa istniejącej sieci ciepłej kanałowej na sieć ciepłą preizolowaną, budowa nowych odcinków sieci ciepłej wraz z przyłączami oraz budowa i przebudowa istniejących węzłów ciepłych grupowych i indywidualnych, jedno i dwufunkcyjnych pracujących na potrzeby instalacji c.o. oraz c.w.u. Projekt jest częścią przedsięwzięcia „Modernizacja systemu ciepłowniczego Działdowa w celu podniesienia jego sprawności oraz efektywnego wykorzystania energii ciepłej”, które obejmuje oprócz budowy i modernizacji sieci ciepłych oraz węzłów ciepłych, rozbudowę istniejącej ciepłowni węglowej, przy ul. Nidzickiej 19 o budowę kotła opalanego biomasa o mocy min. 5,1 MW.			
11.	Modernizacja sieci ciepłowniczych w Elblągu	Elbląskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o.	26 981 475,26	9 857 771,55
	Budowa 6,78 km sieci ciepłowniczych, 55 szt. węzłów oraz wyposażenie dyspozytorni.			
12.	Zmniejszenie emisyjności gospodarki poprzez poprawę efektywności dystrybucji ciepła w Olsztynie w wyniku przebudowy sieci i węzłów ciepłowniczych – etap II.	Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Olsztynie	13 562 545,80	3 797 228,69
	Realizacja zadania ma na celu modernizację odcinków sieci ciepłowniczej dystrybucyjnej o niskiej efektywności przesyłu energii (duże straty ciepła). Przedsięwzięcie jest kontynuacją projektu pn. „Przebudowa systemu dystrybucji ciepła w Olsztynie poprzez zastosowanie energooszczędnych rozwiązań”, realizowanego w latach 2007-2015 w ramach Działania 9.2 Efektywna Dystrybucja Energii POIiŚ. Zadania planowane do realizacji przez przedsiębiorstwo			

	<p>w latach 2017-2020 zostały podzielone na dwa etapy ze względu na bardzo duży zakres przedmiotowy i finansowy. Są to etapy niezależne od siebie zarówno pod względem wykonalności finansowej, jak i technicznej i organizacyjnej. Pierwszy etap znajduje się na liście podstawowej ZIT i w III kwartale 2016 roku na dofinansowanie jego realizacji został złożony wniosek w ramach procedury pozakonkursowej Działania 1.5 POIiŚ. Niniejszy projekt to drugi etap przedsięwzięcia. Analizując potrzeby inwestycyjne Miejskiego Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej Spółka z o.o. w Olsztynie brano pod uwagę zarówno braki wynikające ze stanu technicznego systemu dystrybucji ciepła, potrzeby inwestycyjne w odniesieniu do planowanego popytu na usługi przedsiębiorstwa, jak i potrzeby inwestycyjne związane z uporządkowaniem, racjonalizacją i minimalizacją negatywnego wpływu na środowisko funkcjonowania istniejącego systemu.</p>			
13.	<p>Zmniejszenie emisyjności gospodarki poprzez poprawę efektywności dystrybucji ciepła w Olsztynie w wyniku przebudowy sieci i węzłów ciepłowniczych – etap I</p>	<p>Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Olsztynie</p>	<p>41 790 205,89</p>	<p>19 939 697,62</p>
	<p>Projekt obejmuje zadania polegające na: likwidacji sieci i budowie w jej miejsce nowej, przebudowie 11 węzłów. W efekcie przebudowy miejskiej sieci ciepłowniczej jej długość ulegnie skróceniu o 0,13 km i zostanie wybudowane 0,4 km nowej sieci. Dzięki temu nastąpi poprawa efektywności dystrybucji ciepła w Olsztynie - zmniejszenie strat energii powstających w procesie dystrybucji ciepła o 30 332,33 GJ/rok oraz poprawa stanu środowiska naturalnego poprzez redukcję emisji CO₂ o 2,974 tys. ton/rok.</p>			
14.	<p>Modernizacja i rozbudowa systemu ciepłowniczego Orzysza – poprawa efektywności dystrybucji ciepła i likwidacja lokalnych źródeł niskiej emisji</p>	<p>Zakład Energetyki Ciepłej w Orzyszu Sp. z o.o.</p>	<p>12 882 651,00</p>	<p>8 899 245,00</p>
	<p>Projekt będzie realizowany w województwie warmińsko-mazurskim, powiecie piskim, gminie i mieście Orzysz. Przedmiotem projektu jest modernizacja istniejących sieci ciepłych oraz budowa nowej sieci ciepłej wraz z przyłączami i węzłami ciepłymi w celu podłączenia nowych odbiorców.</p>			
15.	<p>Budowa sieci ciepłowniczej wraz z przyłączeniami i wymiennikami w miejscowości Boleszyn zasilanej z biogazowni rolniczej</p>	<p>Biogal Sp. z o.o.</p>	<p>2 531 340,00</p>	<p>1 736 550,00</p>
	<p>Głównym celem projektu jest budowa sieci ciepłowniczej z rur preizolowanych w miejscowości Boleszyn, zasilanej ciepłą wodą z biogazowni rolniczej o mocy 2,99 MW, zlokalizowanej w miejscowości Boleszyn, gmina Grodziczno, powiat nowomiejski. Łączna długość sieci ciepłowniczej bez przyłączy wyniesie 1459,00 m, łączna długość przyłączy około 186 m, łączna ilość przyłączy do budynków - 6 sztuk.</p>			
16.	<p>Modernizacja istniejących sieci w celu ograniczenia strat ciepła oraz likwidacji niskiej emisji w systemie ciepłowniczym PEC Olecko</p>	<p>Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej w Olecku Sp. z o.o.</p>	<p>14 163 003,61</p>	<p>9 886 555,25</p>
	<p>Przedmiotem projektu jest modernizacja istniejącego systemu ciepłowniczego PEC w Olecku sp. z o.o. poprzez budowę i modernizację węzłów ciepłych oraz sieci ciepłowniczych z przyłączami. Dzięki realizacji projektu w sposób znaczący ulegnie poprawie sprawność przesyłu i dystrybucji energii ciepłej na terenie miasta, a także redukcja emisji gazów cieplarnianych. Modernizacja istniejących sieci ciepłych polegająca głównie na rozbudowie systemu umożliwi zmianę źródła ciepła na źródło produkujące energię ciepłą z odnawialnych źródeł energii (OZE) jakim jest zlokalizowana przy ul. Gołdapskiej kotłownia biomasowa należąca do firmy ZPU „Prawda” sp. z o.o. w Olecku.</p>			
17.	<p>Zmniejszenie emisyjności gospodarki poprzez poprawę efektywności dystrybucji ciepła w Olsztynie w wyniku przebudowy sieci i węzłów ciepłowniczych – etap III.</p>	<p>Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Olsztynie</p>	<p>9 044 825,54</p>	<p>3 456 152,85</p>
	<p>Wszystkie zadania inwestycyjne objęte Projektem zlokalizowane są w granicach administracyjnych gminy Miasto Olsztyn. Realizacja zadania ma na celu modernizację odcinków sieci ciepłowniczej dystrybucyjnej o niskiej efektywności przesyłu energii (duże straty ciepła). Osiem zadań polega na wymianie odcinków istniejącej sieci ciepłowniczej wykonanej w przestarzałej technologii kanałowej lub napowietrznej, generującej obecnie znaczne straty ciepła, na nowoczesne rurociągi preizolowane, co pozwoli obniżyć w istotnym stopniu straty ciepła na przesyśle.</p>			
18.	<p>Modernizacja i rozbudowa systemu ciepłowniczego w Nidzicy w celu zwiększenia jego efektywności oraz likwidacji niskiej emisji</p>	<p>Przedsiębiorstwo Usługowe Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o.</p>	<p>6 747 460,74</p>	<p>3 836 492,00</p>
	<p>Przedmiotem projektu jest budowa nowych osiedlowych sieci ciepłych z przyłączami wraz z przebudową istniejącej sieci kanałowej na preizolowaną oraz budowa nowych węzłów ciepłych indywidualnych, jedno i dwufunkcyjnych pracujących na potrzeby instalacji c.o. oraz c.w.u. Dzięki realizacji projektu w sposób znaczący ulegnie poprawie sprawność przesyłu i dystrybucji energii ciepłej na terenie miasta, a także redukcja emisji gazów cieplarnianych.</p>			

	Kierunkowym celem realizacji projektu jest wdrażanie krajowej polityki energetycznej w zakresie oszczędności w wykorzystaniu energii cieplnej na szczeblu gminy.			
19.	Budowa kogeneracji gazowej o mocy 0,99 MWe w Zakładzie POLMLEK w Lidzbarku Warmińskim	„POLMLEK” Sp. z o.o.	5 092 200,00	1 864 854,00
	Celem przedsięwzięcia jest realizacja zadania inwestycyjnego pn. „Budowa kogeneracji gazowej o mocy 0,99 MWe w Zakładzie POLMLEK w Lidzbarku Warmińskim”, polegającego na wykonaniu i uruchomieniu instalacji wytwarzającej energię elektryczną w skojarzeniu z energią ciepłą. Efektem projektu będzie zwiększenie efektywności energetycznej przedsiębiorstwa oraz poprawa jakości powietrza, poprzez wprowadzenie produkcji ciepła w skojarzeniu z produkcją energii elektrycznej, z niskoemisyjnego paliwa jakim jest gaz ziemny. Produkcja energii wyniesie odpowiednio: energia elektryczna – 8 191,80 MWh/rok, energia ciepła – 8 175,40 MWh/rok (29 431,44 GJ/rok). Wytworzone ciepło i energia elektryczna w całości będą zużyte na potrzeby własne Zakładu Mleczarskiego POLMLEK.			
20.	Budowa elektrociepłowni biomasowej z blokiem ORC w Olecku	Zakłady Produkcyjno-Usługowe „Prawda” Sp. z o.o.	42 594 896,49	19 420 224,00
	Budowa elektrociepłowni biomasowej z blokiem ORC stanowiącej źródło wysokosprawnej kogeneracji.			
21.	Budowa Systemu Kogeneracyjnego dla Miejskiego Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. z siedzibą w Braniewie	Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o.	17 092 072,92	6 635 897,75
	Zakres przedmiotowej inwestycji obejmować będzie: 1. opracowanie niezbędnej dokumentacji projektowej 2. roboty budowlane wraz z materiałami, opłatami przyłączeniowymi, uruchomieniem i rozruchem urządzeń 3. zakup sprzętu i wyposażenia: silniki kogeneracyjne, stacja regazyfikacji 4. zarządzanie procesem inwestycyjnym, usługi nadzoru inwestorskiego 5. działania informacyjne i promocyjne Planowane roboty budowlane obejmą następujący zakres: - budowę układu kogeneracyjnego o łącznej mocy cieplnej znamionowej 4,502 (2 kogeneratory o mocy 2,251 MW każdy) i elektrycznej 4,0 MW (2 kogeneratory o mocy 2,0 MW każdy), wraz z niezbędną infrastrukturą technologiczną, - budowę stacji regazyfikacji LNG, - budowę stacji transformatorowej 15/0,4 kV na potrzeby wyprowadzenia mocy z układu kogeneracyjnego do sieci elektroenergetycznej, - modernizację istniejącego układu zasilania elektroenergetycznego w celu przyłączenia układu kogeneracyjnego do sieci elektroenergetycznej.			
22.	Rozbudowa systemu gospodarowania wodami opadowymi na terenie Miasta Olsztyna	Gmina Olsztyn	55 677 992,85	37 890 493,86
	W ramach projektu z zakresu zadań związanych z gospodarką deszczową planuje się: budowę i przebudowę sieci kanalizacji deszczowej oraz budowę i przebudowę urządzeń służących gospodarowaniu wodami opadowymi, tj. zbiorników retencyjnych. Celem głównym przedsięwzięcia jest zwiększenie ilości retencjonowanej wody i adaptacja do zmian klimatu wraz z zabezpieczeniem i zwiększeniem odporności na klęski żywiołowe, w szczególności katastrofy naturalne oraz monitoring środowiska. Celem szczegółowym jest natomiast uregulowanie systemu gospodarowania wodami opadowymi na terenie miasta Olsztyna poprzez budowę i przebudowę sieci i urządzeń kanalizacji deszczowej służących zabezpieczeniu miasta przed niekorzystnymi wpływami atmosferycznymi.			
23.	Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu - mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach nizinnych	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe	234 670 000,00	144 500 000,00
	Głównym celem Projektu jest wzmocnienie odporności na zagrożenia związane ze zmianami klimatu w nizinnych ekosystemach leśnych. Projekt obejmuje leśne ekosystemy nizinne, na terenie całej Polski - 16 województw. Uczestniczyć w nim będzie 113 nadleśnictw z obszaru 17 RDLP. Powierzchnię oddziaływania Projektu szacuje się na 119 799,39 ha. Projekt obejmuje realizację działań z zakresu zapobiegania powstawaniu lub minimalizacji negatywnych skutków zjawisk naturalnych w postaci: suszy i pożarów, niszczącego działania wód wezbraniowych, powodzi i podtopień poprzez rozwój systemów małej retencji, zarówno retencji zbiornikowej jak również retencji na obszarach mokradłowych, a także realizację zadań z zakresu przeciwdziałania nadmiernej erozji. Projekt przyczyni się również do odbudowy cennych ekosystemów naturalnych, tym samym będzie miały pozytywny wpływ na ochronę różnorodności biologicznej. Projekt wykorzystuje kompleksowe zabiegi łączące przyjazne środowisku metody przyrodnicze i techniczne. Planowane są w większości małe obiekty/budowle o prostej konstrukcji.			
24.	Budowa i przebudowa głównych kolektorów deszczowych na terenie Miasta Mragowa	Gmina Miasto Mragowo	24 165 222,15	16 616 243,76
	Przedsięwzięcie inwestycyjne dotyczy przebudowy starych i budowy nowych kolektorów głównych kanalizacji deszczowej, na potrzeby obsługi terenów zabudowanych i przeznaczonych pod zabudowę na terenie miasta Mragowa. W tym celu zostanie zdemontowany istniejący wylot DN500 mm do jeziora Juno, a w jego miejsce wykonany nowy wylot betonowy, prefabrykowany o średnicy DN1200 mm. Elementem regulującym wielkość odpływu wód nadmiarowych będzie zastawka uchylna zamontowana w wylocie. Przed odprowadzeniem wód opadowych i roztopowych do jeziora Juno, wody opadowe zostaną podczyszczone w osadnikach wirowych i separatorze substancji ropopochodnych. Dodatkowo projekt zakłada budowę zbiornika retencyjnego na kolektorze prowadzonym			

	od os. Mazurskiego w stronę rowu melioracyjnego na terenie targowiska miejskiego. Projektowany zbiornik retencyjny ma za zadanie zatrzymanie wód opadowych i ograniczenie dopływu ilości wód do głównego kolektora deszczowego od Jeziora Magistralnego do jez. Juno, poprzez zastosowanie regulatora przepływu.			
25.	Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – zapobieganie, przeciwdziałanie oraz ograniczanie skutków zagrożeń związanych z pożarami lasów	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe	81 155 420,35	48 002 067,85
	Projekt będzie miał charakter krajowy obejmujący 166 nadleśnictw ze wszystkich 16 województw. Oddziaływanie Projektu szacowane jest na ok. 2 423 919 ha powierzchni zalesionej. Głównym celem Projektu jest poprawa sprawności przeprowadzania rozpoznania i reagowania w sytuacji wystąpienia pożarów oraz zwiększenie możliwości zapobiegania im. Dla osiągnięcia założonych w ramach projektu celów realizowane będą działania ukierunkowane na zwiększenie możliwości zapobiegania i przeciwdziałania zagrożeniom związanym z pożarami, a także reagowanie oraz ograniczanie ich skutków. W tym celu wsparcie zostanie przeznaczony na: - samochody – ok. 67 szt. - budowa dostrzegalni – ok. 138 szt. - sprzęt do lokalizacji pożarów – ok. 184 szt. - modernizacja dostrzegalni – ok. 55 szt. - doposażenie PAD – ok. 39 szt. - stacje meteo – ok. 12 szt.			
26.	Poprawa systemu gospodarowania wodami opadowymi na terenie miasta Iławy	Gmina Miejska Iława	19 455 074,86	9 256 802,69
	Projekt będzie realizowany w Iławie. Głównym celem przedsięwzięcia jest: zwiększenie retencji wód opadowych do ilości 27,78 tys. m ³ poprzez wykorzystanie metod naturalnych do celów retencyjnych, przebudowę oraz budowę nowych zbiorników retencyjnych oraz zwiększenie zabezpieczenia przed zagrożeniami wywołanymi zmianą klimatu poprzez budowę sieci kanalizacji deszczowej o długości 4,79 km i usprawnienie systemu gospodarki wodami opadowymi.			
27.	Systemy gospodarowania wodami opadowymi na terenie Miasta Olsztyna	Gmina Olsztyn	30 692 063,31	24 105 546,32
	Celem głównym przedsięwzięcia jest zwiększenie ilości retencjonowanej wody i adaptacja do zmian klimatu wraz z zabezpieczeniem i zwiększeniem odporności na klęski żywiołowe, w szczególności katastrofy naturalne oraz monitoring środowiska. Celem szczegółowym przedsięwzięcia jest uregulowanie systemu gospodarowania wodami opadowymi na terenie miasta Olsztyna poprzez budowę i przebudowę sieci i urządzeń kanalizacji deszczowej służących zabezpieczeniu miasta przed niekorzystnymi wpływami atmosferycznymi.			
28.	Przegląd i aktualizacja map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe	59 507 090,00	49 884 307,00
	Przedmiotem projektu jest wykonanie przeglądu i aktualizacji MZP i MRP, dokumentów planistycznych wymaganych art. 88f ust. 11 ustawy Prawo wodne i art. 14 Dyrektywy Powodziowej. Celem projektu jest wyznaczenie obszarów zagrożenia powodziowego oraz wskazanie dla nich ryzyka powodziowego. Ostateczny zasięg obszarowy projektu zostanie ustalony na etapie jego realizacji, co wynika ze specyfiki projektu. Zakres aktualizacji map opracowanych w I cyklu planistycznym będzie wynikać z przeprowadzonego w ramach projektu przeglądu map. Liczba obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi, dla których zostaną sporządzone nowe MZP i MRP, będzie wynikać z przeglądu i aktualizacji WOPR, a częściowo wynika już z WOPR z 2011 r. W ramach projektu zostanie opracowanych 15 rodzajów map. W ramach projektu przewiduje się realizację 4 zadań głównych i przeprowadzenie co najmniej 4 postępowań przetargowych na łączną kwotę 52 mln zł. Wszystkie wydatki będą kwalifikowalne w ramach projektu.			
29.	Zwiększenie skuteczności prowadzenia długotrwałych akcji ratowniczych	Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej	217 555 000,00	184 921 750,00
	W ramach umowy zakupione zostaną samochody i sprzęt, który będzie wykorzystywany w akcjach ratowniczych prowadzonych przez PSP na terenie całego kraju. Umowa przewiduje także wyposażenie ośrodków szkoleniowych straży pożarnej w sprzęt do szkolenia w zakresie ratowania życia, zdrowia, mienia oraz usuwania skutków katastrof naturalnych oraz wywołanych działalnością człowieka. Planowany jest zakup następującego sprzętu: samochód z drabiną mechaniczną (SD 30) - 16 szt., samochód z drabiną mechaniczną (SD 37, SD 40) - 22 szt., samochód z podnośnikiem hydraulicznym (SHD 23) - 12 szt., samochód z podnośnikiem hydraulicznym (SHD 40) - 3 szt., kontener paliwowy (bez paliwa) - 2 szt., agregat prądowłoczy przewoźny o mocy min. 40 kVA na przyczepie - 12 szt., agregat prądowłoczy przewoźny o mocy min. 100 kVA na przyczepie - 6 szt., quad z lawetą - 20 szt., przyczepa do przewożenia sprzętu i wyposażenia - 5 szt., zestaw sprzętu do pracy ręcznej na linii brzegowej - 50 szt., myjka wysokociśnieniowa z podgrzewaczem wody i osprzętem - 10 szt., myjka niskociśnieniowa z podgrzewaczem wody i osprzętem - 10 szt., namiot z ogrzewaniem i wyposażeniem - 5 szt., namiot gospodarczy, magazynowy z oświetleniem - 10 szt., agregat prądowłoczy przewoźny z osprzętem o mocy min. 5 kW - 5 szt., pompa perystaltyczna z osprzętem - 5 szt., zbiornik (przenośny) o pojemności wodnej 10 - 15 m ³ z osprzętem - 10 szt., zakup wyposażenia do realizacji procesu kształcenia: wyposażenie szkół i ośrodków w sprzęt dydaktyczny - 18 szt.			

30.	Budowa Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych w Gminie Pisz	Gmina Pisz	2 089 043,75	1 265 121,43
<p>Celem głównym projektu jest poprawa stanu środowiska poprzez ograniczenie negatywnego oddziaływania odpadów komunalnych na terenie miasta i gminy poprzez stworzenie nowoczesnego i kompleksowego systemu gospodarowania odpadami na terenie gminy Pisz. Realizacji II etapu budowy Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Pisz przyczyni się do osiągnięcia celu ogólnego, istotnego z punktu widzenia środowiska naturalnego, społeczeństwa i regionu objętego oddziaływaniem inwestycji w kategoriach długoterminowych. Celem bezpośrednim projektu jest natomiast budowa PSZOK w Pisz, który umożliwi odbiór odpadów komunalnych od mieszkańców, a w dalszej kolejności przekazanie ich do sortowni i dalsze zagospodarowanie zgodnie z przeznaczeniem. Punkt selektywnej zbiórki odpadów jest miejscem, gdzie zbierane i magazynowane będą odpady komunalne powstające w gospodarstwach domowych, dostarczone przez mieszkańców gminy a w dalszej kolejności przekazane będą do sortowni w celu dalszego ich zagospodarowania zgodnie z przeznaczeniem.</p>				
31.	Budowa instalacji termicznego przekształcania frakcji energetycznej z odpadów pochodzących z odpadów komunalnych, z odzyskiem energii elektrycznej i ciepłej wraz z infrastrukturą towarzyszącą	Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Olsztynie	833 402 287,63	172 405 017,30
<p>Przedmiotem projektu jest budowa Instalacji składającej się z Bloku spalającego frakcję energetyczną z odpadów komunalnych (ITPO) złożonego m.in. z kotła, turbozespołu z instalacjami i obiektami towarzyszącymi oraz z Kotłowni Szczytowej gazowo-olejowej z obiektami pomocniczymi i przyłączami. Podstawowym modulem planowanego przedsięwzięcia będzie Blok - instalacja termicznego przetwarzania odpadów. Przyjęte dla budowy Instalacji rozwiązania techniczne, bazuje na technologii kotła rusztowego spalającego ok. 100 tys. ton frakcji palnej odpadów komunalnych rocznie o średniej kaloryczności ok. 13,5 MJ/kg. Pole pracy kotła zawiera się w przedziale pomiędzy 11 a 16 MJ/kg, a więc jest to rozwiązanie dedykowane dla uprzednio przetworzonych odpadów komunalnych. Z uwagi na znaczny zakres i wartość projektu, a także możliwość korzystnego podziału zadań i ryzyk realizacja przedsięwzięcia, planowana jest jako inwestycja w formule partnerstwa publiczno-prywatnego (PPP), gdzie partnerem publicznym będzie MPEC, natomiast partnerem prywatnym będzie doświadczona i kompetentna firma prywatna wybrana w ramach postępowania przetargowego prowadzonego w trybie ustawy Prawo Zamówień Publicznych.</p>				
32.	Modernizacja instalacji MBP w celu prowadzenia recyklingu organicznego oraz przygotowania do dalszego procesu strumienia odpadów zbieranych selektywnie	Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o.	19 411 542,66	10 652 432,56
<p>Celem projektu jest wybudowanie kompostowni na odpady biodegradowalne zbierane selektywnie o mocy przerobowej 12000 Mg/rok oraz doposażeniu części mechanicznej instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych w układ technologiczny mający na celu poddanie odpadów separacji powietrznej, separację magnetyczną i odpowiednie rozdrobienie strumienia odpadów zebranego selektywnie. Rozwiązanie to zapewni przygotowanie odpowiedniego jakościowo materiału wsadowego do procesu kompostowania selektywnie zebranych odpadów biodegradowalnych, umożliwi zagospodarowanie frakcji balastowej zgodnie z hierarchią postępowania z odpadami i podniesienie jakości wyprodukowanego paliwa alternatywnego.</p>				
33.	Modernizacja gospodarki ściekowej w Aglomeracji Elbląg	Elbląskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.	207 704 736,67	107 226 173,45
<p>Projekt obejmuje: 1. przebudowę i rozbudowę oczyszczalni ścieków przy ul. Mazurskiej w Elblągu, w tym: - przebudowę części mechanicznej, biologicznej i częściowo gospodarki osadowej, - budowę części gospodarki osadowej wraz z instalacją biogazu i częścią chemiczną oczyszczalni. 2. budowę 0,84 km nowych i przebudowę ok. 0,7 km istniejących sieci kanalizacji sanitarnej wraz z przepompowniami ścieków w mieście Elbląg.</p>				
34.	Poprawa gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracji Olsztyn – etap I	Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.	89 583 978,00	46 396 750,68
<p>Zakres projektu: - budowa kolektora sanitarnego „Centralny-Bis” w Olsztynie, - renowacja kolektora sanitarnego w Olsztynie, - budowa kanalizacji sanitarnej w Olsztynie, - budowa punktu zrzutu ścieków na terenie oczyszczalni Łyna w Olsztynie, - modernizacja i rozbudowa przepompowni P-10 w Olsztynie, -odtworzenie przepompowni ścieków P - 4 przy ul. Bałtyckiej w Olsztynie, - budowa sieci wodociągowej w Olsztynie i Gminie Dywity, - przebudowa sieci wodociągowej w Gminie Dywity, - rozbudowa i modernizacja SUW w Sząbruku w Gminie Gietrzwałd, - system monitoringu obiektów wodno-ściekowych na terenie Olsztyna - system informacji geograficznej (GIS) miasta Olsztyna, - zakup urządzeń do wykrywania sieci uzbrojenia terenu oraz lokalizacji wycieków.</p>				
35.	Ochrona rybitw i mew w północno-wschodniej Polsce	Polskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	2 574 354,96	2 188 201,71
<p>Celem projektu jest zwiększenie dostępności bezpiecznych miejsc lęgowych dla rybitw i mew w północno-wschodniej Polsce. Projektem objętych jest 6 gatunków ptaków: rybitwa rzeczna (Sterna hirundo), rybitwa białowąsa (Chlidonias</p>				

	hybridus), rybitwa czarna (Chlidonias niger), rybitwa białoskrzydła (Chlidonias leucopterus), mewa czarnogłowa (Larus melanocephalus), mewa śmieszka (Chroicocephalus ridibundus). Działania projektu zlokalizowane są na terenie woj. warmińsko-mazurskiego oraz podlaskiego. Realizacja projektu przyczyni się do wzmocnienia i utrzymania populacji ww. gatunków ptaków na obszarze Natura 2000 Puszcza Piska oraz w rezerwacie przyrody "Kwiecewo" i "Ptasia Wyspa". Planowane działania inwestycyjne: 2 sztuczne wyspy dla ptaków; rozbudowa istniejącej wyspy; urządzenia hydrotechniczne (2 zastawki); zabezpieczenie grobli. Planowane działania nieinwestycyjne: bagrowanie trzciny i osoki; wykaszanie wysp i grobli; montaż 70 platform dla rybitw; grodzenie gniazd; montaż słupków do pow. próbnych; monitoring; promocja i edukacja i inne. Szczegółowy zakres działań został opisany w PRP oraz HRP.			
36.	Ochrona zbiorowisk łąkowych na terenie obszaru ochrony siedlisk Ostoja Piska poprzez ograniczenie występowania czeremchy amerykańskiej	Nadleśnictwo Spychowo	1 770 126,79	1 504 607,77
	Głównym celem projektu jest ochrona siedlisk łąki subkontynentalnego oraz pozostałych zbiorowisk leśnych zlokalizowanych na zinwentaryzowanym obszarze Nadleśnictwa Spychowo. Sposobem na wykonanie postawionego celu jest ograniczenie występowania czeremchy amerykańskiej występującej na siedliskach wymienionych w Planie Realizacji Projektu. Ten obcy gatunek inwazyjny w drastyczny sposób wprowadza zmiany w dynamice ekosystemu. Cele częściowe to: wycięcie czeremchy amerykańskiej na powierzchniach zinwentaryzowanych; opryskiwanie odbijających osobników herbicydem na bazie substancji aktywnej glifosat; posadzenie gatunków fitomelioracyjnych (grab, lipa) w celu zajęcia niszy ekologicznej po czeremse.			
37.	Droga do czystego środowiska – program edukacyjno-promocyjny na rzecz wzmocnienia świadomości społecznej korzystania ze środowiska z poszanowaniem ogólnie przyjętych zasad i norm	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska	6 080 000,00	5 168 000,00
	Celem projektu jest prowadzenie działań informacyjnych służących promowaniu postaw ekologicznych oraz podnoszeniu świadomości środowiskowej ogółu społeczeństwa oraz organów sądowych, organów ścigania i organów kontroli. Edukacja oraz wypracowanie wspólnego podejścia do prowadzenia działań organów zaangażowanych w ochronę środowiska jak również podnoszenie świadomości społeczeństwa. Działania realizowane w ramach projektu są odpowiedzią na konieczność wzmocnienia świadomości środowiskowej i informowania społeczeństwa w zakresie bezpieczeństwa ekologicznego. W ostatnich latach zaobserwowano częstsze reagowanie obywateli na sytuacje niezgodnego z prawem korzystania ze środowiska. Projekt będzie miał zasięg ogólnopolski. Planowane jest przeprowadzenie warsztatów dla organów sądowych, organów ścigania i organów kontroli z całej Polski w zakresie walki z szarą strefą. Ponadto, zostanie przeprowadzona kampania edukacyjna w social mediach takich jak Facebook, Instagram, Youtube. Kampania prowadzona w mediach społecznościowych zostanie oparta na produkcji animacji i filmów, podzielonych na bloki tematyczne, których bazę wiedzy stanowić będzie strona internetowa projektu. Zaplanowano również produkcję programów TV dla dzieci i dorosłych (po 12 odcinków), organizację konkursu dla szkół podstawowych oraz szkolenia medialnego dla pracowników IOŚ.			
38.	Opracowanie zasad kontroli i zwalczania inwazyjnych gatunków obcych wraz z przeprowadzeniem pilotażowych działań i edukacją społeczną.	Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska	20 000 000,00	17 000 000,00
	Celem projektu jest analiza stopnia inwazyjności gatunków obcych w Polsce wraz ze wskazaniem gatunków najbardziej zagrażających rodzimej przyrodzie i opracowanie dla nich metodyk zwalczania lub kontroli. W ramach projektu zostaną przeanalizowane wszystkie drogi rozprzestrzeniania się inwazyjnych gatunków obcych ze wskazaniem dróg priorytetowych wraz z opracowaniem dla nich skutecznych planów działań do wdrożenia. Obecnie nie ma jednych wytycznych, które wskazywałyby najbardziej efektywne kosztowo i ekologicznie metody zwalczania inwazyjnych gatunków obcych. W ramach projektu przewiduje się m.in. przygotowanie opracowań na temat metod zwalczania lub kontroli dla wskazanych jako najbardziej inwazyjne gatunków obcych (minimum 10 gatunków). Zasady kontroli i zwalczania gatunków inwazyjnych zostaną następnie sprawdzone w ramach działań pilotażowych. Do działań przewidzianych w ramach projektu wzmocniających powyższe zadania należy również podniesienie poziomu świadomości społeczeństwa na temat zagrożeń jakie stwarzają inwazyjne gatunki obce dla człowieka, środowiska naturalnego i gospodarki, sposobów walki z nimi oraz możliwych dróg wprowadzania. Działania o charakterze informacyjno-edukacyjnym (m.in. kampanie informacyjne, szkolenia, współpraca z mediami), skierowane zostaną do społeczeństwa, jak również do podmiotów, które będą w przyszłości wdrażały opracowane zasady (samorządy, zarządcy obszarów chronionych, zarządcy nieruchomości, itd.).			
39.	Ochrona siedlisk i gatunków terenów nieleśnych zależnych od wód	Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska	53 213 629,40	45 231 584,99
	Głównym celem projektu jest wykonanie działań z zakresu ochrony czynnej, w obrębie wybranych siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków, zmierzających do osiągnięcia w skali całego kraju wymiernego efektu ekologicznego, jakim jest poprawa stanu ich ochrony. Konieczność realizacji projektu wynika ze zdiagnozowanych			

	<p>potrzeb w zakresie podejmowania działań zmierzających do poprawy stanu zachowania siedlisk i związanych z nimi gatunków. Z dokonanej oceny stanu ochrony, według kategorii siedliska/grupy gatunków, która została opracowana w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska prowadzonego w latach 2009-2011 i 2013-2014 przez GIOŚ wynika, iż stan zachowania siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt objętych siecią Natura 2000 w Polsce jest w przewadze niezadawalający (U1) lub zły (U2). Torfowiska są jednym z typów siedlisk przyrodniczych, których stan ochrony został oceniony jako najgorszy, ponieważ został oceniony wyłącznie, jako niezadawalający (U1) lub zły (U2). Działaniami w ramach projektu zostanie objętych 77 obszarów Natura 2000, wskazanych przez 11 regionalnych dyrekcji ochrony środowiska, dla których konieczne do przeprowadzenia działania wynikają z zatwierdzonych planów zadań ochronnych lub planów ochrony. Projekt obejmuje obecnie ok. 3 361 ha powierzchni siedlisk w województwach podlaskim, pomorskim, lubuskim, świętokrzyskim, małopolskim, lubelskim, warmińsko-mazurskim, wielkopolskim, podkarpackim, zachodniopomorskim, dolnośląskim.</p>			
40.	Symbiosis - ochrona ex-situ gatunków zagrożonych i edukacja ekologiczna w działalności polskich ośrodków rehabilitacji zwierząt - wzmocnienie potencjału sieci ośrodków na Warmii i Mazurach	Fundacja Albatros	3 653 762,91	3 075 310,67
	<p>Cele projektu: - ochrona ex-situ gatunków chronionych poprzez leczenie w ośrodkach rehabilitacji zwierząt - wzrost liczby zwierząt zwracanych naturze spośród pacjentów ośrodków w regionie Warmii i Mazur - wsparcie merytoryczne kadry ośrodków rehabilitacji zwierząt w Polsce - integracja i wymiana doświadczeń, rozwój współpracy z ośrodkami z Europy i świata - wzrost świadomości społecznej w dziedzinie ochrony bioróżnorodności Obecnie ORPD z uwagi na liczbę pacjentów i prowadzoną edukację wymaga wzmocnienia infrastruktury, która zapewni możliwość rozwoju i stabilność działań. Zadania: Wzmocnienie potencjału ORPD w Bukwałdzie: - zakup ziemi użytkowanej przez ośrodek wraz z budynkiem gospodarczym przeznaczonym na lecznicę dla dzikich ptaków – 1,14 ha, adaptacja budynku na lecznicę z zapleczem biurowym i bazą dla wolontariuszy, wyposażenie lecznicy- 830000 zł - Budowa wolier zewnętrznych do rehabilitacji ptaków z basenem dla ptaków wodnych – 200000 zł - zapewnienie finansowania podstawowej działalności ośrodka 5 lat – 666000 zł Wzmocnienie potencjału ośrodków warmińsko-mazurskich: - wyposażenie i usługi weterynaryjne dla ośrodków rehabilitacji zwierząt w regionie – 225000 zł Wzmocnienie merytoryczne i integracja środowiska osób związanych z działalnością ośrodków rehabilitacji zwierząt w Polsce, wzmocnienie współpracy międzynarodowej: - organizacja dwóch międzynarodowych konferencji nt. rehabilitacji dzikich zwierząt i opracowanie i publikacja monografii 110000 zł Wzrost świadomości społecznej: - realizacja cyklu dokumentalnego o ośrodkach rehabilitacji zwierząt w Polsce 200000 zł - promocja projektu: strona internetowa projektu, działania w mediach społecznościowych - 5 lat.</p>			
41.	Inwentaryzacja cennych siedlisk przyrodniczych kraju, gatunków występujących w ich obrębie oraz stworzenie Banku Danych o Zasobach Przyrodniczych	Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska	44 664 697,81	37 964 993,13
	<p>Celem strategicznym projektu jest wyeliminowanie luki w procesie zarządzania zasobami przyrodniczymi kraju (siedliskami i gatunkami) poprzez stworzenie systemu informatycznego - Banku Danych o Zasobach Przyrodniczych, który będzie źródłem informacji o danych przyrodniczych w Polsce (cel szczegółowy). W pierwszej kolejności wykonane zostaną działania identyfikujące zasoby danych w całym kraju, następnie zostanie przeprowadzona harmonizacja danych. Zebranie powyższych danych będzie stanowiło uzupełnienie wiedzy przyrodniczej. Dodatkowo planuje się przeprowadzenie inwentaryzacji uzupełniających stan wiedzy o rozmieszczeniu siedlisk i gatunków oraz stanu ich zachowania (cel szczegółowy) - dane te również zasilą Bank Danych. Inwentaryzacja zasobów przyrodniczych rozumiana jako spis podstawowych elementów przyrody jest podstawowym elementem umożliwiającym identyfikację posiadanych zasobów oraz ich aktualnego stanu. Działanie to jest punktem wyjścia do planowania form ochrony oraz określenia kierunków koniecznych do podjęcia działań w celu utrzymania stanu zasobów.</p>			
42.	Opracowanie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000	Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska	35 056 639,69	29 798 143,71
	<p>Głównym celem projektu jest stworzenie podstaw do skutecznej ochrony dla 283 obszarów Natura 2000, położonych na terenach 12 województw, poprzez opracowanie dla nich wysokiej jakości planów zadań ochronnych (instrumentów planistycznych sporządzanych obowiązkowo dla obszarów Natura 2000 na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody, dalej uop), stanowiących podstawę dla zachowania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony, przy jednoczesnym stworzeniu warunków społecznych umożliwiających i ułatwiających wdrożenie tych planów w życie. Realizacja projektu jest kluczowa dla ukończenia procesu ustanawiania dokumentów zarządczych dla obszarów Natura 2000 w Polsce, tym samym wypełnienia obowiązku wynikającego z art. 28 ust. 1 uop oraz wymogów unijnych.</p>			

43.	Kompleksowy projekt ochrony gatunków i siedlisk przyrodniczych na obszarach zarządzanych przez PGL Lasy Państwowe	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe – Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych	35 944 030,00	21 915 079,10
<p>Celem projektu jest objęcie kompleksową ochroną gatunków i siedlisk występujących w ostojach Natura 2000, znajdujących się na terenach zarządzanych przez PGL LP. Poprzez prowadzenie działań na znacznych obszarach całej Polski uzyskany będzie efekt skali. W ten sposób osiągnięta będzie znaczna poprawa stanu zachowania i ochrony najcenniejszych obszarów i gatunków występujących na terenach leśnych i śródleśnych. Projekt ma charakter strategiczny z punktu widzenia realizacji zobowiązań akcesyjnych związanych z funkcjonowaniem sieci Natura 2000. Docelowo realizacja projektu przewiduje poprawę stanu ochrony na powierzchni 31 tysięcy hektarów najcenniejszych siedlisk. Realizacja projektu polegać będzie na prowadzeniu działań ochrony gatunków i siedlisk wynikających z zapisów zatwierdzonych dokumentów planistycznych określających zadania ochrony czynnej dla obszarów Natura 2000. W trakcie realizacji projektu planowane są również działania monitoringowe mające na celu weryfikację stanu siedlisk i gatunków. Działania te są zapisane jako konieczne do wykonania w ramach zatwierdzonych pzo. Oprócz tego, w trakcie projektu prowadzone będą działania monitorowania realizacji projektu i przynieszonego efektu środowiskowego w postaci poprawy stanu zachowania siedlisk. Łącznie w projekcie ochroną zostanie objętych około 30 typów siedlisk oraz około 30 gatunków. W projekcie uczestniczyć będzie 98 nadleśnictw.</p>				
44.	Rozwój zielonej infrastruktury poprzez wsparcie ogrodów działkowych	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa	50 000 000,00	50 000 000,00
<p>Przedmiotowy pozakonkursowy projekt grantowy będzie służył dystrybucji środków publicznych służących realizacji celów publicznych określonych dla działania 2.5 Osi II POIiŚ. Końcowym beneficjentem pomocy udzielanej przez beneficjenta projektu (grantodawcę; ARiMR) będzie grantobiorca - stowarzyszenie ogrodowe w rozumieniu ustawy o rodzinnych ogrodach działkowych (Dz. U. z 2021 r., poz. 1073. Projekt odpowiada na potrzeby wynikające z zaistniałego i obserwowanego od dłuższego czasu problemu spadku powierzchni terenów zielonych w miastach. Do kluczowych problemów identyfikowanych na terenach zurbanizowanych zaliczamy niewystarczający udział obszarów zieleni w ogólnej powierzchni miast, co stanowi bezpośrednie zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzkiego. Ogrody działkowe to „miejskie puszcze”. Stosunkowo duże obszary o wybitnie pozytywnym oddziaływaniu na życie społeczności miejskich, a jednocześnie narażone na likwidację w celach zabudowy, zwłaszcza mieszkaniowej, przy jednoczesnym braku nowych stymulacji do utrzymania ich dotychczasowej publicznej funkcji. W latach 2003-2020 liczba ogrodów działkowych uległa redukcji o 11,5%, z 6 000 do 4 600 obiektów (za GUS) co odpowiada powierzchni około 3 500 ha. Spodziewane zasadnicze efekty operacji w miastach objętych projektem: 1) zwiększenie i powierzchni zielonych oraz poprawa kondycji zieleni; 2) zwiększenie powierzchni chłonnych gruntów; 3) ograniczenie efektu „miejskich wysp ciepła”; 4) zwiększenie skali retencji wód opadowych; 5) poprawa warunków bytowania występujących na terenach ROD dzikich zwierząt (np. pszczoł, trzmieli, ptaków, nietoperzy); 6) zachowanie i rozwój różnorodności biologicznej w miastach; 7) upowszechnienie informacji o wielofunkcyjnej roli ogrodów działkowych, a w konsekwencji promocja tej formy zagospodarowania terenów miejskich skutkująca zachowaniem większej ilości komponentów przyrodniczych w miastach; 8) poprawa poziomu dostępności części wspólnych ROD dla społeczności lokalnej.</p>				
45.	Budowa obwodnicy Ostródy w ciągu DK 16	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad	496 785 191,88	284 784 626,05
<p>Projekt ma na celu budowę obwodnicy Ostródy o długości 10,84 km oraz odcinka przejściowego drogi krajowej nr 16 (po wschodniej stronie węzła „Ostróda Południe”) o długości 0,43 km, stanowiący włączenie obwodnicy Ostródy w istniejącą DK 16. Łącznie wybudowanych zostanie 11,27 km nowych dróg. Projekt będzie realizowany w systemie tradycyjnym. Na całym odcinku przedmiotowej inwestycji przewidziano przekrój dwujezdniowy z dwoma pasami ruchu, pasem dzielącym oraz pasem awaryjnym, dostosowany do prognozowanego poziomu ruchu. Projektowana obwodnica Ostródy zlokalizowana jest w województwie warmińsko – mazurskim, w powiecie ostródzkim, na obszarze gminy Ostróda. Obwodnica Ostródy w ciągu DK 16 stanowi część kompleksowej sieci drogowej TEN-T zgodnie z Rozporządzeniem UE nr 1315/2013. Celem szczegółowym IV osi priorytetowej jest zwiększenie dostępności transportowej ośrodków miejskich w TEN-T oraz odciążenie miast od nadmiernego ruchu drogowego (tranzytowego), co wpłynie również na poprawę bezpieczeństwa na drogach. Projekt w całości wpisuje się w realizację ww. celów dotyczących transportu drogowego. Dotyczy budowy drogi znajdującej się w sieci kompleksowej TEN-T oraz odciąża miasto od nadmiernego ruchu drogowego, poprzez budowę obwodnicy, której rezultatem będzie poprawa skomunikowania drogowego Ostródy i bezpieczeństwa ruchu na drogach.</p>				
46.	Rozbudowa Stacji Olsztyn Mątki	Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A.	68 355 039,07	12 402 868,81
<p>Stacja elektroenergetyczna 400/220/110 kV Olsztyn Mątki zlokalizowana jest na terenie Gminy Jonkowo położonej w centralnej części województwa warmińsko-mazurskiego. Zakres rzeczowy zadań inwestycyjnych objętych przedmiotem niniejszego wniosku o dofinansowanie obejmuje zakres od przygotowania inwestycji, jej zaprojektowania poprzez wybudowanie do uzyskania pozwolenia na użytkowanie. Dla realizacji rozbudowy stacji zawarto umowę na realizację zadania inwestycyjnego pn. „Rozbudowa stacji 400/220/110 kV Olsztyn Mątki”.</p>				

47.	Program Priorytetowy Mój Prąd na lata 2021-2023 – React EU	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	870 238 137,60	870 238 137,60
<p>Projekt dotyczy Programu Priorytetowego Mój Prąd, który realizowany będzie na zasadzie projektu grantowego (zgodne z art. 35 i art. 36 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020), w którym NFOŚiGW jest Beneficjentem projektu grantowego udzielającym dofinansowania grantobiorcy końcowemu. Beneficjenci ostateczni (grantobiorcy końcowi) to osoby fizyczne wytwarzające energię elektryczną na własne potrzeby, które mają zawartą umowę kompleksową regulującą kwestie związane z wprowadzeniem do sieci energii elektrycznej wytworzonej w mikroinstalacji. W ramach Programu Mój Prąd, wsparciem objęte będą inwestycje z zakresu budowy nowych jednostek wytwarzania energii elektrycznej i/lub ciepłej wykorzystujących energię słoneczną polegających na instalacji ogniw fotowoltaicznych na budynkach mieszkalnych lub na terenie działki, na której zlokalizowany jest budynek mieszkalny na potrzeby własne Wnioskodawców. Program swoim zasięgiem obejmuje obszar całego kraju i jest dostępny dla wszystkich osób fizycznych mieszczących się z zakresem swojej inwestycji w założenia Programu Mój Prąd. Głównym celem projektu jest wspieranie instalacji OZE do produkcji energii elektrycznej przez osoby fizyczne w budynkach mieszkalnych. Dofinansowanie z Programu Mój Prąd dotyczyć będzie zakupu i montażu mikroinstalacji fotowoltaicznych o zainstalowanej mocy elektrycznej od 2 kW do 10 kW, służących na potrzeby istniejących budynków mieszkalnych. Finansowaniem w ramach projektu będzie mogła zostać objęta również infrastruktura towarzysząca (m.in. magazyny energii, przydomowe punkty ładowania dla samochodów elektrycznych oraz systemy zarządzania energią w domach), która będzie zwiększała świadomość sposobu zużycia energii wyprodukowanej w instalacji PV oraz będzie promowała rozwój zeroemisyjnych środków transportu.</p>				

4.4. Dofinansowanie w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

W ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 realizowanych jest łącznie 15 działań, z których trzy zostały powierzone samorządom województw, jako instytucjom wdrażającym. Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego realizował jedynie dwa działania objęte PROW 2014-2020:

- Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, w tym: gospodarka wodno-ściekowa, budowa i modernizacja dróg lokalnych, ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego, inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne, kształtowanie przestrzeni publicznej oraz inwestycje w targowiska lub obiekty budowlane przeznaczone na cele lokalnych produktów;
- Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER, w tym: wdrażanie lokalnych strategii rozwoju, wdrażanie projektów współpracy oraz funkcjonowanie lokalnej grupy działania.

Do działań odpowiadających celom *Programu Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2030* zaliczyć można gospodarkę wodno-ściekową oraz budowę i modernizację dróg lokalnych, która realizowana była także w ramach inicjatywy LEADER.

W latach 2021-2022 nowe umowy na realizację działań w ramach PROW 2014-2020 w województwie warmińsko-mazurskim zawierano w ramach działań „Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, typ operacji: Gospodarka wodno-ściekowa” (40 operacji na kwotę 82 165 806,79 zł) oraz „LEADER, zakres operacji: Budowa lub przebudowa publicznych dróg gminnych lub powiatowych” (5 umów na kwotę 475 801,00 zł). Na operacje typu „Budowa lub modernizacji dróg lokalnych” nie zostało przekazane w analizowanym okresie żadne wsparcie finansowe. Dwa nabory wniosków na ww. typ operacji odbyły się w 2016 i 2019 roku. Trzeci nabór wniosków zakończył się pod koniec 2022 roku, a umowy o przyznaniu pomocy zawierano w 2023 roku.

Tabela 14. Umowy na realizację działań w ramach PROW 2014-2020 w województwie warmińsko-mazurskim zawarte w latach 2021-2022 (źródło: dane pozyskane z Departamentu Rozwoju Obszarów Wiejskich i Rolnictwa Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego)

Lp.	Data zawarcia umowy	Nazwa wnioskodawcy	Tytuł operacji	Kwota przyznanej pomocy
Działanie: Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, typ operacji: Gospodarka wodno-ściekowa				
1	2021-02-22	Gmina Młynary	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Młynarach przy ul. Ogrodowej oraz Budowa sieci wodociągowej w miejscowościach: Młynarska Wola, Broniszewo, Nowe Sadłuki, Błudowo, Stare Monasterzysko, Nowe Monasterzysko, Warszewo	1 000 205,00 zł
2	2021-04-09	Gmina Miłki	Budowa biologicznej oczyszczalni ścieków wraz z niezbędnymi podłączeniami w miejscowości Lipowy Dwór oraz sieci wodociągowej na trasie Ruda, Rydzewo, Kleszczewo	1 142 543,00 zł
3	2021-04-27	Gmina Kozłowo	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Kozłowo	1 300 385,00 zł
4	2021-02-04	Gmina Pasym	Rozbudowa stacji uzdatniania wody w miejscowości Grom	708 569,00 zł
5	2021-02-04	Gmina Sorkwity	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Pustniki	502 065,00 zł
6	2021-08-24	Gmina Braniewo	Budowa systemu retencji wody pitnej w miejscowości Żelazna Góra wraz z budową sieci kanalizacji sanitarnej odprowadzającej ścieki sanitarne poprzez miejscowość Krzewno do miejscowości Gronówko w Gminie Braniewo	2 000 000,00 zł
7	2021-06-10	Gmina Piecki	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Stare Kielbonki	1 158 040,00 zł
8	2021-07-16	Gmina Dąbrówno	Poprawa gospodarki wodno-ściekowej na terenie Gminy Dąbrówno	877 096,00 zł
9	2021-08-23	Gmina Jedwabno	Budowa sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Dzierzki - Witówko	1 021 508,00 zł
10	2021-08-23	Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. z siedzibą w Barczewie	Budowa sieci wodociągowej wraz z przyłączami w miejscowościach	764 524,00 zł

			Barczewko - Biedowo - Dąbrówka Mała Gmina Barczewo	
11	2021-07-13	Gmina Świętajno	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Piasutno	130 952,79 zł
12	2021-09-28	Gmina Stare Juchy	Rozbudowa sieci wodociągowej w miejscowości Orzechowo, gmina Stare Juchy	333 592,00 zł
13	2021-09-28	Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Sp. z o.o. z siedzibą w Kisielicach	Budowa stacji uzdatniania wody w Kisielicach wraz z budową sieci kanalizacyjnej	591 604,00 zł
14	2021-07-13	Gmina Świętajno	Rozbudowa sieci wodociągowej na trasie Długi Borek - Kolonia	338 156,00 zł
15	2021-12-29	Gmina Srokowo	Budowa sieci wodociągowej rozdzielczej wraz z przyłączami Siniec kolonia gm. Srokowo, przebudowa sieci wodociągowej wraz z przyłączami w Srokowie	515 369,00 zł
16	2021-10-04	Gmina Kolno	Budowa sieci wodociągowej na terenie Gminy Kolno	498 045,00 zł
17	2021-09-14	Gmina Godkowo	Przebudowa stacji uzdatniania wody w Godkowie	786 399,00 zł
18	2022-11-18	Gmina Budry	Budowa i modernizacja infrastruktury wodno-kanalizacyjnej w Gminie Budry	3 242 756,00 zł
19	2022-11-18	Gmina Orzysz	Budowa sieci wodno-kanalizacyjnej w miejscowości Ublik w gminie Orzysz	2 141 939,00 zł
20	2022-12-15	Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o. (Węgorzewo)	Budowa kanalizacji sanitarnej dla m. Kal - Gmina Węgorzewo	1 383 449,00 zł
21	2022-12-15	Miejskie Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o. (Nidzica)	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej i wodociągowej Napiwoda Wikno - zad 2/1	1 125 498,00 zł
22	2022-11-18	Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. (Gołdap)	Przebudowa i rozbudowa oczyszczalni ścieków w miejscowości Babki, gmina Gołdap, budowa sieci kanalizacyjnej dla miejscowości Pogorzelski wraz ze zrzutem ścieków kolektorem tłocznym dla miejscowości Babki, gm. Gołdap oraz budowa sieci wodociągowej Jezioro Wielkie - Siedlisko, gm. Gołdap	3 405 076,00 zł
23	2022-11-18	Gmina Grunwald	Rozbudowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Stębark - etap II oraz budowa sieci wodociągowej w miejscowości Kiersztanowo w gminie Grunwald	2 434 220,00 zł
24	2022-12-15	Gmina Lelkowo	Modernizacja infrastruktury wodno-kanalizacyjnej w gminie Lelkowo	5 000 000,00 zł
25	2022-12-15	Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. (Pisz)	Przebudowa stacji uzdatniania wody oraz ujęcia wody w miejscowości Karpa	2 538 756,00 zł
26	2022-12-30	Gmina Jeziorany	Poprawa gospodarki wodno-ściekowej na terenie gminy Jeziorany	4 222 500,00 zł
27	2022-12-15	Gmina Małdyty	Poprawa gospodarki wodno-ściekowej w Gminie Małdyty	3 094 317,00 zł
28	2022-12-15	Gmina Rozogi	Poprawa gospodarki wodno-ściekowej na terenie Gminy Rozogi	4 466 573,00 zł
29	2022-12-15	Gmina Świątki	Przebudowa i rozbudowa stacji uzdatniania wody oraz budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Świątki w Gminie Świątki	3 959 500,00 zł
30	2022-11-18	Gmina Janowiec Kościelny	Modernizacja oczyszczalni ścieków w m. Kuce gm. Janowiec Kościelny	2 609 000,00 zł

31	2022-12-30	Przedsiębiorstwo Usług Komunalno-Rolnych Sp. z o.o. w Miłkach	Regulacja gospodarki wodno-ściekowej i osadowej na terenie Gminy Miłki	3 854 668,00 zł
32	2022-12-30	Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. (Barczewo)	Poprawa gospodarki wodno-ściekowej w miejscowościach Barczewko i Niedźwiedź gm. Barczewo	3 873 199,00 zł
33	2022-11-18	Gmina Purda	Poprawa gospodarki wodnościekowej w Gminie Purda etap I (Trękussek, Nowa Kaletka, Nerwik)	2 482 289,00 zł
34	2022-12-15	Gmina Purda	Poprawa gospodarki wodnościekowej w Gminie Purda etap II (Trękussek, Nowa Kaletka)	565 219,00 zł
35	2022-11-18	Gmina Mrągowo	Przebudowa stacji uzdatniania wody w miejscowościach Gązwa, Grabowo, Gronowo i Użranki oraz budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Bagienice, Nowe Bagienice w Gminie Mrągowo	3 727 952,00 zł
36	2022-12-15	Gmina Elbląg	Przebudowa sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami i modernizacją oczyszczalni ścieków w miejscowości Janów	2 294 316,00 zł
37	2022-12-15	Gmina Łukta	Budowa sieci wodociągowej i sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Strzałkowo, gmina Łukta i rozbudowa sieci wodociągowej i sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Kotkowo, gmina Łukta	4 066 409,00 zł
38	2022-12-15	Gmina Dąbrówno	Poprawa gospodarki wodno-ściekowej na terenie Gminy Dąbrówno	3 853 254,00 zł
39	2022-11-18	Gmina Ostróda	Rozbudowa sieci wodociągowej i sieci kanalizacji sanitarnej we wsi Ruś Mała, gmina Ostróda	2 637 442,00 zł
40	2022-12-15	Gmina Pasłęk	Budowa kanalizacji sanitarnej Rogajny - Gryżyna - Majki - Zielonka Pasłęcka/ etap IVB: Zielonka Pasłęcka oraz rozbudowa sieci wodociągowej Kol. Zielony Grąd - etap I	1 518 422,00 zł
RAZEM				82 165 806,79 zł
Działanie: LEADER, zakres operacji: Budowa lub przebudowa publicznych dróg gminnych lub powiatowych				
1	2021-06-08	Gmina Iława	Przebudowa drogi gminnej gruntowej w miejscowości Frednowy na działkach nr 367/6, 367/5	95 274,00 zł
2	2021-06-11	Gmina Kisielice	Przebudowa ulicy Cmentarnej w Kisielicach - ETAP II	94 858,00 zł
3	2022-12-06	Gmina Iława	Przebudowa drogi gminnej gruntowej w miejscowości Stradomno	95 428,00 zł
4	2022-12-02	Gmina Kisielice	Przebudowa ulicy Cmentarnej w Kisielicach - ETAP IV	94 796,00 zł
5	2022-12-08	Gmina Zalewo	Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Wieprz	95 445,00 zł
RAZEM				475 801,00 zł

5. Podsumowanie i wnioski z realizacji w latach 2021-2022 *Programu Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2030*

Niniejszy raport przedstawia analizę stanu oraz zmian zachodzących w środowisku województwa warmińsko-mazurskiego, a także określa stopień realizacji zadań wyznaczonych w *Programie Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2030*.

Podstawą opracowania *Raportu*, weryfikującego wykonanie zadań z realizacji *Programu* w latach 2021-2022, były ankiety sporządzone i rozesłane do podmiotów wykonujących przedmiotowe zadania. Ponieważ nie wszystkie podmioty wypełniły ankiety, a te które zostały wypełnione często nie zawierały kompletnych danych, konieczne było sięgnięcie również do innych źródeł informacji.

Analiza przedstawionych w *Raporcie* danych pozwala stwierdzić, że założone w *Programie Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2030* działania były w latach 2021-2022 realizowane przez jednostki w nim wskazane. W każdym z zaplanowanych kierunków działań podjęto inwestycje i akcje zmierzające do poprawy stanu środowiska, co w wielu przypadkach miało odbicie we wskaźnikach oceny realizacji *Programu*.

W ramach **obszaru interwencji 1: „Ochrona klimatu i jakości powietrza”** prowadzone działania koncentrowały się wokół ograniczania emisji zanieczyszczeń do atmosfery, m.in. przez wymianę starych kotłów małej mocy oraz pieców na jeden z systemów proekologicznych. Znaczna część gmin prowadziła programy dotacji celowych na realizację tego celu. Innymi działaniami były m.in. likwidacja lokalnych kotłowni o dużej emisji i rozbudowa sieci ciepłowniczej, modernizacja miejskiego transportu zbiorowego w kierunku transportu przyjaznego dla środowiska, rozwój transportu niskoemisyjnego oraz rozbudowa energooszczędnych systemów oświetlenia dróg publicznych. Dopelnieniem tych działań była realizacja termomodernizacji budynków, zmniejszająca zapotrzebowanie na energię cieplną.

Rozwój nastąpił w kwestii infrastruktury drogowej i kolejowej, a także elektromobilności.

Zarząd Województwa rozpoczął prace nad opracowaniem *Aktualizacji Programu ochrony powietrza dla strefy warmińsko-mazurskiej ze względu na*

przekroczenie poziomu dopuszczalnego PM10 i poziomu docelowego benzo(a)pirenu zawartego w pyłe PM10 wraz z planem działań krótkoterminowych.

Powszechne było także prowadzenie kampanii edukacyjnych dotyczących m.in. podnoszenia świadomości ekologicznej w zakresie potrzeb oszczędnego i efektywnego wykorzystania energii, w tym spalania paliw odpowiedniej jakości oraz propagujących wykorzystanie odnawialnych źródeł energii.

Poczynione w ostatnich latach działania przyniosły pozytywny efekt w postaci zmniejszenia liczby stref z przekroczeniami stężeń dopuszczalnych i docelowych na terenie województwa do jednej strefy z przekroczeniami w zakresie PM10 oraz B(a)P. W 2019 r. odnotowano po dwie strefy z przekroczeniami w zakresie PM10 oraz B(a)P.

W ramach **obszaru interwencji 2: „Zagrożenia hałasem”** na terenie województwa warmińsko-mazurskiego na koniec 2022 r. w realizacji były dwa programy ochrony przed hałasem. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska – Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Olsztynie prowadził pomiary hałasu drogowego, natomiast Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie prowadził w ramach kontroli pomiary hałasu przemysłowego.

Wśród stosowanych praktyk zmniejszania uciążliwości hałasu były m.in. lokalizacja w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego terenów przemysłowych, produkcji, usług, itp. w bezpośrednim sąsiedztwie dróg publicznych, odsuwanie zabudowy mieszkaniowej od głównych ciągów komunikacyjnych, stosowanie zapisów dotyczących projektowania i budowy obiektów w sposób zapewniający ochronę przed hałasem i drganiami oraz stosowanie klasyfikacji terenów ze względu na dopuszczalny poziom hałasu w środowisku. Na zmniejszenie hałasu drogowego wpływ miały także modernizacje dróg z wykorzystaniem nawierzchni o zmniejszonej hałaśliwości.

W większości powiatów obowiązują uchwały w sprawie zakazu używania jednostek pływających o napędzie spalinowym na akwenach wodnych.

Wartość wskaźników dotyczących liczby osób narażonych na ponadnormatywny hałas w województwie wykazuje znaczną poprawę, jednak ze względu na zmianę metodyki pomiarów nie jest możliwe wyciągnięcie z nich miarodajnych wniosków. Analiza trendów będzie możliwa dopiero w kolejnych okresach sprawozdawczych.

W ramach **obszaru interwencji 3: „Pola elektromagnetyczne”** realizowany był przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska – Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Olsztynie monitoring pól elektromagnetycznych, polegający na prowadzeniu pomiarów promieniowania elektromagnetycznego w 71 punktach pomiarowo-kontrolnych zgodnie z zapisami Programu Państwowego Monitoringu Środowiska. Na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego obserwowano systematyczny wzrost liczby źródeł promieniowania elektromagnetycznego, jednak w żadnym z punktów pomiarowych nie stwierdzono przekroczeń poziomów dopuszczalnych.

W ramach **obszaru interwencji 4: „Gospodarowanie wodami”** prowadzono działania mające na celu poprawę stanu ekologicznego wód powierzchniowych. Działania te koncentrowały się na ograniczaniu dopływu do wód zanieczyszczeń zawartych w ściekach komunalnych i przemysłowych przez rozbudowę sieci kanalizacyjnej, budowę i modernizację oczyszczalni ścieków oraz wprowadzanie dotacji do inwestycji w przydomowe oczyszczalnie ścieków. Na ograniczanie dopływu do wód zanieczyszczeń ze źródeł rozproszonych i obszarowych wpływ miały także prowadzone działania edukacyjne, głównie przez Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Olsztynie oraz samorządy gminne.

PGW Wody Polskie realizowały działania na rzecz zachowania wielkości i dynamiki przepływu wód (m.in. usuwanie zatorów z koryta, wykaszanie roślinności z dna i ze skarp, likwidacja przewężeń koryta, zabezpieczanie brzegów przed erozją czy likwidacja tam bobrowych), utrzymania i poprawy stanu wałów przeciwpowodziowych, a także zachowania dobrego stanu obiektów małej retencji. W zwiększanie retencji zaangażowane były także Lasy Państwowe oraz niektóre samorządy, natomiast właściciele domów jednorodzinnych korzystali z dofinansowania do inwestycji w np. zbiorniki szczelne, oczka wodne, drenaże lub zielone dachy z programu Moja Woda.

Mimo czynionych starań, wyniki monitoringu jakości wód powierzchniowych nie wskazują na poprawę stanu środowiska w tym zakresie.

W ramach **obszaru interwencji 5: „Gospodarka wodno-ściekowa”** kontynuowano rozbudowę i modernizację sieci wodociągowej oraz stacji uzdatniania wody, a także skanalizowania województwa i rozwój oczyszczalni ścieków. Wśród stosowanych przez operatorów stacji uzdatniania wody metod

doskonalenia technologii produkcji wody przeznaczonej do spożycia były: zakup nowoczesnych pomp głębinowych, wymiana złóż filtracyjnych i wprowadzenie dwustopniowego procesu filtracji, montaż sterylizatorów UV, modernizacja systemu napowietrzania i sterowania.

W latach 2021-2022 oddano do użytku odpowiednio 103,5 km i 115,9 km sieci kanalizacyjnej odprowadzającej ścieki oraz 26,1 km i 7,9 km sieci kanalizacyjnej odprowadzającej wody opadowe.

W celu ograniczania zużycia wody realizowano m.in. modernizacje i przebudowy nieuszczelnionych odcinków starych rur i przyłączy i wymianę ich na nowe z tworzyw sztucznych.

Dane statystyczne dotyczące zużycia wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności ogółem oraz udziału przemysłu w zużyciu wody ogółem wskazują na pozytywne efekty realizacji zadań zawartych w Programie.

W ramach **obszaru interwencji 6: „Zasoby geologiczne”** kontynuowano rozpoznanie zasobów kopalin – Geolog Wojewódzki wydał w latach 2021-2022 34 decyzje udzielające koncesji. W wydawanych koncesjach na wydobywanie kopalin ze złóż uwzględniano zapisy nakazujące ograniczanie presji wywieranej na środowisko podczas prowadzenia prac rozpoznawczych, eksploatacyjnych i przetwórstwa kopalin poprzez korzystanie z najnowocześniejszych technik. Starostwa powiatowe realizowały w tym zakresie także działania edukacyjne poprzez informowanie przedsiębiorców o obowiązkach wynikających z przepisów prawa – podczas prowadzenia działalności związanej z eksploatacją kopalin przedsiębiorcy zobowiązani są do przestrzegania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, w której szczegółowo uwzględnione są wymagania dotyczące ochrony środowiska.

Okręgowy Urząd Górniczy w Warszawie w ramach realizacji swoich kompetencji w latach 2021-2022 przeprowadził łącznie 53 kontrole nadzorowanych zakładów, wydał łącznie 25 decyzji nakazujących usunięcie nieprawidłowości powstałych w ruchu zakładu górniczego oraz 5 decyzji wstrzymujących ruch kontrolowanego zakładu w całości lub w części.

W ramach **obszaru interwencji 7: „Gleby”** w celu zapewnienia właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi prowadzone były badania monitoringowe przez m.in.: Okręgową Stację Chemiczno-Rolniczą w Olsztynie – w zakresie analizy gleb, roślin, płodów rolnych i leśnych.

W latach 2021-2022 Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Olsztynie wydał 22 decyzje o wpisie do rejestru historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi informacji o potencjalnym historycznym zanieczyszczeniu powierzchni ziemi, 8 decyzji ustalających plany remediacji historycznego zanieczyszczenia powierzchni ziemi oraz 2 decyzje ustalające plan remediacji dla szkody w środowisku w powierzchni ziemi.

Promocja właściwego gospodarowania na obszarach rolnych oraz wsparcie technologiczne gospodarstw i doradztwo technologiczne, jak również promocja rolnictwa ekologicznego i integrowanego były wdrażane przez Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Olsztynie.

Działania prowadzone w ostatnich latach przyczyniły się do wyraźnego zmniejszenia wartości wskaźnika udziału gleb kwaśnych i bardzo kwaśnych w ogóle gruntów użytkowanych rolniczo.

W ramach **obszaru interwencji 8: „Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów”** kontynuowano usuwanie wyrobów zawierających azbest przy wsparciu finansowym z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie.

Zdecydowana większość gmin prowadziła działania edukacyjne w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów oraz właściwego postępowania z odpadami.

Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego powołał grupę roboczą do spraw opracowania projektu *Planu gospodarki odpadami dla województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2023-2028* i zapoczątkował proces tworzenia tego dokumentu.

Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego prowadził bieżącą aktualizację wpisów w Bazie Azbestowej. Ponadto dokonywano analizy i weryfikacji wpisów w Bazie oraz wysyłki wezwań do złożenia informacji o wyrobach zawierających azbest do podmiotów zobowiązanych, które takiej informacji nie złożyły w terminie.

Niekorzystny trend dało się zaobserwować w dwóch ważnych wskaźnikach realizacji celu dotyczącego gospodarowania odpadami – odnotowano wzrost wartości zarówno masy wytworzonych odpadów komunalnych na jednego mieszkańca jak i liczby „dzikich wysypisk”.

W ramach **obszaru interwencji 9: „Zasoby przyrodnicze”** prowadzono liczne działania mające na celu ochronę obszarów i obiektów o szczególnych walorach przyrodniczych i krajobrazowych. Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego przyjął uchwały w sprawie *Górznieńsko-Lidzbarskiego Parku Krajobrazowego*, w sprawie *Parku Krajobrazowego Pojezierza Iławskiego*, w sprawie *Mazurskiego Parku Krajobrazowego* oraz w sprawie *Parku Krajobrazowego Puszczy Rominckiej*, a także 9 uchwał dotyczących obszarów chronionego krajobrazu.

Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Olsztynie realizowała m.in. projekty pn. „Opracowanie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000” (w latach 2021-2022 ustanowiono 5 planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000) oraz „Opracowanie planów ochrony dla rezerwatów przyrody w województwie warmińsko-mazurskim” (w latach 2021-2022 opracowano 13 planów ochrony dla rezerwatów przyrody).

Utrzymanie, powiększanie i ochrona zasobów leśnych oraz gruntów zadrzewionych i zakrzewionych to kierunek interwencji realizowany głównie przez jednostki Lasów Państwowych. PGL Lasy Państwowe uwzględniały w planach urządzenia lasu przebudowę drzewostanów monokulturowych, które są niezgodne z siedliskiem. Zaplanowane cięcia rębne, tam gdzie potencjał siedliska jest właściwy, wykonywane były rębiami złożonymi, dającymi możliwość wyhodowania zróżnicowanych wiekowo i gatunkowo drzewostanów.

Ważnym zadaniem była realizacja zakończonego w 2021 r. projektu pn. „Podniesienie standardu bazy technicznej i wyposażenia parków krajobrazowych województwa warmińsko-mazurskiego”, którego beneficjentem było Województwo Warmińsko-Mazurskie, a wdrażany był przez parki krajobrazowe województwa warmińsko-mazurskiego oraz Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. W ramach projektu dokonano rozbudowy bazy edukacyjnej i infrastruktury służącej turystyce aktywnej, zagospodarowano brzegi jezior i wyeksponowano miejsca widokowe, a także prowadzono działania edukacyjno-promocyjne dotyczące walorów przyrodniczo-kulturowych województwa.

Ochrona przyrody była także szczególnie popularnym tematem edukacji ekologicznej, która była prowadzona w szerokim zakresie przez parki krajobrazowe województwa warmińsko-mazurskiego, Lasy Państwowe, centra edukacji

ekologicznej, samorządy oraz organizacje pozarządowe. Ich działalność stanowiła bogatą ofertę konkursów, imprez oraz interesujących szkoleń o charakterze ekologicznym dla różnych grup odbiorców.

Na koniec 2022 r. dało się zauważyć pozytywne zmiany wskaźników dotyczących powierzchni terenów zieleni oraz lesistości. Odnotowano także przyrost liczby ustanowionych planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000, jednakże jednocześnie zmniejszyła się liczba opracowanych planów ochrony dla rezerwatów przyrody.

W ramach **obszaru interwencji 10: „Zagrożenia poważnymi awariami”** prowadzony był przez Komendę Wojewódzką Państwowej Straży Pożarnej w Olsztynie oraz Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie rejestr zakładów o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnych awarii oraz potencjalnych sprawców awarii. WIOŚ w Olsztynie przeprowadzał także kontrole podmiotów, których działalność może stanowić przyczynę powstania poważnej awarii. Na koniec 2022 r. rejestr zakładów o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnych awarii na terenie województwa warmińsko-mazurskiego obejmował 10 zakładów, w tym 4 zakłady o dużym ryzyku wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz 6 zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnych awarii przemysłowych.

W 2022 r. zanotowano jedną poważną awarię zgodnie z definicją zawartą w art. 3 pkt 23 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – *Prawo ochrony środowiska*, natomiast w 2021 r. takich awarii nie odnotowano.

6. Spis tabel

Tabela 1. Długość czynnej sieci gazowej w województwie warmińsko-mazurskim oraz liczba czynnych przyłączy i ludności korzystającej z sieci gazowej (źródło: Bank Danych Lokalnych GUS)	22
Tabela 2. Wytwórcy biogazu rolniczego na terenie województwa warmińsko-mazurskiego uwzględnieni w rejestrze wytwórców biogazu rolniczego (źródło: Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa, stan na 19.12.2023 r.).....	24
Tabela 3. Wybrane wskaźniki jakości wód w województwie warmińsko-mazurskim (źródła: GUS, WIOŚ).....	39
Tabela 4. Efekty rzeczowe inwestycji ochrony środowiska i gospodarki wodnej oddane w roku sprawozdawczym w województwie warmińsko-mazurskim (źródło: Bank Danych Lokalnych GUS)	62
Tabela 5. Efekty rzeczowe inwestycji w sieć kanalizacyjną w województwie warmińsko-mazurskim (źródło: Bank Danych Lokalnych GUS).....	62
Tabela 6. Efekty rzeczowe inwestycji w oczyszczalnie ścieków w województwie warmińsko-mazurskim (źródło: Bank Danych Lokalnych GUS).....	63
Tabela 7. Efekty rzeczowe – realizacja podpisanych przez WFOŚiGW w Olsztynie umów w dziedzinie "poważne awarie" (źródło: WFOŚiGW w Olsztynie).....	100
Tabela 8. Dofinansowanie przedsięwzięć przez WFOŚiGW w Olsztynie z uwzględnieniem środków zewnętrznych (źródło: Sprawozdanie z działalności Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie)	102
Tabela 9. Dofinansowanie przedsięwzięć przez WFOŚiGW w Olsztynie ze środków pozyskanych z NFOŚiGW na realizację określonych programów (źródło: Sprawozdanie z działalności Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie).....	103
Tabela 10. Struktura dofinansowania przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska przez WFOŚiGW w Olsztynie w latach 2021-2022 - wg form i dziedzin dofinansowania (źródło: Sprawozdanie z działalności Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie).....	103
Tabela 11. Postęp finansowy wdrażania osi priorytetowej 4. Efektywność energetyczna w latach 2017-2020 (źródło: Sprawozdanie roczne z wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na	

lata 2014-2020 – za rok 2016, za rok 2017, za rok 2018, za rok 2019, za rok 2020, za rok 2021, za rok 2022)	105
Tabela 12. Postęp finansowy wdrażania osi priorytetowej 5. Środowisko przyrodnicze i racjonalne wykorzystanie zasobów w latach 2017-2020 (źródło: Sprawozdanie roczne z wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 – za rok 2016, za rok 2017, za rok 2018, za rok 2019, za rok 2020, za rok 2021, za rok 2022)	106
Tabela 13. Przykłady projektów realizowanych w latach 2021-2022 na terenie województwa warmińsko-mazurskiego dofinansowanych w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020	108
Tabela 14. Umowy na realizację działań w ramach PROW 2014-2020 w województwie warmińsko-mazurskim zawarte w latach 2021-2022 (źródło: dane pozyskane z Departamentu Rozwoju Obszarów Wiejskich i Rolnictwa Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego).....	118

7. Spis rysunków

Rysunek 1. Długość czynnej sieci gazowej w województwie warmińsko-mazurskim (źródło: Bank Danych Lokalnych GUS)	22
Rysunek 2. Procentowy udział zakładów w przedziałach przekroczeń dopuszczalnych poziomów dźwięku w 2021 roku (źródło: WIOŚ w Olsztynie).....	33
Rysunek 3. Zużycie wody na potrzeby przemysłu w województwie warmińsko-mazurskim (źródło: GUS).	42
Rysunek 4. Zasoby eksploatacyjne wód podziemnych w województwie warmińsko-mazurskim (źródło: Bank Danych Lokalnych GUS).....	47
Rysunek 5. Ludność województwa warmińsko-mazurskiego korzystająca z oczyszczalni ścieków (źródło: Bank Danych Lokalnych GUS).....	60
Rysunek 6. Ludność województwa warmińsko-mazurskiego korzystająca z sieci kanalizacyjnej (źródło: Bank Danych Lokalnych GUS)	61
Rysunek 7. Nieoczyszczone ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczenia odprowadzone do wód lub do ziemi razem (źródło: Bank Danych Lokalnych GUS)	64